

Q. N. 377, 1. b.

De verâ origine

Superiorum motuum Belgicorum

EPISTOLARUM

ad

Philippum II. Hispaniæ

Regem,

ex sermone Belgico in Latinum

conversa.

Recensuit

CONRAD SAMUEL SCHURTZFLEISCH.

WITTEBERGÆ,

Sumptibus Hæredum JOH. BERGERI,

Excudebat CHRISTIANUS SCHRÖTER.

Anno M DC LXXIV.

X 1903757

99

Illustrissimo atq; Excellentissimo
DOMINO
DNO GEORGIO
FRIDERICO,
COMITI IN WALDECK,
PYRMONT ET CULENBURG,
LIB. BAR. INTONNA, VVITTEN,
WERTH ET WILDENBURG, &c.
FOEDERATAE MILITIAE BELGICAE
SUMMO PRAEFECTO,

DOMINO MEO GRA-
TIOSISSIMO.

EXCELLENTISSIME COMES.

Go tecum quasi honestus debitor, qui nec fallere fidem, nec decoquere creditori suo studet, sed qui & subinde admonet seipsum, & dare operam cupit, ut reddat cum fœnore id omne, quod tuo munere atq; benignitate maximâ ad se pervenit. Itaq; grati animi causa, & quò hæc significatio pietatis ad posterosextet, offero Tibi eas res, in quarum gloriæ partem ipse venis, & publicâ epistolâ descriptas illustratasq; exhibeo velut in summa: ejus verò populi, qui cognatus Germanis, ac majoribus suis laude par, quiq; pace optimus, bello semper fortissimus fuit, nec unquam magis, quàm inter adversa crevit. Belgas dico, Fœderatos illos, in quorum historiâ quiddam singulare inest & maximè serium, quodq; non minus decorum sit, scire sibi, quàm referre aliis, præsertim Tibi, qui, quæ sciunt alii ac referunt, ea omnia tu non modò exploratissima habeas, sed etiam rectissimè exequaris, ac fortiter experiendo probes, & belli curarumq; omnium ardua cum Principe Auriaco auspiciatissimo Belgii sospitatore, divides pariter ac modereris, & eo quidem tempore, quo rerum Belgicarum veluti orbis erat, & in seculum rediens vicissitudo. Sive enim consilia tua, sive disciplinam & exempla, sive Martium sudorem tuum pul-

ve-

veremq; armorum specto, affici me gloriae tuae sensu
fateor, ac illud etiam miror, quod cum peradolescens
omnes belli artes attigisses, ac procedente tempore
semper fere in castris atq; exercitatione militari ver-
latus esses, jamq; sat laudis & famae inclutissimo nomi-
ni tuo parasses, ne nunc quidem ab iis senectutem tu-
am avertas, & postquam apud Vistulam ac mare Bal-
ticum Danubiumq; fortia tua facta celebrantur, Rhe-
num quoque & Mosam virtutis tuae testes esse velis.
Quod uti bene tibi, & Germanis, Batavisq; & sociis a-
micisq; populis, qui pacis causa bellum gerunt, eve-
niat, & quod praecclare agis, nunquam e memoria ho-
minum excedat, ac demum Batavia tuo ductu conse-
quatur, ut per te ejus majestas restituta pariter auctaq;
verè dici possit, vovere me testabor, dum vivam,

Excellentissimi Nominis Tui

Witteberge ex

Museo Non. Maj.

An. c. l. l. c. LXXIV.

*Devotissimus Cliens
astimatorq; obsequiosissimus*

Conrad Samuel Schurtzfleisch:

*Epistola, sive libellus supplicis
ad Philippum II. Hispaniae Regem, quae possit
facere iustam Thuanii Reidaniq; histo-
riae partem.*

Quotiescunq; fidelissimi afflictissimiq; Regiae
majestatis tuae clientes Belgae a de innata tibi
a Scriptor Huguenottus anonymus, cujus extant commen-
mentarii de statu relig. in Gallia, sub Car. IX. nomine Principis
Auriaci, Ordinum Hollandiae, Zelandiae & reliquorum Belgii fi-
delium subditorum exaratae esse affirmat. Is verax, ingenuus
& liber est, & quò talis esset, suppresso nomine obuius. Eve-
rardus Reidanus, qui Princeps est inter Scriptores motuum Bel-
gicorum, interprete Dionysio Vossio enarrat, Belgas, cum his pre-
cibus ac querelis nil effecissent, versis ad iram animis, bellum or-
sos, summo cum gentis suae honore, & Hispanorum ignominia
confecisse. Jacobus Augustus Thuanus ad A. 1566. motuum ho-
rum originem ducit ab inquisitionis Hispanicae metu: altius au-
spicatur Reidanus, & consilium de mutanda reipublicae libertate
arguit, ad A. 1559. Nec dissentit Emmanuel Meteranus ad
A. 1562. nominatq; Philippum Bonum & Carolum Audacem, qui
jamdiu ante hoc animo fuerint. Neq; dubitat Huguenottus,
quem praedixi, Scriptor confirmare, Ducem Albanum non
tam religionis, quam privatarum inimicitiarum causa, seuisse
in Hornanum Egmondanumq; Proceres, Stat. relig. sub Car. IX.
p. 139. Propterea religio tunc non scopus, sed instrumentum
Hispanicae monarchiae fuit: testatur quoq; Hugo Grotius Ann. Belg.
ab auctoritate Pontificis fiduciam sumptam esse atq; obtentum
Hispanicarum destinationum; quaequam usu immodico, ac tot re-
peti-

A

peti-

16
h.

singulari quadam benignitate secum cogitarunt,
paternam tuam benevolentiam, quâ hereditari-
as hasce provincias tuas, & earumq; incolas, jam
inde

petitis immanis sevitia intolerandiq; dominatus exemplis pecca-
tum est, quod non potuit diffiteri Thomas Campanella in disc.
de Belgio sub potestate am Hispani redigendo. Corrigere quidem
hunc errorem statuit Philippus, at justo serius, & postquam hoc
malum radices egerat, cum Alberto, quem generum sibi adscive-
rat, provincias Belgicas in dotem daret, Guilelmus Baudartius
polemograph. Nassov. l. 2. p. 236. Non alio instituto, quam ut illo
connubio nominis Hispanici odium aboleretur, contra amor exci-
taretur in Austrios, & studium redeundi ad idem corpus. V.
Christoph. Forstnerus Not. in Tac. l. XIII. p. 354. Hugo Grotius de
antiq. reip. Batav. cap. 7: quanquam præter impedimenta alia
hujus consilii fructum Hispanis eripuit Alberti sterilitas, Adolph.
Brachel. l. 4. hist. nostr. temp. p. 280.

¶ Primum in Carolo V. imperatore omnes hæ septem-
decim provinciæ Belgicæ coaluerunt, jure autem hereditario
omnes ac singule primò obvenere Philippo II. siquidem ad eas,
quas Maria Burgundicarum provinciarum unica hæres Maxi-
miliano I. attulit, Carolus V. adjunxit Ultrajectum, Transsala-
niam, Pontus Heuterus rer. Belg. l. 9. p. 431. Ferreolus Locrius
chron. Belg. p. 591. Tum Groningam adjecit, quæ Carolo Geldro se-
ad tempus, Carolo V. Imp. in perpetuum subdidit. Strada l. 1. de B. Belg.
Meminit diplomatis Heuterus l. 5: conf. Ludovicus Guicciardinus
descript. Belg. in Groning. p. 282. Phosphorus Austriacus Lovanii edi-
to p. 230. 232. Primordia fundatæ potentia copularumq; provin-
ciarum capiendæ sunt à Philippo bono, in quo coiverunt Burgun-
dia utraq; & Brabantia, Limpurgi & Lutzenburgi Ducatus,
Flandria, Artesia, Hannonia, Namur, Hollandia, Seelandia
Comitatus, Frisia (hæc enim distincta est à Dominio Groningen-
si) Mechlinia, & Marchionatus Antwerpiensis: his auctore Ca-
rolo

ānde ab illo tempore, quo primū earum do-
minium gubernationemq; à Deo Opt. Max. ac-
cepisti, perpetuò ac constanter es prosequutus,

peni-
rolo Audace accessere Ducatus Geldria, & Comitatus Zutpha-
nia bodie Geldria annumeratus, Emmanuel Metteranus descript.
Belg. mib. p. 5. & 6. Ha ditiones, exceptis quas acquisivit Ca-
rolus V. jure uxorio Mariae Burgunda, Caroli Audacis filia nu-
ptae Maximiliano I. ad Austrios pervenere, transfuso, ut Hugo Gro-
tius ait, fortuna cumulo in hanc familiam, unde vires Austrio-
rum increverunt l. 1. annal. Belg. Principio enim ha regiones
singulos Principes habuerunt, atq; Germania, cui jam à tem-
pore antiquissimo Belgica innexa fuit, ambitu comprehensa fue-
runt, Paulus Merula diatrib. de stat. Reip. Batav. M. Zover.
Boxhorn. in elegantissimo, ac ad posteritatem mansuro libro, qui
inscribitur, obsidio Bredae. Nec origo plerisq; Belgis alia,
quam à Germanis, de quo eò minùs dubitandum existimo, quòd
Jul. Caesar id suo assensu comprobavit, l. 2. de bell. Gall. Conceditq;
etiam Jacob Aug. Thuanus Hist. lib. XL. Germanos extra vete-
res suos fines huc, quà Belgica tractus patet, egressos, negat au-
tem ideò Belgium Germaniae nomine censerì oportere. Perpe-
ram verò, quòd nescire non potuerit gravissimus iste scriptor,
Belgicam ab Ottone M. in ditionem imperii Germanici reda-
tam fuisse, Otto Frising. Chr. l. 6. cap. 19. Sigeb. ad A. 945. De Bur-
gundiae regno per testamentum ad Henricum II. imperatorem de-
voluto, ac jure belli contra Odonem defenso legere est apud eun-
dem l. eod. c. 30. & 31. De Batavis probare supersedeo, descendere
ex Germanis, siquidem ex Cattis, qui Germanorum populus sunt,
certis indiciis compertum est, ortos fuisse, Tacit. hist. l. 4. cap.
12: huc & videatur H. Grotius de antiq. reip. Batav. p. 46. Ca-
serum ad res originesq; Batavas conf. Johannes de Beka, Bata-
vae historiae primus inter Christianos scriptor, qui vixit XIV.
A 2
seculo,

penitiis cum animis suis revolventes: toties firma
quadam atq; indubitata fiducia erecti, certissimò
sibi persvaserunt, te partim quotidianis ipsorum
querelis atq; lamentis, partim quorundam Chri-
stiani Orbis principum, quos nostri commiserati-
o tetigit, testificationi tantum tributurum,

ut

seculo, & ex mente Bernhardi Furmerii fontes præbuit Chroni-
co, quod Johannem de Leydis Carmelitam auctorem præfert:
sec. XVI. Guilbelmus ab Heda, qui apud Johannem Isacium
Pontanum merito suo audit vir baud vulgariter eruditus, nec
minori laude ornatur à Jano Doufa, Nordwici Dynasta, &
gnarissimo Batavarum rerum viro: tum scriptores, qui conti-
nentur in Batavia illustrata, ex museo Petri Scriverii edita, ubi
tamen quaedam antiquitatis laudem, quaedam etiam reprehen-
sionem merentur. Sed quàm etiam præclarè sentio de Hugo-
ne Grotio, tam non possum diffiteri, eum in lib. de antiq. Reip.
Batav. cap. 5: magis nationis suæ, quàm veritatis studiosum fu-
isse, quùm demonstrare voluit, Bataviæ Comites supremam &
nullatenus à jurisdictione imperatorum Teutonicorum penden-
tem potestatem habuisse. Vid. cò Hermannus Conringius
de sinb. imp. cap. 28. in primis Monachus Nussiensis, qui tradit
ex vetustioribus chronicis, Wilhelmo Comite absq; liberis de-
functo, præter directum, quod jam antea competebat, utile
dominium imperio repetitum fuisse; quod enim pronunciatum
est, pertinere ad res ab imperio ratione utilis domini vindica-
andas, ejus quoq; dominium directum necesse est tunc penes
imperium fuisse. Verba chr. Nuss. p. 303. evidentia sunt, & pro-
pterea, quod instituto serviant, alleganda. Decretum verò
fuit, vacare eum (Comitatum Hollandiæ) imperio, quia
Wilhelmus Comes absq; liberis decessisset.

e. Cur

in miserabilem & calamitosam ipsorum oppres-
sionem, in quam illos inaudita intolerabilisq;
violentia, atq; impiissimum Ducis Albani c im-
peri-

c. Cur tam severo violentoq; ingenio virum dimise-
rit in Belgium Philippus, mirantur haud pauci, ii maxime, qui
sciunt, quantam regendo prudentia usus fuerit, quamq; Bel-
garum, qui nec totam libertatem, nec totam servitutem pati
peterant, ingenia exploratissima habuerit, nec paterna admo-
nitionis oblivisci potuerit, ut temperaret liberi populi imperium,
ac nil faceret praeter jus & pacta. Ego Granvellano purpurato
& hoc mittendi Ducis Albani, & fundandi dominatus consi-
lium acceptum fero, quem, quod ambitiosius faceret, Proceres
in primis Auriacus & Egmondanus, ex Belgio facessere jussum
offenderunt, magisq; irritarunt, quam deprecanti denegarent
gratia reconciliationem. Itaq; is non tam odio in Belgas, aut re-
ligionem, licet & haec regende ambitioni adhiberetur, quam
vindicta explende cupiditate Hispanorum arma in Belgas commo-
vit. Reidanus l. 1. Annal p. 4. Contra suadebant alii, & non ratio-
ne magis, quam tutiori eventu omnia metientes, dicebant mo-
derate sententias, quae extant apud Famianum Stradam, Nice-
laum Burgundium, Guidorem Bentivolium, Hieronymum Co-
nestaggium hist. bell. Belg. Ital. edit: conf. Emmanuel Mettera-
nus l. 3. Guilhelmus Baudartius part. 1. polemograph. p. 32.
Quamquam hi non repetant cuncta à justis initiis, praeterq; hos
infra gloriam Belgicorum historicorum scripserint, Richardus
Dinottus, Caspar Ens, Michael Eizingerus, nec respondeat tan-
to operi continuatio Sleidani Gasparis Lundorpii, neq; satisfa-
ciat Belgis in hac parte David Chytraeus, cetera vir egregius, &
multam laudem Saxonica historia promeritus. Sed est, quum
ipse Strada notari debet, non modo quod plerasq; conciones
fixisse videatur, sed etiam quia nimis interdum est in scriben-

perium præcipitavit, semel benignè cognosceres. Sperarunt etiam hæreditariarum regionum tuarum (quarum tot ac tam præclara in rebus difficilimis erga te tuosq; majores extant officia ac merita) luctuosissimam vastitatem ac lamentabilem ruinam, ex inaudita beluinaq; Ducis Albani ferocia immaniq; tyrannide invectam, aliquam in animo tuo commiserationis scintillam excitaturam. Neq; enim dubitabant, quin te malè habiturum esset, quòd Albanus tuendæ religionis Romanæ, & tui nominis prætextu, eò erumperet, ut omnia provinciarum jura ac privilegia d. abs

te
do mordax, in excusando frigidus, in iudicando præceps, ac verbo studiosus partium, ut qui opera pretium facturi sunt legendo, cum eo merito conjungant Emm. Metteranum, Janum Doufam & Johannem Meursium, quanquam & Reidano concedat Metteranus, & redarguat quoq; hunc doctissimus Auberus Miræus. Quod vero de Strada hætenus, idem de Nicolao Burgundo est existimandum. Demùm Euphormio, quatenus in iconæ animorum cap. 5. attingit hujus historia partem, satyræ potiùs officium, quàm historiae decorum exhibet.

d. Summa jurium, quatenus ea servare obligati erant Principes, hæc formula continebatur. Mores antiqui legesq; sanctæ snt: eas contra siquid princeps decreverit, nemo decreto teneatur. H. Grot. cap. 5. de antiq. Reip. Batav. Nec aliter Boxborn. in obsid Bred. affirmat, Batavorum Belgarumq; in Principes obsequia fuisse, illæsa libertate. Et ingenuè, licet sæpe aliàs iniquè, Famianus Strada, sumptâ à veritate rerum occasione, commemorat, Belgicarum

te tuisq; majoribus sancita, solenniq; juramen-
to confirmata rescinderet ac proculcaret: subdi-
torū tuorū capita ac fortunas oppugnaret, totamq;
regionem devastaret, non secus, ac si apertum
se ac juratum majestatis tuæ subditorumq; tuo-
rum hostem declarasset. Quam ob causam in-
credibili quodam desiderio hæctenus hoc expe-
ctarunt, ut M. T. horum pertæsa, opportunis
commodisq; remediis conservationi harum pro-
viarum assertioniq; e. suorum subditorum
miserè oppresorum consulere, ponens sibi ob-
oculos officii regii rationem: qui quum ab omni-
potente Deo regum omnium rege vicarius justi-
tiæ suæ administrator & Pastor ac pater populi
his constitutus, ab omni injuria ac vi eum prote-
gere

*gicarum rerum publicarum administrationem, propè acces-
sisse ad civitatum liberarum formam. Opportunum
hic esset, reddere acta temporum, & adducere comitorum de-
creta, ex quibus citra controversiam constat, Belgicæ Ordines
omne id injuriam interpretatos fuisse, siquid præter leges &
pacta accidisset, siq; Principes contra privilegia atq; immunita-
tes quid imperassent aut fecissent, ut olim non vana suspicio er-
ga Burgundos, nec melior eventus ævo Philippi II. fuit. Ut re-
ctè sentiant, qui tradunt, Belgarum libertatem jam tum sub
domo Burgundica plurib; modis infractam fuisse. V. decretum
de pristina apud Hollandos reip. forma: quod Mettera-
nus, Grotius, cateriq; scriptores Batavi una voce atq; animo
consententur: de Philippo saltem testari possunt comitia Harle-
mensia:*

gere & tueri debes: revocans etiam in memoriam
innumera fidelissimaq; officia, quæ Belgæ quum in
maiores tuos, tum in te ipsum summa benevo-
lencia fidelitateq; contulerunt. Cæterum quum
nunc, idq; non sine extremo quodam animi dolo-
re, satis animadvertant, omnes suas petitiones
inanes hæctenus infrugiferasq; fuisse: nihil etiam
aliorum principum relatu testificationeq; pro-
fectum esse, nihilq; solatii ex iis ad se pervenisse
(quum tamen ipsi optimè sibi consciï sint: nullam
sibi justam atq; idoneam causam fuisse, ob quam
subtracta omni benevolentia ac clementia à mi-
serè oppressis clientibus f. tuis te averteres atq;

alie-
mensia A CIO IO LXXXVII. habita, unde veram defectionis
Belgarum, icliq; A CIO IO LXXIX. fæderis Trajectini causam
facile intelligas ubi solemniter cautum conventumq; fuit. Singu-
lar sua privilegia & immunitates, integra & illibata con-
servanto: invicem sese contra omnem vim defen-
dunto. e. Assertio hic dicitur, quæ aliàs defensio: rectè, si sen-
sus, secus autem, si Latini sermonis indoles, quæ non semper hic
nativâ facie cultuq; se prodit, æstimatur, quod semel monuisse,
sufficiat in posterum.

f. Non eà significatione, quâ Proculus extulit l. 7. D.
de capt. & postlim. Nam qui nunc se clientes, idem mox subdi-
tos se appellant, tales quidem, qui Principem suum pro legitimo
ac nativo domino habent. Eò spectat R. I. A. 1548. §. 67. At
juri huic imperioq; legitimi ac nativi principis postea renuncia-
verunt, atq; in fædus & rempublicam coiverunt. Initium à
diffidentia

alienares) g. facile intelligunt hæc omnia ex pri-
vatorum quorundam hominum malis artibus
& sinistra narratione provenire: qui nulla regie
utilitatis ac commodi, sed sola privatarum cu-
piditatum ratione habita, in hoc unum vires
suas omnes contulerunt, ut provincias hæc
summo majestatis tuæ odio gravarent. Quod

qui-
diffidentia & querelis erat, quæ diu antecesserunt hos motus,
& p̄ accuratè computandum est, anno supra sesquimillesi-
mum quinquagesimo cœperunt, edita Caroli V. acerrimo edicto,
quod A. Cl. Is. LXI. Philippus II. filius multò vehementius
promulgavit, effecitq; immitibus & cum exitio libertatis Bel-
gica conjunctis mandatis, ut conspirationes, quæ prius velut
sub cinere gliscabant, privatisq; adhuc consiliis stabant, in pu-
blicos motus desinerent, quorum sanè infelix auspiciam ha-
buit annus sextus & sexagesimus supra millesimum & quin-
gentesimum: consilia autem inducendi dominatus rei q; publicæ
mutanda rejicit Reidanus in annum Cl. Is. LIX. simul & ab
hoc historiam suam, & principia conversionis rerum Philippi
II. auspiciatur. Haud tamen negabo, Carolum V. firmam de
apud Belgas dominationis filio rationes tradidisse, sed eo judicio
atq; cautione, ut ex severitate teneret modum, & longè aliter
tractaret Belgarum ingenia, atq; Hispanorum. Propterea ab-
dicaturus se Belgicæ imperio, seriò atq; enixè Philippum admo-
nuit, ut quicquid sibi patri deberet, in amorem curamq; po-
pulorum suorum, in quorum loco præcipuos habuit Belgas,
transferret. Fam. Strada l. i. H. B. Belg. Apud quem & legas
cupivisse Carolum Belgicam regni titulo possidere, sed quæ pru-
dentia profundissimòq; dissimulandi ingenio erat, has texisse
destinationes, & publicæ utilitati remisisse, velut prodito faci-
endo-

quidem à multo tempore satis apertè tentarunt,
non solum omni studio impediētes, ne humi-
les nostræ preces, fidelesq; explicationes ad aures
tuas

endorū omittendorūq; exemplo, unde filius intelligeret, Belgas ar-
mis acui magis atq; excitari, contra otio relangvescere paulatim,
& ubi vi abstineas, ultrò imperium pati. g. Verba, ut tunc
res turbida esse cœperant, aspera, & habentia infaustum omen
defectionis, quæ in quantum plena est, ac privationem omnis
parendi juris denotat, seriùs contigit, & quatenus ex perpe-
tuo fœdere estimatur, numerari primùm debet ab anno supra
millesimum quingentesimum septuagesimo & nono. Vulgus, &
cum hoc autor descriptionis Belg. Germanicè edita ineptas inie-
rationes, dum computat A. cl. l. LXXI. Sed verò & hic fœdus
temporarium à perpetuo est secernendum, prius Gandavense,
alterū dicitur Ultrajectinum: illud coaluit, A. cl. l. LXXVI. hoc
A. cl. l. LXXIX. corvit, cumq; eo cœperunt primordia Belgii
bipertiti, id est, in Hispanicum & Fœderatum divisi. De
utroq; alibi & sepe ratum dicemus: hic satis est intellexisse,
Belgium Hispanicum hodieq; imperii ambitu contineri,
illusq; ratione Hispania regem & beneficiarium esse imperatoris
& subditum, ex formula transactionis publicæ A. cl. l. XLII. X.
confecta editaq; quam roborant aliæ imperii constitutiones, in-
quantum pacem publicam sanciant: faciuntq; illuc acta co-
mitiorum Ratisponensium ad A. cl. l. l. LXVII. Quod usq; adeo
verum est, ut imperium teneatur ei de præstanda securitate,
quatenus imperii membro, ac suscipere ejus defensionem, si ab
hoste appetatur. Neq; hoc prohibet S. instr. Pac. Osnabr. &
ut eò sincerior: Si quidem 1. non est rationi naturali consenta-
neum, paciscentem pacisci velle contra seipsum, aut corporis sui
membra: 2. neq; impedit Casarem, ejusq; successores ferre isti
Belgio ac Burgundia opem, ubi de jure imperatoris & imperii
agitur. Nam ubi est justa & sufficiens causa defensionis ejus

juris

tuas pervenirent: verum etiam eas ipsas, atq; omnia, quæ in hisce provinciis evenerunt, in deteriorem partem interpretantes, falsissimeq; deferentes: nimirum ut hac ratione Belgicorum Ordinum concordia divulsa, & perturbatione rerum inducta, provincias sub tuo nomine vi oppri-

juris, quod imperio debetur, atq; eorum membrorum, quæ ad consociationem corporis civilis imperii pertinent, ibi ne quidem presumi potest talis interpretatio ex pacto, quæ inibeat ejus legitimam defensionem, & si forsitan quid inibeat, ac de non immiscendo se bello caveat, illud nullatenus pertineat ad casum justæ defensionis ac necessitatis. Huc spectat replica Speideli contra Robertum Gravelium 6. Jul. A. 1667. in Comitibus Ratisponensibus exhibita: rationes Hispanicæ apud H. Brewerum act. publ. à p. 141. usq; ad 146: epistola responsoria ad I. C. L. B. A. B. Cujus rei causa superiori quoq; anno 1672. initum est fœdus inter Augustissimum Casarem Leopoldum & Sereniss. El. Brandenburgicum, cujus capita comprehensa sunt in Diario Europeo ad b. A. Nec pœniteat evolvisse Albericum Gentilem l. 3 de jure belli cap. 18. Hug. Grotium l. 2. cap. 25: 2. Ceterum de justitia fœderati Belgii non eadem initia, qui successus observatur. Tunc enim conspirationes cum omni suo vitio desierunt, quum rex Hispania facta sui juris cessione in solidum, Belgii fœderati Ordines populumq; pro liberis ac sui juris habuit, & publica pactione declaravit, quæquam & cessione ista primò ambigua interpretationiq; obnoxia fuit. Sed age consiciamus rationes, & tempora referamus. Fœderatum enim Belgium prius factio suo, quàm jure liberum evasit. A cl. I. LXXVI. fœdere Gandavensi temporario, A cl. I.

primere, atq; ita subditorum tuorum fortunis
ac vita libidinem suam explere, & affectus cupi-
ditatesq; suas exatiare possent. Hoc est, clemen-
tissi-

LXXIX. in perpetuum coivisse, jam pro vero affirmavimus: nunc
tantum modò addimus, per idem tempus editas esse in publicum
causas, quibus factò præferrent titulum. A. autem cl. loc IX.
pactis cum Hispano induciis, tanquam liberi, sive quasi li-
beri declarati sunt: A demùm cl. loc XLIX. verè, plenè ac
re ipsa liberi atq; sui juris facti sunt, atq; ab eo tempore ex capite
justæ & legitime transactionis tales sunt ac meritò habentur.
Nam si fortè ipsi imperio Hispanorum jure se eximere non po-
tuerunt, si maxime etiã resistere ad tempus, & munire se contra in-
justam vim potuissent, & vindicare ea jura privilegiaq; quæ
jurejurando servaturos se promiserant eorum Principes, tamen
Hispani, quatenus de jure ipsorum agebatur, quod nemo præ-
terquam Hispani in ipsos habebant, renunciare suo in ipsos juri
in solidum, & eximere imperio suo penitus, ac collocare in eo
statu, quo acciperent supremam & à nemine dependentem po-
testatem, haud dubiè potuerunt. b. In his præcipuus erat
Granvellanus, qui non quod æquum & justum, sed quod liber-
tati Belgarum convellendæ idoneum putabat, odio erga Auri-
cum & Egmondanum suavit. Reidanus ad A. cl. loc LXVI. Script.
Hugenott. p. 65: 66. Cum enim Margaretha Parmensis mode-
ratè faceret suaderetq; Granvellanus in præcipitia conversus,
dissuasit, quicquid ratione temperatum erat. Hinc à Phi-
lippo II. impetravit, quod vellet, rege eò prono, unde spes domi-
natus atq; utilitas ostendebantur. Capita mandati regii, quod
flagitaverat, hæc erant. Uti per universum Belgium inqvi-
sitio constituitur: inquisitoribus ad singulas provin-
cias ex supremo senatu adjungantur consilarii, quo-
rum opera & industria in exequendo suo munere adju-
ventur:

tissime rex, quod clientes tui summo jure sibi per-
suaserunt, nullum atrocius aut luctuosius calami-
tatis atq; miseræ genus accidere unquam potuis-
se, quàm quod re ipsa experiantur, aditum ipsum
facultatemq; conqverendi apud legitimum ac na-
tivum dominum, quem tibi pro tutissimò refugio i
in

ventur: edicta antiqua severè ubiq; observentur: Epi-
scopi in omnibus civitatibus inaugurentur: Concilii
Tridentini decreta passim edicantur: omnib; deniq; mo-
dis Evangelii doctrina, & ii, qui illam sequuntur, peni-
tenti ubiq; proficientur. *Ea acta sunt A. C. 1601. L. LXV. Mense De-
cembri. Cur verò Granvellanus tam infensus fuerit Auriaco
Egmondanoq;, causa erat, quòd ipsis, nec immeritò, grave esset,
ferre Granvellanum exterum, ferre antistitem humili loco or-
tum, qui & præferatur sibi, & tam insolenter agat, ut unus
imperare omnibus videatur. Igitur exacerbati, de Granvel-
lano è Belgica ejiciendo deliberant, tam enixè acriterq;, ut pro-
cidentem ad pedes deprecantemq;, offensas audire abnuerent,
jam expulsuri, ni sponte exiret. Sed brevi post, ut exitus do-
cuit, isti proceres spreta reconciliationis pœnas dederunt. Po-
stea enim, quàm Granvellanus, omnis gratiæ recuperanda spe
dejectus è Belgio excessit, omnibus modis id egit effecitq;, ut per
speciem restituenda auctoritatis regiæ, quàm nullius magis,
quàm horum procerum culpâ evuluisse affirmabat, firmandi ar-
mis imperii, id est, invehendi dominatus consilium daret, Al-
banus autem male cogitata consultaq;, vi ac sevitia impleret.
Ingenti errore Philippi II. qui sciscitari debuerat, quid cum
Granvellano in Belgio actum fuisset, & scire, Albanum militiæ,
quàm regimini Belgico aptiorem esse. V. Hugonott. anon: &
Reidanus d. l. conf. supra lit. c.*

in extremis suis calamitatibus acceperant, inimicorum atq; æmulorum iniquitate ita eis præclusum fuisse, ut id ipsum, quod brutis animantibus concedi solet, ut mala ac miseras suas ejulatu testentur, variis pessimisq; artibus, & immani quadam crudelitate ipsis interdictum ac planè ereptum fuerit. Qua de causa quum multo tempore ita affecti fuerint, planeq; secum statuerint, ut tolerantia adhibita optatissimum illum diem expectarent, quo majestas tua semel oculos atq; aures accommodatura esset, ad ea audienda atq; introspicienda, quorum adspectum & auditum malevoli odio atq; invidia flagrantes hætenus impe-

i. *Convenienter instituto* Ἐὐὐ ῥεὐτὴ Manuel Paleologus ad Johannem filium in præcept. educ. reg. cap. 85: ὁ ἀληθῶς βασιλεὺς, τοῖς ὑποτακτομένοις ἐλπίθει, πατὴρ, ποιμένος, ἰατρεῖς, διδασκαλῆς, καὶ εἰ τι χῆμα δύναται σώζειν, τὸ πονεῖν σώζειν τὸ γυχάνει. Est sanè significantissimum vocabulum τὸ σώζειν, quod eodem instituto usurpavit Lysias orat. XXV. de probatione Evandri. Huc spectat oratio I. quæ imaginem boni moderatig. principis exhibet Manuel, Ἐὐ imitandã omnibus principib; ante oculos ponit. Conf. Synesius in libro pulcherrimo ejusdem argumenti ad Arcadium, Ἐὐ Jamblicus in ep. Reliqua enim, quæ proximè in contextu epistolæ sequuntur, figuram habent, Ἐὐ rhetoribus solitam exaggerationem: nam Ἐὐ hinc ad modum legas institutam conditionis hominum brutorumq; comparisonem apud Philemonē Ἐὐ τρεῖς μακάρεια καὶ τρεῖς ὀλέθια.

K. P. li

impediverunt: tamen quum jam ad extremum
videant ac sentiant, oppressionem legum ac li-
bertatis de die in diem graviolem intolerabilio-
remque fieri, neque solum ad privatam ipsorum
detrimentum atque perniciem: verumetiam ad
carum provinciarum, quæ tibi parent (quæ
quidem olim summa prosperitate floruerunt)
ruinam everisionemque spectare: k. nulla ratione
committere possunt, quin pro ea fidelitate, quam
ad ultimum usque vitæ spiritum tibi & patriæ
probare desiderant, novo rursus scripto maje-
stati tuæ testentur atque declarent, nihil ipsos im-
pensius optare, quam in integra perpetuaque
tuæ majestatis obedientia durare: l. obnixè o-
ran-

k. *V. libellus ob ingravescentia in Belgio mala Guiliel-
mi Auriaci auspicio A. cl. 1. LXXII. editus. Guil. Bandartus
polemograph. part. 1. p. 89. Jac. Aug. Thuanus ad A. 1566. &
A. 1571: 1572: seq. Fam. Strada l. 2. Hist. bell. Belg. Adeò verum
est, quod scripsit Sallustius Orat. l. de rep. Ord. cuncta impe-
ria crudelia magis acerba esse, quam diuturna: con-
tra qui benignitate & clementia imperia temperavere,
his lata & candida omnia visa. Et per aptè Grotius ad
inceptum: mitia imperantium ingenia, potentiam tem-
perando auxere.*

l. *Propterea in libello supplice A. 1566. exhibito compro-
bant & testantur, se contra regis majestatem nil tentare mo-
lirive: Thuan. ad A. 1566. Nec aliud præfert inscriptio ve-
xillis Auriaci militis incisa: PRO LEGE, PRO GREGE
ET REGE. Apparetq; hoc ex actis sequiorum temporum,
& con-*

rantes, ut originem ipsam calamitatis harum
provinciarum, & quibus autoribus, quibusque
modis inuenta fuerit, cognoscere velit, ut pro
innata sibi benignitate veri regis officio fungens
justitiam defendat, & ditiones suas ab hujusmodi

VI

Et constat, serius Belgas ejurasse obsequium, amore in nativum
Principem, an conscientiam prohibitos. Nam A. Cl. Io. LXIIIX:
Et Cl. Io. LXXII. profitebantur adhuc, Et scriptis confirmabant,
nil contra regem, sed pro rege, Et caritate patria Et libertate
omnia facere Et pati decrevisse: quod ostendunt passim acta
publica, Et litera Principis Arausionensis Guilielmi: id porro
confirmat libellus supplex A. Cl. Io. LXXIV. ad regem scriptus,
sed non allatus exhibitusque, remittente Campignio, quod aspe-
rius scriptus fuisset, V. Emman. Metteranus ad h. A. Tum vero
post Gandavensem, quae dicitur, pacificationem ac foedus annis
duobus rescripsit Andinus, Belgii patrocinium suscepturus,
suum hoc votum ac desiderium unicum esse, non ut
rebellantes adversus legitimum Principem populos
protegat, quod inimici impudenter jactitent, verum
ut pacem concordiamque ordinum tueatur: jus aequabi-
le constituat, populos intolerandis oneribus levet, &c.
apud Tbuam. ad A. Cl. Io. LXXIIIX. Quaequam autem hac in
speciem adornata videntur, Et secretis Auriaci instigationibus
longe diversa agebantur, tamen nec tum imperio Hispani se exe-
merunt prorsus, si factum specto, nedum ejurarunt: donec post
initum Trajectinum foedus, quod permansura in perpetuum
reipublica initium atque firmamentum esse voluerunt, A. Cl. Io.
LXXXI. publice sancirent ac promulgarent, Regem Hispania, Et
quicumque ipsius successores posterique essent, imperio in foederatas
provincias Belgicas excidisse. Fam. Stradal. 4. H. bell. Belg. cum
quo conf. Metteranus, Guilelmus Major, Bexborn. chr. add.

A.

vi opprēſioneq; tueatur. Primūm hoc à ma-
jeſtate tua qvanta poſſunt animi ſummifione pe-
tunt, in memoriam revocare, ſecumq; expendere
velit, Belgicas ditiones, qvūm olim in diverſo-
rum dominorum fide ac clientela fuiſſent, poſt-
modum matrimonialibus contractibus, mutu-
isq; ſtipulationibus, ac tandem jure legitimæ ſuc-
ceſſionis & pacti Burgundiæ familiæ, tanqvam
capiti acceſſiſſe. Deinde etiam intercedentibus
matrimoniis cum illuſtriſſima familia Auſtriaca,
ac tandem cum potentifſimo Hiſpaniarum regno
ſociatas fuiſſe: m. iis tamen ſemper expreſſis con-
ditio-

*A. qviam amen parūm accuratè ſcribit, nec ſatis exigit ſua ad le-
ges prudentiæ civilis, cum affirmat, Fœderatos Belgas, recepto
duce Alenſonio, alium jam dominum agnoviſſe: ad A. 1581:
non enim Dominum, ſed Principem jurisjurandi religione ac
pacto reipublicæ obligatum agnoverunt, ut indicat tranſactionis
formula, & eventus, apud Reidanum, Belgii ſcribam, & re-
rum adeò in republica gnariſſimum, ad A. 1582.*

*m. Habuit igitur Belgium ſeparatam à regno Hiſpaniæ
indolem ac ſeorſim ſua jura, atq; adeò cum Hiſpano-Auſtriis
unum caput, ſed non ſub iisdem legibus, ac uno civitatis nexu,
qvippe ex diverſa cauſa, nec ut regni Hiſpanici pars acceſſio-
ne acquiſitum, neq; aliter, qvàm ſub imperii Teutonici, cujus
ſupremo dominio antea illigatum fuit, auſpiciis regendum,
ſed eo modo, ut ſuum qvæq; provincia jus, & qvicqvæd ex ſti-
pulatione conditionali debebatur, retineret. Id enim evin-
cunt tot tranſactiones & pacta conventa, qvorum ſummam,
preſens epiftoſa repræſentat. Reſpexitq; buc Johannes Meur-
ſius l. i. rer. Belg: dum mutatam religionem & imminuta privi-
legia*

C

ditionibus & contractibus, ut in iisdem ditionibus singulisq; provinciis speciatim sua cujusq; Reipublicæ administrandæ ratio, juraq; & immunitates ab omni memoria per manus traditæ factæ factæ manerent: n. ita ut nulli unquam harum provinciarum, nulli etiam regno jus aut dominium in aliam provinciam competere posset, ad ejus jura, immunitates ac privilegia ulla ratione infringenda: quin potius communi concordia & æquali gradu uno aliquo Principe sive capite uterentur, ut multi liberi uno patre, ut hujusmodi

legia pro justis belli causa habet. Nec temere dicas, Belgicæ Ordines fuisse subditos meros, qui tot privilegiis pactisq; innixi erant, ac non modo deliberans, sed etiam decidens in senatu Reipublicæ suffragium avito more institutoque ferebant: quod ausu iniquissimo sustulit Dux Albanus, cum A. C. 10 LXXII. institueret Senatum sanguinarium, ac non modo jure suffragii, sed etiam consilii Ordines arceret. Gvil. Baudartius polemograph. part. 1 p. 135. Sim. Schard de reb gest. sub Max. II.

¶. *Sanè his ex mente Ordinum positis, non potest dici, omnem jurisdictionem in Principes Belgicos ita translata fuisse, ut Ordines atq; populus ejus nil haberent, siquidem penes hos ab ultimis retrò temporibus fuit ius cum Principibus de republica deliberandi ac statuendi, nec plus his licuit, quam pacto & voluntate Ordinum delatum fuerat, argumento principatus jure optinatum temperati, à quo vis & dominatus, & cogitationes de redigendo in patrimonium heredis monarchiæ abesse debuerint. Nam ut Nomothetica huic principatui legem dederat, ita suadendo obire partes Buleutica, & referre eò*
ratio

modi concordia convenientiaq; intercedente;
dignitas ipsorum principis, & provinciarum sa-
lus ac prosperitas adversus exterorum insultus
atq; extremam vim propugnari ac defendi pos-
set. Quia & princeps ipse harum ditionum, ut
paternam animi propensionem ac benevolen-
tiam in singulas ex æquo provincias declaret,
quum imperium adit, eiq; inauguratur, solenni
jurejurando se obstringit, promittens unicuiq;
provinciae sigillatim, se ita præfuturum ac gu-
bernaturum, ut singulis sua jura, immunitates
ac privilegia facta tecta tueatur: neq; permis-
surum, ut illa aliqua ex parte infringantur vel
imminuantur: neq; ut una provincia in alteram
ullum imperium habere possit: o. tantum abest,
ut omnes simul exteri cujuscumq; imperio guber-
natio-

*rationes omnes, ac demum exequi Dicastica rectè atq; conve-
nienter debuit, ut in eo statu sisteretur respublica, in quo esse
cœperat juxta primorum acqvirentium, atq; hoc respectu cum
Principe paciscentium voluntatem. Itaq; Belgica Ordines
revera, & quatenus accurata ac propria notione loquimur ci-
ves erant, in quantum hi sunt μετέχοντες τῆς ἀρχῆς καὶ ἀρχεούται,
apud Aristotelem l. 3. de rep: & in eum Petrus Victorius p. 248.*

o. Hunc ad modum, nec infirmis rationibus approba-
tur, fuisse in Belgio plurium rerum publicarum, quas subalter-
nas, aut coordinatas vocant, societatem, eamq; uni summo im-
perio, priusquam in factiones iret, obnoxiam, atq; sic salvis ju-
ribus dependentem à Principe, ut Princeps eodem respectu ab

nationiq; subjiciantur. Hisce conditionibus acceptatur declaraturq; dominus harum ditio- num, accipiens hoc pacto à subditis juramentum fidelitatis atq; obedientiæ. Qua quidem de re supervacaneum est, longiorem orationem instituere, quum procul dubio Majestas tua satis meminerit, quo pacto g. m. p. Carolus V, Impe-
rator,

*imperio dependeret. Faciunt huc, quæ Procopius appositè & instituto convenienter de hujusmodi fœderatis civitatibus scripsit, ἐπὶ τῇ ἰσῆ καὶ τῇ ὁμοίᾳ ἐς τὴν πολιτείαν ἀΦίκοιτο: quod sic converto: pari & æquali jure in rempublicam (imperium) venerant (coiverant) Vand. l. Nā id nec abluat à provin-
ciis Belgicæ, & congruenti interpretatione etiam accommodari potest ad πολιτείας ὑπερδὴλας sive nexu quodam illigatas.*

p. His literis ea forma scriptis denotabant veteres (sive malum genium, ut apparet ex Plutarch. de defectu oraculorum, sive gentem malam, ut ex Probo & Papiæ constat, sive geminam Minerviam, quod ex lapidibus colligit Sertorius Ursatus, sive etiam quandoq; Germani, ac Germanici cognomen, quod norunt, qui notas literarum interpretantur: Sed nec illæ huc pertinent, nec hanc probamus, quando alii existimant, significari literas, genitoris maximi: nunc enim, nisi me omnia fallunt, gloriosissimæ memoriæ signa habeo, prono in hanc significati-
onē contextu, & sensu minime obscuro, ac more scribendi pragmatico aliàs recepto. Sape etiā in aliis publicorū aëtorū formulis piæ æ-
ternæq; memoriæ, interdū gloriosissimi titulo ornatur. V. instructio Johanni Austriæ data, quæ extat apud Phil. Honorium
th. polit. cont. p. 105. Nam Belgæ hoc elogio inclinata Latini-
tatis utuntur partim amore erga Carolum V. cujus nominis
gratissima recordatio erat, Stradal. 1. p. 30: vel ipsius Guiliel-

m

ator, majorum suorum vestigiis insistens, opti-
meq; intelligens juramentum illud inaugurat-
ionis, cujus modo mentionem fecimus, unicum es-
se firmissimumqve fundamentum, cui tam po-
tentia & auctoritas Principis, quam fidelitas &
obedientia subditorum innititur: curavit ut M. T.
ipso vivo atqve adeo praesente, eodem juramen-
to praestito acceptaretur, & inauguratio tua
(quam felicem adventum vocant) q. in omnibus

pro-
*mi Auriaci confessione, quae continetur ejus apologia Acto Io
LXXX. edita, cujus cursum meminit Metteranus ad A. eundem:
partim fiducia, quam de Philippo animis concipiebant, imitan-
di tandem paterni exempli, ac commutandi regiminis, quo ba-
etenus in vitam fortunasq; suas impune savienti potestatem Al-
bano fecerat.*

q. Hinc privilegia à lato introitu dicta repe-
rias in translatione Antwerpiensi, apud Schard. de reb. gest. sub
Maximil. II T. IV: p. 61. Factūq; hoc boni ominis causa, & quo rumo-
res, qui de Philippi ingenio dominandi avido spargebantur, exo-
lescerent, quos postea eventus docuit, non confictos, nec vanum
Guilhelmi Auriaci fuisse metum, dum principio recusaret legati
munus, quod impositum à Carolo V. fuerat ad exhibendam Se-
ptemviris abdicationis imperii formulam, per speciem optantis,
ut augusta dignitas deferretur ad filium: revera ut cuperet, o-
mitti abdicationem ejus Principis, cujus clementia securus erat.
Fam. Strada l. 1. H. belli Belg. p. 6. Neq; Auriacus nesciebat, pla-
citurum Philippo consilium, quod & pater ejus cepisset antea,
& è sua, non Ferdinandi, domo expetivisset successorem. Jo.
Meurs. l. 1. rer. Belg. Multum abit ab hac sententia auctor Man-
tissa

provinciis atque ab omnibus fere civitatibus
juramento confirmaretur. Primum tanquam
futuro, & quidem unico Cæsaris hæredi. Deinde

disce-
rissa ad instrumentum pacis p. 90: dum opinatur, Carolum V.
ob Hispania longinquitatem, & imperii, si Philippus filius con-
sequeretur, seipsum non capientis molem voluisse, ut deferretur
ad Ferdinandum fratrem. Perinde ut id, ac melioribus mo-
mentis, de cessione Austria factum censet Textor de rat. Stat.
p. 112: 113. Sed illa tantum abest, ut convenient consilio Caro-
li, ut quoque actis ipsius repugnent, licet non successerit eventus,
qualem proposuerat Carolus V. Thuanus ad A. 1551: ubi com-
memorat, omne id irritum fuisse, quod hucusque inter Carolum
& Ferdinandum de imperii successione actum fuisset. Quam-
vis enim Carolus V. primo fratrem, tamen postea mutato con-
silio, Philippum filium imperio destinavit, frustratus autem con-
stantia Ferdinandi, & obnitentium prudenter Septemvirorum,
vehementer doluit, subeunte animum precipitis facti pœnitentia.
Propterea Meursius tradit, consilii parum constantem
fuisse, & cum penitus rem attenderet, obnoxium suæ
magnitudini imperium judicasse, & arcanam quadam
necessitate obstrictum. Eò vid. Burgold. ad instr. pac.
part. 1. p. 28: qui hic ab Irenico, id est, à seipso dissentit. Prae-
clare iterum Thuanus, ut alias, commemorat hist. l. 5. ad A 1548:
Carolus V. rebus prosperè euntibus, cogitare cœpisse, quemad-
modum retractaret fratris inaugurationem, & filium re-
linqueret in imperio successorem pariter & heredem: conf. idem
hist. l. 2: p. 26. Quod sanè, sicut multa alia, indicio est, Caro-
lum affectasse imperii plenam ac hereditariam monarchiam.
Propterea Gab. Bartholomeus Gramondus l. 4. H. Gall. à Ca-
rolo V. repetit initium vastæ & velut in vinculis habitæ Germa-

norum

discedente imperatore, quum M. T. plenum ab-
solutumque r. imperium & administrationem
harum ditionum adiret, idem juramentum denuò
in comitiis omnium totius Belgii ordinum reci-
tatum arctiusque constabilitum est: adeò ut ab
omni memoria constet, hasce ditiones privatis
uniuscujusque ptovinciæ legibus, immunitati-
bus atque privilegiis semper administratas fuis-
se. Quam quidem administrandi rationem tan-
ta obedientia, observantia & fides in Principem
est subsequuta, tantus provinciarum inter se a-
mor tantaq; concordia, ut (divina opitulante
clementia) ditiones prosperrimo felicissimoque
rerum statu hactenus floruerint, earumque prin-
cipes

*norũ libertatis. Alioqui de vita & rebus gestis Caroli tradiderunt
Zenocarus, Staphylus, Ulloa, Petrus Mexias, Nicolaus Mame-
ranus: electionem ejus monumentis commendavit Georgius Sa-
binus præterea inaugurationem, sive coronationem Aquisgra-
vensẽ complexus est Hartmannus Mauro, Sabino accuratio: Bono-
niensẽ enarravit Henricus Cornelius Agrippa. Cur se abdicaverit im-
perio atq; omnib; ditionib; non inscitẽ, nec leviter exponit Fã. Stra-
da, & sic attingit hanc partẽ, ut referat egregia quadã atq; cer-
tò explorata. Add Lud. Guicciardi comment. l. 3. Abdicationis histo-
riã persequitur Guilelmus Godelevaus, apud Sim. Schard. T. 2. rer.
Germ. p. 638: & Goldast. pol. imp. part. 7: p. 378. conf: T. 1. const. imp.
ad A. 1556. Quamquã autẽ abdicatio, sive cessio imperii cũ cessione
hereditariarũ ditionũ à nobis hic conjungitur, tamẽ aliàs distin-
guende sunt, quàm qua maxime: siquidẽ ex una & eadẽ causa nõ
acquisita*

cipes in summo honoris ac dignitatis fastigio con-
stituti, hostibus suis admirationi terroriq; fuerint.
Et quidem ne ex veteribus historiis exempla re-

petita
acquistata, non possunt uno & eodem jure aestimari: quo fit, ut
nec ipsius abdicationis, in quantum accommodatur ad rationem
& causam acquirendi, par aestimatio sit & equalis effectus, ac
certè non idem consequens. Nam cessio imperii tantundem
operabatur in Carolo V. quantum à Septemviris nomine im-
perii acceperat: acceperat autem pro se, non pro filio, item ti-
tulo electionis, non hereditatis, ut ex Sanctione imperatoria A
cl^o 1° XIX condita manifestum est: contra quàm acceperat Bel-
gicam jure sanguinis innixam, & illo momento, quo se abdic-
bat, in Philippum filium devolutam. Sed hæc judicari possunt
ex dissertatione nostra de eo, quod abdicationis interest:
conf. Jo. H. Boeler. in Hug. Grot. l. 2. cap. 7.

r. Plenum absolutumq; imperium hic dicitur, non quòd
limitatum non fuerit ac definitum pactis; aliud enim tota hæc
epistola innuit: sed quia post abdicationem Caroli V. jure here-
ditario ac proprio ad Philippum nomine Principis pervenit.
Tantumq; abest, ut his verbis αυτοκρατορεια confirmetur, ut con-
trarium quoq; colligatur, si ex constitutione reipublica, & con-
ventorum formulis verum ac civile, uti par est, judicium fera-
tur. Neq; ea absoluti notio est apud scriptores classicos, quàm
vulgus utitur in exprimendis imperiis plenam ac regiam potestate
præditis, perinde uti nec restricta audiunt, quæ paterna vocan-
tur ac temperata, sed quæ dominationi obnoxia sunt, & præfe-
runt vim herilem, contra quàm communiter hæc vox sumitur,
& præter decorum styli, ac contra usum scriptoris historia au-
gusta. Alioquin ultrò concedemus, Philippum II. eam significa-
tione dici potuisse Principem absolutum, quàm eum ex mente

The-

petamus, quæ quamplurima huc adferri possent,
hæc ipsa subditorum tuorum fidelitas satis in
omnibus bellis à Cæs. Majest. fuit declarata.

Atq;
Themistii expressit Georgius Remus ICTUS, orat. 6. ad Valenti-
nianum: ubi affirmat, Principem suis numeris absolutum
effici, qui sibi primum, deinde & aliis iusta imperare
mèrit: non magis stylo, quàm instituto hujus epistole conveni-
enter. Quod cum negligeret Philippus, non stabilivit poten-
tiam suam, sed infregit, neq; sopivit seditionem, sed auxit.
Ut vanum sit & commenti simile, quùm Alba Dux superbo ti-
tulo gloriatus est, quòd extincta seditione, rebellibus
pulsis, religione procurata, justitia culta, pacem fir-
marit: apud Stradam l. 7. Bandart. polemogr. part. 1. p. 140:
141: Siquidem illius savitia seditionem concitavit, non extinxit,
rebellium, quos inclementer vocat, audaciam incendit, non
compressit, religionem inquisitione labefactavit, non procu-
ravit, justitiam contempsit, non coluit, pacem sustulit, non fir-
mavit, demùm fidem, pacta, leges atque jura reipublica viola-
vit. Sed tandem serè atq; inutilis post factum pœnitentia fuit,
quam non obscure declarabat Albanus, cum A. c. l. l. LXX.
XVI. Quinctilis promulgaret decretum oblivionis, sed quæ Belga-
rum prudentia erat, illi fidem non tribuebant: 1. ob contrarium
exemplum Hispanici moris: 2. quòd non abrogaretur senatus
sanguinarius: 3. immunitates atq; privilegia Ordinum inter-
cepta non instaurarentur: 4. iisdem suffragia decidentia iniquè
& præter aritum jus adempta non restituerentur: 5. immodica
tributa non remitterentur: 6. multa alia isti venia causa dato
diplomati adversa admitterentur agerenturq;. Neq; Belgas
ea opinio fefellit, quòd acta proximorum annorum testantur.
Ex quibus nos colligimus imprudentiam Albani, primò quod

D

inge

Atq; ut bona tranquillitas & protectio harum
ditionum maximæ semper illi curæ fuit : ita e-
tiam Majestas tua meminisse potest, quàm accu-
ratè, quàmq; ardentè & amicè sub discessum
suum hæc provincias præ reliquis omnibus ti-
bi commendârit atq; tradiderit. Quin etiam
M. T. quum sub inaugurationem suam difficili-
mis bellis, gravissimisq; oneribus ex præteritis
bellis

*ingenio militari vir regendi artes ignoraret, præsertim ejus po-
puli, ubi sedes atq; domicilium libertatis constitutum erat; de-
inde quòd cum scire debuisset, ab initio utilem esse clemen-
tis famam, ipse statim odium sibi conciliaret, cum magistratibus
urbium claves auferret, ac reposcentibus negaret: tum recusaret
audire supplicantes, & satisfacere æquis ipsorū postulatis: ad hæc
quòd Belgis imperii ultrò patientibus jugum impositum, ad despera-
tionem adegisset: demum quòd civitates maritimas occupare negle-
xisset: siquidem tunc primum feliciter jacta sunt fundamenta
Belgii armis vindicati in libertatem, quum Comes Luceus
A. Cl. I. LXXII. ex Anglia, ubi denegatum fuerat perfugium,
solvens, fortuito Brietam, urbem situ commodam, & futuris
rebus opportunam appulit, ac nullo negotio in potestatem rede-
git, quo factum est, ut exemplum iret ad ceteras urbes,
essentq; primæ inter has Vlissinga & Enckbusa, quòd sanè ma-
gnum fessis Belgarum viribus robur attulit. incauto Albano,
& quòd terram plurimum polleret, versus mare ad exitum usq;
rerum Hispanicarum securo, ut qui satis haberet, imitari con-
siliū Thrasybuli Periandro datum, & quæ sita tyrannicis in-
dicio primores, ac vitæ & fide suâ innoxios tollere è republica,
ratus, his veluti salmonibus amotis, facilè capi ranun-
culos*

bellis involuta esset, re ipsa comperit, s. quàm
alacres & parati fuerint subditi tui cujusvis or-
dinis, pro sua quisque facultate & viribus ad vitam
& fortunas suas pro tua salute ac dignitate expo-
nendas. Qua in re provincia tota ita officio suo
satisfecit, ut majestas tua devictis hostibus suis,
summo honore & gloria apud omnes Principes
parta finem omnibus bellis atque discordiis, qui-
bus

culos posse. *V. Hugo Grotius l. 2. Annal. Belg: p. 40: conf. Ithuanus hist. lib. 37. Bandartius hanc ob causam, Belgii Sullam, nec inmerito, appellavit: nam tot caedes, tot proscriptiones, honorumque publicationes nil alienum habent à Sulle factis, atque adeò pari sceditate notantur.*

s. *Vel sola duo praelia ad fanum Quintini & Gravelingam fidei atque meritorum Belgicae gentis Procerum memoriã renovare nunc potuerunt, quòd iis egregia Belgarum fortitudo apparuisset, praesertim Egmondi, qui ad S. Quintinum pugnandi ardore constantiaque omnes, & ipsos Hispanos, longè praestitit, cum regis ipsius Philippi iudicio, tum insigni testimonio Galliae legati, qui Egmondo capite multato, ad Carolum IX. Galliae regem perscripsit haec verba, vidisse se in Bruxellensi foro decussum illum verticem, cujus virtute bis Gallia contremuerit: apud Stradam hist. Belg. lib. 7. p. 224: collat. lib. 1. pag. mib. 14: 23. Venitque in bujus laudis partem Hornanus, & ob operam bello Gallico navatam laudatur à scriptore Hugenotto, ex quo non exiguam historiae suae partem desumpsit Ithuanus, & cultiori saltem stylo, verbis quandoque leviter mutatis, adornavit, Stat. reip. sub Carolo IX. p. 139. His adnumerandus est Guilielmus Auriacus, perinde sua laude, ac familiae dignitate*

bus per tot annos majores tui ditionesq; vexatae fuerant, imposuerit. Nunc si Majestati tuae placuerit (quod quidem miseri fidelesq; subditi tui humilibus precibus abs te contendunt) diligenter investigare atq; expendere, quisnam fuerit fons atque origo immutationis ex illa praecleara tranquillitate prosperitateq; in hanc adeo miserabilem perturbationem & calamitatem rerum,

qua
*inclutus Princeps, cujus majores Nassovia comites multis ante seculis in Belgica, & priusquam ea ad Austrios pervenit, con-
sederunt. V. Henricus Aquilius chron. Geldr. in Ottone Nassovio, primo comite Geldria, & ibidem nota Petri Scriverii. Illius etiam meminit Johannes de Beka in chron. Ultrajectino, postq; hunc Jo. Is. Pontanus hist. Geldr. l. 6. qui comitum Nassovia dignitatem ab Henrico Aucupe arcescit. Id vero nobis certum est atq; exploratum, Geldria praefecturam, postquam jure atq; titulo comitatus ornata est, beneficio Henrici III. primo Ottone Nassovio collatam fuisse. Aquilius Henricum III. nunquam, nec male, quatenus in serie imperatorum consideratum extulit, neq; id nesciunt, qui diplomatum notitiam compararunt, & ipse plus simplici vice observavi. Sed Orangii principatum nulli obnoxium serius adepti sunt, siquidem Renatus, quem avunculus ejus Philibertus successorem asciverat, Guilielmum, de quo hic agimus, patruelem suum, eundemq; Guilielmi senioris filium postea Belgicae Arminium, heredem scripsit, Johannes Textor chron. Nassov. Rudolph. Diepbold. Geneal. Nassov. p. 115. Illo autem scelere sicarii sublato, successit in Principatu filius natu minor Mauritius, quia Philippus Guilielmus major natu apud Hispanos custodia asservatus pro civiliter mor-*

qua nunc temporis ditiones tuæ opprimuntur,
deprehendet procul dubio eam non aliunde ori-
ri, quàm ex sceleratissimo odio atque invidia,
quam t. quidam majestati tuæ intimi concepe-
runt, quaq; adhuc concitantur adversus opulen-
tiam prosperitatemq;, quâ Deus Opt. Max. di-
tiones subditosq; tuos ornârat. Quod quidem
odium atque invidia, cum insatiabili quadam a-

vari-
tuo Senatus Batavi iudicio habebatur. Ev. Reidanus annal.
Belg. ad A. 1586: conf. Strada l. 7: pag. mib. 212. Baudart. po-
lem. part. 1. pag. mib. 28. Reliqua ut obvenerint, alibi memo-
rabitur: nunc sufficiat tradidisse, Guilielmum nostrum cum
opprimere potuisset in aditu Belgii Albanum, & non nesciret
rumorem de mutanda republica dissipatum, fidem servare ma-
luisse, quàm tale quid admittere in regem. Scriptor Hugonott.
cit. loc. pag. 87. Illud verò hic justum commovere dolorem po-
test, quòd uno atq; eodem tempore habitum fuerit consilium de
extirpandis Hugonottis, & de subvertendis Belgarum juribus.
Ederard. Reidanus ad A. c. 1586 LXXVI.

1. Qui notum habent Philippi II. ingenium, atq; pru-
dentiam, quæ futura solertissimè aestimabat, vebementer miran-
tur accepti tam sinistri consilii rationes. Et quidem 1. quòd
savo iracundiq; animo. virum & regendi prorsus imperitum
Belgio regendo imposuisset. 2. quòd plenam agendi atq; dispo-
nendi omnia potestatem concessisset, usq; eò, ut plus quàm so-
rori Margaretha Parmensi tribuerit, apud Baud. part. 1. p. 34.
3. quòd quacunq; fecisset, rata haberet rex, & postquam Bel-
gium sevitia sua commoverat, reducem prolixè accepisset, &
multà benevolentia amplexus fuisset. Nam quòd postea re-

varitia aliisq; pravis cupiditatib; flagraret, ita eos
in omne genus confidentiæ crudelitatisq; præci-
pites egit, ut prorsus obliti omnis benevolentia,
studii atq; officii, quod hisce ditionibus (à qui-
bus summis honoribus ac beneficiis erant affecti)
debebant, perniciosissimum horum civilium mo-
tuum, non absq; summo majestatis tuæ publicæ-
que harum provinciarum utilitatis detrimento,
omnibus artibus & machinationibus adhibitis
excitârunt, nimirum ut eâ ratione ad summum,

digni-
gis gratiâ excidit, ex alia causa factum est, nempe ob stuprum
virgini in gynæceo regio illatum à Friderico ejus filio, & paulò
post è custodia, in quam datus fuerat, elapso, patre Albano
consilio conscio, & quòd id ad imminuendam auctoritatem re-
giam pertineret, Vzedam relegato. Thuanus ad A. 1578: Strada
l. 7. Baudartius part. 1. p. 148. 4. quòd, cum præter regis manda-
tum quædam fecisset, Anglorumq; naves detinuisset, & genti-
bucusq; amica atq; sociæ iram, quæ postea bello quoq; materiam
dedit, commovisset, regis tamen offensam nequicquam incur-
risset. Histor. Belgic. A. 1583. edit. col. 226: 227: Strada lib. 7. 5.
quòd cum talia prævidisset sapientissimus rex, eum ex Belgio,
in quo tantum Hispaniæ momentum erat, quamq; cum in-
dotem Alberto daret, ab alienare noluit, ut affirmat Thuan.
ad A. 1598: non citius revocasset, quòd dum commercia
Belgica labefactasset, tributa immodica, unde vera ac potissima
defectionis causa arcesitur, imperasset, statuum sibi regis in-
jussu ponendam curavisset, atq; his & aliis modis insolentius fe-
cisset, rex ea omnia æquo animo tulisset, præsertim quòd nemo
illi

dignitatis gradum, de quo non solum Ordines
harum provinciarum, verum etiam Majestatem
tuam deturbare conantur, facilius pervenire pos-
sent. Quum verò facilè intelligerent, se hoc
nulla ratione consecuturos salvo jure ac privile-
giis harum provinciarum, quæ teterrimis illorum
conatibus ex diametro, quod ajunt, repugna-
bant, quumque animadverterent, quàm diligen-
tem ac fidelem operam Provinciæ in suo quæque
ordine vocationeque navarent, quamq; sanctè
juxta formulam juramenti abs se præstiti privile-
gia sua propugnarent ac tuerentur, neque ulla
ratio-

*illi emulatione infestior esset, quàm Rodericus Gomesius, ami-
citiâ regis validus, & consilio potens, apud Stradam lib. 7. Sunt,
qui hic allegent ineluctabilem fatorum vim, Deiq; iram in res
Belgicas, & immotum Philippi excandefacti animum, nec la-
turum tantas populi immunitates, ut qvis motus Belgicos inter
prospera duxisset, Reidanus ad A. 1566: quum imò palam affir-
masset, malle se omnium rerum jacturam facere, quàm commit-
tere, ut auctoritas, quam in dominandi severitate collocabat,
periclitaretur, Conestagg. l. 4. de bell. Belg. Alii contra
existimant, Philippum II. iram, quam ex infaussto Alba-
ni regimine conceperat, arte aulicâ, & aliqui Hispan-
is familiaritexisse, usq; dum se occasio daret ejus declaranda,
& ultioni, quæ hætenus dilata fuerat, qualemcunq; causam,
& cum alia non suppeteret, alienam culpam pratexendi: ita
factum, ut exaggeraretur filii crimen, ac unâ vindicaretur
in patrem, erumpente, quæ dudum latuit, indignatione. His
assens-*

ratione infringi ea labefactarique sinerent: u. in hoc unum velis & remis, ut dicitur, incubuerunt, ut omnes gubernatorum atque Ordinum in hisce conditionibus actiones, quæ ad defensionem conseruationemque eorundem privilegiorum pertinebant, ita ad Majestatem tuam deferrent atque interpretarentur, quasi ii ipsi defectionem aliquam rebellionemque aduersus Majestatem tuam

assentiuntur, qui regnantium mores astusque aulicos intelligunt, eò vid. Strada lib. 7: pag. 256. collat. pag. 237: 238.

u. Iterum tacite respiciunt tabulas de sententia Caroli V. & Ordinum imperii A. cl. l. XLXIX. confectas, quibus privilegia atque immunitates Ordinibus Belgii concessa liberalissime confirmantur, argumento domini beneficiarii supremi, quod ex tabulariis docebatur, & longè post assererat Rudolphus II. Cæsar, allegatis eò archivis, investituris, indultis, concordatis & imperii recessibus. V. actio Belg. pacif. Gasp. Ensp. 8. Sed neque sic nego Carolum V. prorsus excusandum, saltem in parte libertatis sacrorum, eò quòd A. cl. l. L. editum in Belgio promulgasset, quo capita quadam dictarum tabularum petebantur. Neque id Paulus Piasecius, scriptor Polonus, & sepe ad res exteras digressus ignoravit, qui observat, legem Caroli V. Placardus dictam, passim inuisam, & quasi fœdere factò A. cl. l. LXVI. idest, sexdecim postea annis, quàm se imperio & Belgio abdicaverat Carolus, antiquatam: Chron. gest. in Europ. p. 20. Faciebant eò pacta cum Belgis ipsismet imita, ac semper animis obversabatur Constitutio A. cl. l. XLIX. de individuo Belgii atque totius Burgundie Principatu, salvo tamen singularum Belgii provinciarum juribus

am molirentur. x. Inter quos quum præcipui
essent quidam Ecclesiastici nominis, omni studio
omnibusq; rationibus elaborarunt, ut prætextu
reli-

juribus privilegiisq; conservando. Hanc autem atq; pactiones
alias sanctas esse volebant Belge, nunc autem violari multis mo-
dis, nec injuriâ, querebantur, & quod secus, quàm conventum
esset, ageretur, non regi, sed administris ejus imputabatur, qui
suadebant, principatum dominatu mutandum esse, perinde ac
si nimia licentiâ fecissent Belge, ut in conspirationis pœnam ver-
teret ista conversio principatus, & privatio omnium privilegio-
rum. Nec à vero ablutam, si ex illorum temporum rebus a-
ctisq; comprobare studeam, jam Ao. c. l. l. LXVII, quem infau-
sto in Belgiû Albani advento insignè reddidit, Hispanos Belgii pro-
vincias haud secus, quàm armis subactas habuisse. Vidè Piascius
d. l. Futiles autem sunt Hispani scriptores Johannes Mariana,
& Melchior de la Cerda, quum alter scribit vehementiùs, alter
affectans oratorem, multum ab historico abest.

x. Non dubium est, nec probatu difficile, Belgas etiam
nondum supremum imperium adeptos, eo loco fuisse, qui salu-
tis suæ, privilegiorumq; conservandorû causa defendere se potue-
runt. Nam adeò non plena ac regia potestas Principum erat,
ut quoq; Ordines in partem reipublicæ venirent, tum quòd eam
legem primi acqvirentes recepissent, & talem ad modum rece-
pisse se solenniter ac juratò confirmarent, tum quòd ex primo
reipublica contextu non aliter constaret, ac ultimis retrò tem-
poribus præfectos tantum, non Principes, nedum exquisitâ po-
testate præditos, haberet, tum quòd cum electionem præfecto-
rum successione Principum mutarent, Principes non plus succes-
sione obtinere possent, quàm pacto in rem publicam consecvuti
fuerant. Nec facit diploma Caroli simplicis (vulgus enim Ca-
rolo

religionis cum aliis exteris, etiam iis Ecclesiasticis, factionem aliquam inirent, atq; ita paulatim secretis machinationibus fraudulentisq; artibus hasce ditiones in maiestatis tuæ odium pertraherent,

rolo Calvo adscribit) quod extat apud Janum Doufam annal. Holland. l. 5: p. 178. seq: ut ab hac sententia nos dimoveri patiamur. Et si enim illo præceptum atq; mandatum est, ut Theodericus Hollandia comes beneficio Caroli concessa liberè omnia teneat atq; possideat, habeatq; de his potestatem juxta libitum suum ordinandi, seu faciendi: tamen id multum abest, ut spectet ad Hollandia Comitatum. Nam iste non erat in ditione regum Gallia, sed pertinebat ad Austrasiam, cumq; hac regno Germania adnumerabatur. Illudq; eò magis assequi quisq; potest, quòd exploratum est, Carolingis, quibus Germaniarum regnum obtigit, Conradoq; I. Franco extinctis, Austrasiam, quæ aliàs Lotbarii regnum audit, ac Lotbaringia indigitatur, à Carolo simplice, qui eam invaserat, Henrico Aucupi regi traditam fuisse: siquidem huic obvenire debuit, quatenus Carolingorum in regno Orientalium Francorum Saxonumq; successor. Vid. Sigeb. ad A. 923: Flodoardus in chron: & Continuator, qui dicitur, Regionis Abbatiss Prumiensis, ex Flodoardo, dum non in it accuratas temporum rationes, corrigendus. Post Henricum armis vindicavit Otto, & velut partem justo corpori illigavit. Otto Frising. Chron. lib. 6. cap. 19. Testanturq; id diplomata passim obvia apud Baldericum in chr. Cameracens. Aub. Miraum in cod. donationum, Jo. Is. Pontanum in histor. Gelrica, aliosq; plures. De pacto Bonnensi, quod inter Carolum simplicem & Henricum Aucupem A. DCCCC XXI, coaluit, tradidit Jacobus Sirmond. not. ad capitula Caroli Calvi: Miraus notit. E. B. ad b. A: Conf. Frising. Chr. l. 6. cap. 18. Inter reges
Germa-

rent, ut ita ipsi & suæ factionis homines (qui pro-
fectò non majestati tuæ, sed exteris Principibus
& provinciis in Italia & alibi, ac præcipuè Roma-

no

*Germania stirpe Saxonica ortos, & postea imperatoria dignita-
te auctos primus, quod cognitum ex diplomatis habeo, titulum
regis Lothariensium sumpsit Otto I. nec tamen semper usurpavit,
salvo nihilominus atq; indubitato jure atq; suprema potestate in
regnum Lothariense. Nam scriptura titularum est voluntarii
juris gentium, nec eadem apud gentes, & diversa hodieq; apud
Europæos, sic tamen à gentibus singulis erga gentes singulas ad-
bibenda, prout ea instituto singularum est recepta atq; usu con-
firmata, usq; adeò, ut si consultò secus fiat, & is, per quem secus
fit, aut qui facit, ut secus fiat, aliquoties admonitus, mori insti-
tutoq; gentis seorsim considerata convenienter scribat, neq; ta-
men sic aliter scribere iste velit, ut propterea indicia suppetant,
mutata tituli aut mutila etiam scripturâ, juri alicujus gentis me-
tuendum esse, bello possit præbere causam, in quantum illo ipso
infertur gravis injuria, & committitur aliquid in summe po-
testatis contemptum, juriumve ejus detrimentum. Nec id mo-
dò de titularum, sed etiam de signorum titularium, que & cæ-
terationes in literis publicis regum nuncupantur, scripturâ
affirmasse reges constat, apud Johannem Gilenium triumph.
Sved. p. 149. Sed verò & hic controversia prætensionum sepe li-
tem movet, & facit, ut titulus, qui à principe sumptus, & ab
aliis adscribi solitus est, ab eo, qui contra sumentem obtestatur,
atq; eò prætensionem allegat, omittatur, ut multis in Germania
exemplis doceri posset: at mihi demum ad Carolum Simplicem
redeunti satis est, observasse, eum supremam in Belgica potesta-
teas saltè usurpasse ad tempus, & ab anno 912. usq; ad 923: re-
gnum Lotharianum, quod postea à Germaniæ regibus vindica-*

no Pontifici jurejurando obstricti erant y.) jus ac
dominium in has ditiones invadere, eosq; prout
sibi commodius visum esset, propagare, possent.
Posteaquam enim senserunt Ecclesiastici, in fini-
timis regionibus, atq; adeo per universum Chri-
stianum orbem ingentes crassissimosq; abusus &

erro-
rum recuperatumq; est, retinuisse, sic tamen, ut concessio illa paulo
ante allegata respiciat tantum Ecclesiam Egmondensē cum qui-
busdam accessionibus, non Comitatum Hollandia, in quantum
Hollandia est, quippe qui nunquam ita à Comitum arbitrio pe-
pendit, ut ipsis solis pro libitu illic disponere, & plenā liberaq; ac
suā tantum atq; propriā potestate de eo statuere liceret. Id certē
constat, si jure experirentur, imperatoris judicium appellan-
dum fuisse: nam eum ad modum Fridericus Aenobarbus Hollan-
dia comiti, & Episcopo Trajectino jus dixit, cujus rei expedite
rationes sunt & prompta documenta in diplomatis à Friderico
I. & II. imp. concessis, apud Job. Is. Pontanum hist. Gelr. l. 6.
p. 110: & 126. Tum & illo ipso aeo Hollandia Comites imperii
Germanici Ordinibus adscripti sunt, argumento confirmationis
pacis Veneta, quam exhibet Goldastus imp. const. tom. 3. pag.
358. praeterea Guilielmus, postea Romanorum rex electus, se
nuncupat vasallum imperii liberum, quò spectat diploma
electionis ad A. 1247. De ducatu Burgundia ad jurisdictionem
imperii pertinente vid. Henrici VI. (qui in serie imperatorum
V. est) diploma ad A. 1190. Hodie sanè Optimatum regimen
statu populari temperatur, atq; illo ipso quadrat ad veterem
Rempublicam Punicam, judicio Boxhornii inst. pol. l. 2. cap. 5.
& Lentuli in Tacit. cap. 9. p. 220: quin & ad Spartanam, quate-
nus ejus supremus praefectus consideratur, cujusmodi est repeti-
tis auspiciis declaratus Wilhelmus III. Auriacus Princeps, idem
q; de Belgii fœderati felicissimus servator. Interim conf. Gros.
de an-

errores, qui longinquitate temporis, ex nimia
infortia, negligentia, avaritiaq; sacerdotum irre-
pserant, nunc tandem prodi ac detegi: quumq;
jam pii omnes ab iis abhorrere cœpissent, quod
ii quorum illa unica cura esse debebat, populum
verbo Dei pascere, sanaq; doctrina & puris mo-
ribus imbuere, & cultum Dei ad exemplum Pro-
phetarum & Apostolorum promoverere, deserto
officio suo non solum adversus evidens Dei præ-
ceptum, verum etiam adversus Pontificum de-
creta, contraq; omnes veterum conciliorum,
atq; adeò contra omnes Principum ac provinci-
arum sanctiones, sese in secularis, ut vocant, ac
civilis juris administrationem, quinimo in belli-
ca

*de antiquit. reip. Batav. Mart. Schoock. in Belg. foed. l. 1. c. 3.
de quo tamen auctores ephemeridum observant, non assecutum
esse eas rationes, quibus Belgii arcana continentur: ephem.
erud. T. 2. part. 1. p. 107. recens. Latin.*

y. *Vetus hac querela est, & Germaniae nostra cum Bel-
gio communis, praesertim à tempore Gregorii VII. cuius & Hen-
rici III. epistola fontes & capita sunt, unde cetera hujus argu-
menti in rebus Germanicis deducuntur: eas recensuerunt Rei-
nerus Reineccius, & Christianus Urstisius, viri doctissimi, &
in eruendis Germaniae antiquitatibus seduli. Sed quod ausus
fuerat Gregorius, postq; eum molitos accepimus Urbanum II. &
Paschalem II. id tandem consecutus est Calixtus II. cessione
Henrici V. apud Ottonem Frisingens. l. 7. Chron. cap. 16. Con-
rad. Urssperg. Chron. ad A. 1122. Abb. Stad. ad A. eund. Chroni-
con Reicherspergense à Christoph. Gevvoldo editum ad A. 1119.
E 3 Alb.*

ca & politica provinciarum negotia, supra omnes infimæ ac supremæ jurisdictionis Dominos ingerent, eaq; pro suo arbitratu gubernarent: Id circò ipsi summa quadam animi acerbitate falsissimas calumnias excogitarunt, multisq; delationibus & fictis criminationibus fideles subditos tam tuæ Majestatis, quàm aliorum regum ac Principum, apud suos præfectos & reges onerarunt, malitiosis falsissimisq; calumniis seditionis rebellionisq; accusantes. Quibus artibus omnia Imperia atq; provincias atrocibus dissidiis, atq; discordiis, imò verò flagratissimorum bellorum incendiis miscuerunt, subditosq; in dominos, & dominos in subditos concitarunt. Ad summam, per-

Alb. Crantz. Saxon. lib. 5. cap. 42: § 38. collat. Utcunq; verò ista cessio facta est, tamen nullo jure sustinetur, & quicquid ejus respectu gestum est, rescindi ab imperatoribus tanquam Henrici V. in imperio successoribus, potest, prodito ab Ottone III. Imp. exemplo, vindicaturò jura ab Ottone I. acquisita, nisi impeditus fuisset. Chron. Montis Sereni ad A. 1211. Caterùm vid. Henr. Meibom. de jure investit. episcopal. imperat. Roman. adempt. singulari dissertatione: & Herm. Conring. de constit. episcop. German. Fuitq; tempus, quùm hujus juris Pontificibus concessi abusus tantus fuit, ut Pontifices omnis officii erga imperatores suos obliviscerentur: Gregorius VII. qui & Hildebrandus dicitur, præfractè affirmavit, se aut mori, aut Henrico III. animam regnumq; adimere velle: epist. Henrici III. ad Hildebrand. Innocentius III. ausus est dicere, vel Philippum sibi

perturbato rerum omnium ordine ac statu, de-
forme atq; horribile quoddam chaos invexerunt,
parum solliciti, in quos calamitas esset redunda-
tura, modò ipsi dominatum, quem sibi proposi-
tum habebant, promovere possent, reliquis o-
mnibus sub imperium suum ac potestatem re-
ductis. Hoc etiam consilio, Inquisitionem (quæ
adversus Judæos primum Christianiq; nominis
abjuratores instituta fuit) in has regiones vi inve-
here conati sunt: ut ejus ope ac subsidio omnia
provincialia jura, privilegia & consuetudines,
atq; adeò omnes contractus juramento confir-
matis & pacta funditus everterent atq; delerent:
eaq; ratione plenam absolutamq; potestatem &

im-
sibi insigne Apostolicum, vel se Philippo insigne imperatorium de-
tracturum, ad A. 1198. Ferme piget recordari conspirationis à
Clemente VII. adversus Carolum V. cœpta, quam is abrogatâ
ad tempus per Hispaniam autoritate Pontificii nominis, jure
ultus est, apud Thuanum hist. lib. 1: quam ob causam, licet ju-
stam, & ab imperatoris officio minimè alienam, eum perstrinxer-
unt Fridericus Staphylus, & Franciscus Turrianus, quorum
insectationes nunc supervacuum est commemorare. Et nota
sunt expostulationes Thomæ Campanella monachi non indocti
quidem, sed sæpe ineptè stomachantis, de cujus ingenio ex Cesa-
rio Banchidauria constare potest. At nemo in Carolum dixit
vebementiùs, nemo scripsit acerbiùs, quàm Alphonsus Æmilius
Sebastus, qui Granvellani consilii eò redactum tradit, ut neq;
quid æquum sit, videret, neq; quid bonum. Agit ille

CAM.

imperium in omnes fideles tuæ Majestatis subditos exercerēt, qui nihil aliud quàm juramenti, quo se tibi obstrinxerant, fidelem observationem tuebantur, atq; urgebant, omnem aliam exterorum dominorum, tam Ecclesiasticorum quàm laicorum introductionem recusantes, quippe qui nihil aliud sibi propositum haberent, quàm eos falsis hæreseos rebellionisq; criminationibus opprimere, ut eò facilius id quod statuerant, consequerentur. Eodem etiam consilio, novos suos Episcopos, quorum institutio manifestè omnibus juribus provincialibus, privilegiisq; jurejurando confirmatis repugnat, & magnam regiæ Majestatis authoritatisq; tuæ imminutionem secum tra-

hit,

causam Protestantium, & haud obscure respicit studia Caroli in Paulum III. atq; foedus ad opprimendos Smalcaldicos cum eo initum, Sleidan. comment. l. 17: quapropter cum imperator, debellato Johanne Friderico Septemviro, Halis Saxonum substitisset, Paulus eum auxit titulo maximi ac fortissimi, Laurent. Sur. comm. pag. 556. Procul dubio, ut victorem magis incenderet, quippe exitii illorum Principum cupidus, qui ab Sedis Romane obsequio discessionem fecissent. Haud aliter, atq; Philippi II. ævo Pius V. Pontifex impulsor atq; flabellum motuum Belgicorum fuit: qui & Caroli filii, quod Belgas fovisset, suspecti, occidendi auctor creditus est. Thuan. ad A. 1568: ex eoq; Lundorp. continuat. Sleidan. ad A. eundem: his adjungantur Strada dec. 1. lib. 7. Metteranus l. 3. conf: Baudartius polem. part. 1. & Job. Letus hist. univ. pag. 432.

2. Ve-

hit, vi invexerunt: neq; iis quidem ob ipsorum
probitatem aut eruditionem ad id electis (nam
plerumq; indoctissimos ineptissimosq; homines
delegerunt) sed hoc unum sibi proponentes, ut
fideles ministros atq; auxiliares haberent, qui
ipsorum ferocitati atq; libidini obsecundare, cru-
deliaq; eorum consilia absq; ullo cujuspiam me-
tu

2. *Vetustior inquisitio videtur, quam fert opinio haec, & quantum recorder, sec. XIII. instituta est contra Albigenes, qui in numero hereticorum habebantur, & magna incrementa capiebant, quod Pontificibus tam indignum est visum, ut illis extirpandis omnem curam adhiberent, eoq; hortarentur Principes, nec prius desisterent, quam edictis imperatoris officium inquisitionis sanciretur. V. historia inquisitionis à Paulo Veneto edita, qua multum luminis huic argumento allatura est. Wernerus Rolevincius usq; adeò incensum Innocentium Pont. fuisse testatur, ut nil haberet antiquius, nec quidquam ageret diligentius, quam ut arma contra ipsos caperentur, ad A. 1204. Et sanè Paulum Venetum ea fiducia tenet, ut asserat, ante A. clccc. nomen inquisitionis prorsus fuisse inauditum. Atqui verò Conradus Urspergensis ad A. cl. XCIIIX. inquisitionis contra Judaeos facta meminit, tametsi affirmari oporteat, seriùs legibus de ea constitutum fuisse. Neq; tantùm contra Judaeos, sed etiam contra Mauros severissima inquisitionis negotium in Hispania susceptum est, tum contra quosvis à Romanâ religione alienos adhibita, & multis modis laudata à Dominico Bannis, Doctore Salmanticense. Constatq; ex Johanne Mariana, & Paulo Veneto, quid cum iis actum fuerit: De Philippi II. temporibus prodidit Jacob. Aug. Thuanus hist. lib. 43. addatur Reginaldus Gonsalvius art. inquisit. Hispan. detect. Nec quidquam fuit, quod*
F. peris-

tu exequi possent. Quum, verò sceleratâ illo-
rum consilia, eorumq; futuri eventus magis ac
magis quotidie innotescerent, & in publicum e-
rumperent, cœperunt optimates, & provincia-
rum gubernatores, ipsæq; adeò civitates conti-
nuis petitionibus & testificationibus aliisq; ra-
tionibus Majestati tuæ significare, quantopere
dignitas & jurisdictio Majestatis tuæ hoc pacto
imminueretur, atq; ab ipsis inquisitoribus & e-
piscopis proculcaretur: qui maxima ex parte ex-
teri ac peregrini, omnesq; exteris dominis jura-
mento obstricti, atq; adeò (ut ipsimet profiten-
tur) à tua jurisditione liberi exemptiqve essent.

aa. Hoc
*perinde afflixit Hispanorum res, quàm ista inquisitio, quippe
quæ Belgas irritavit, ac Hispaniam foris exosam, domi deser-
tam in odemq; reddidit. Contra id eximium ac singulare in Ca-
rolo V. fuit, quòd inquisitione, quæ & Roma Paulo IV. odium
peperit, apud Tbuam. lib. 23: abstineret, quòd providisset, illam
ad Belgii suamq; perniciem pertinere. Lundorp. contra. Sle-
dan, ad A. 1581: Nec gravius unquam damnum acceperunt com-
mercia Bataavorum, quàm institutâ inquisitione, quòd ejus
metu perterritis mercatoribus, negotiatio pannorum transfer-
retur ad Anglos, & plurimi incolarum Belgio excederent, Tbu-
anus hist. lib. 40. Usq; adeò verum est, quòd ad Licestrium
pronunciârunt fœderati Belgii patres, jam olim navigandi
mercandiq; usu Belgarum res stetisse, apud Reidanam
ad A. 1586. Non enim heri demùm, aut nudius tertius, sed à
multis seculis navigatio floruit apud Belgas, & indicia suppe-*
81111

aa. Hoc etiam tibi evidentissimis rationibus comprobant, & ob oculos posuerunt, hujuscemodi innovationes nulla plane ratione inveni posse, quin tota regio in perpetuam quandam vastitatem, extremamque perniciem adduceretur, quum facile intelligi posset, omnem illum religionis pretextum nihil aliud fuisse, quam larvam, cujus specie Majestati tuæ imponerent: atque ita omnes qui apertos ipsorum abusus & vitia dicto vel facto oppugnarent, improbarent ac damnarent, aut à manifestis ipsorum erroribus (quos ne ipsi quidem celare poterant) desciscerent, è medio tollerent. Quorum quidem tantus erat in hisce ditionibus numerus, adeoque in singulos dies crescebat,

tunt, apud Carolingos Belgas navigationis atque negotiationis studiosos fuisse: eò vid. diploma Caroli, adhuc Patricii Romanorum, apud script. Vit. Lud. Pii p. 446: ed. Hanov. Et legere est in tabulis publicis, ipsis quoque Friderici I. aeo cum transmarinis populis commercia fuisse. Pontanus hist. Geldr. in Frid. I. Quin & ex Jano Doufa colligas, cum vetustissimis Prussis societatem habuisse, vel eo argumento, quòd Hollandia nomen à Prussis impositum existimet: annal. Holland. lib. 6. p. 246. Quod tamen non perinde certum est, ac dictum à Doufa, viro aliquo Batavarum rerum egregie perito: Siquidem id nos arcesimus à Danis, & in hujus sententia parte sentimus cum G. Hornio orb. imp. period. 3. can. 6.

aa. Epistola hujus auctores duo agunt, ut probent primò Episcopos se immiscere rebus ad suum Ordinem non perti-

bat, ut si Majestas tua illorum instigantium consiliis ac suasionibus acquiescens in instituta severitate perstitisset, te ad extremum Regem absq; populo, & præfectum subditis destitutum redditori fuerint, quemadmodum manifestè satis constare potest ex innumerabili multitudini eorum qui in hisce ditionibus prætextu religionis ferro, igni, aqua, miserabiliter extincti sunt: ut eos prætereamus, qui exilii causa solum verterunt, qui secum omne genus opificiorum artificiorumq; mechanicorum in alias regiones transtulerunt, cum incredibili earundem provinciarum ac Majestatis tuæ detrimento. *bb.* Hæ porrò causæ Majestatem tuam tandem moverunt, ut æqvabilitate

qva-

mentibus: deinde imminuere jura regia potestatis. Quæ paulò aliter, sensu tamen eodem refert Mich. Gasp. Lundorp. contin. Sleidan. ad A. 1574: ubi illius rei summam complectitur, atq; ita instituti cursum tenet, ut ostendat, se bujus epistolæ auctores secutum esse. Sed de priori capite quid sentiant, perspeximus, nempe quòd fines muneris egressi sint Episcopi, dum contra Dei jussa & sacras leges, ac tot civiles Ecclesiasticasq; constitutiones res ab officio suo discrepantes tractarent, atq; falcem in alienam messem immitterent. Primus, quem quidem ego legerim seculi rebus immixtum, militiaq; artibus deditum, fuit Anepos, de quo hæc tradit Ado Viennensis pag. 196. edit. Basil. Anepos Episcopus, secularis conversationis Vir, duxit exercitum Francorum contra Vuiliarium in Svevos, ubi gravissima cædes facta est, anno incarnationis

quodam moderationeque; edictorum rebus affli-
ctis consuleres: expresse declarando, te ejus animi
non esse, ut inquisitio in hisce regionibus stabili-
tetur. Quod ipsum etiam à ducissa Parmensi &
provinciarum gubernatoribus, Majestatis tuæ
nomine, civitatibus & communioni solenni jura-
mento intercedente, condictum promissumque;
fuit, & in omnibus civitatibus, expresse mandato
supremi præfecti, promulgatum publicatumque;
fuit. Cæterum haud multo post tempore hoc
ipsum rescissum fuit, per eos quos ante diximus,
qui hoc Majestati tuæ depinxisse ac persuasisse
videntur, quasi illud decretum ad Majestatis tuæ
dignitatem existimationemque imminuendam

per-
tionis Domini septingentesimo duodecimo. Unde intel-
ligitur, Brunonem Ottonis I. Imp. juniorem fratrem haud pri-
mo omnium artes seculi cum sacerdotio conjunxisse, siquidem
hic ducentis quadraginta & uno annis post Anepotem vixit,
quàm in res seculi incubuit, & regno Lothariano dux impositus,
archiepiscopatum pariter atque Lotbaringia ducatum suscepit.
Witecbindus Corbej. annal. Sax. l. 2. Continuator Reginonis
ad A. 953. Detmarus Merseburg. Chron. lib. 2. magno sanè Ot-
tonis errore, quem expertus est, cum paulò post ipsi adversare-
tur Bruno, & licet cum eo rediret in gratiam, tamen exemplum
transmitteret ad alios episcopos, & postquam illud in vitiosum
morem abiit, turbandi saepe iis occasionem daret, præsertim ab
isto tempore, quo cesso inaugurationum Ecclesiasticarum jure,
Henricus V. permisit, Prasules Germania Pontificibus jurisju-
randi

pertineret: eum rumore contra omnem veritatem æquitateq; spargendo, subditos tuos ea ratione se à debita Majestati tuæ obedientia subducere velle. Ita ut videatur Majestas tua ejusmodi illorum instinctu tandem eò plecta fuisse, ut ducem Albanum ex Hispaniis huc cum

exercandi religione adstringi, quod non est è republica, & adversatur imperii dignitati, atq; supremo imperatoris juri. Equidem de Ottoniano ævo certum est, Episcopos accepisse civile imperium & seculi jura, sed verò plerosq; hætenus, ab excessu autem Frederici II. fermè obtinuisse omnes, seculo sanè infelici atq; horrido, tunc maxime quàm Guilielmus & Richardus appellati sunt reges Romanorum: quorum ille ex usu putavit fore, si daret approbare q; quod adulta Pontificum autoritate corrigere non posset, nempe ut regalia & administratio bonorum temporalium episcopis concederetur; Chron. Mindense ex recens. Pistorian. pag. 744: hujus autem tempora ita difficilia ac motibus perturbata fuerunt, ut Gregorius X. quoq; minaretur, nisi prospicerent de capite sibi Principes Electores, effecturum se, ut suo atq; Cardinalium judicio imperator eligeretur. V. fragmentum historicum auctoris anonymi apud Urstisium part. alt. pag. 93. Sed legibus atq; decretis antiquis longè aliter constitutum est. Quam in rem extat can. 7. qui dicitur Apostolorum: ubi cura atq; officia seculi (κοσμικὰ Φρονήδες) usq; eò removen- tur ab episcopis, ut qui contra fecerint, de iis statutum atq; judicatum sit, munerum Ecclesiasticorum jacturam facturos. Consentunt mores Karolini ævi, & comprobant constitutiones collectæ ab Ansegiso, apud quem l. 6. c. 61. hæc leguntur. Siquis episcopus, presbyter aut diaconus, vel subdiaconus ad bellum processerit, & arma bellica indutus fue-

exercitu mitteret, ut vi atq; armata manu subditos tuos ad id cogeret atq; adigeret, ad quod ipsi sua sponte summa cum obedientia animiq; demissione semper praesto fuerunt. Ac tametsi gubernatores harum provinciarum civitatesq; ipsae justis de causis veteri poterant, se graves injurias

acce-
fuerit ad belligerandum, ab omni officio deponatur, in tantum, ut nec laicam communionem habeat. *Testis est scriptor Hludovici Pii cap. xi. edit. Hanov. sub hac tempora episcopis datas esse leges, quibus revocarentur ad sacrum officium, & consisterent intra sacerdotiorum suorum fines, ac procul essent negotiis seculi tanquam ab se alienis. Sic enim ait allegatus scriptor. Coeperunt deponi ab episcopis & clericis singula, baltheis aureis & gemmeis cultris onerata, exquisitaeq; vestes, sed & calcaria talos onerantia relinqui. Monstro enim simile dacebat (Hludovicus) si Ecclesiasticae deputatus familiae, conaretur aspirare ad secularis ornamenta gloriae. Ut inscite judicent ac temere loquantur cum historicorum vulgo, qui docent, Episcopos jam Carolovingorum aeo civile imperium urbiumq; dominium consecutos fuisse. Quamquam illa ipsa, qua adduximus, satis indicant, Episcopos temporibus Carolinis paulatim coepisse efferre se, ac imitari mores seculi, atq; accepisse beneficia quadam, qua seculum praese ferrent, verum tamen civile imperium, atq; in territoria potestatem non designarent. Neq; enim hoc evincit privilegium, quod Ferdinandus Episcopus Paderbornensis, isq; rerum Germanicarum apprime intelligens in monument. Paderbornensibus allegavit, p. 200. Si maxime enim de illius veritate non est disceptandum, tamen ea non est congruens interpretatio iudicii secularis, cuius ibi mentio fit, qua denotat*

accepturos per vim externi militis, & gubernationem
cujusdam gubernatoris exteri, nulloq; con-
sangvinitatis jure cum Majestate tua conjuncti,
notat potestatem dicendi juris proprio nomine ac territorii ra-
tione competentem, quandoquidem Episcopi tunc nondum regni
Carolini Principes fuerunt, nec unquam ita dicti aut scripti
sunt, neq; regalia sine adjectione ac per eminentiam appellata
habuerant: multum enim interest inter regale judicium,
quatenus id usu curia Carolina cognoscitur, & regalia, quatenus
intelliguntur significatione insigniori, qua consuetudine sequioris
ævi introducta est; certè hæc neq; Duces, nec Comites, nec E-
piscopi obtinuerant: illud autem exercebatur jure magistratus,
& saltem pertinebat ad legatos Principis, cumq; hi abessent,
cognoscebant Comites, aut qui ab his constituti, atq; eò delegati
erant, ad quos de collegiorum monasteriorumq; curatione refe-
rebant advocati, postea ambitione episcoporum, ac infelicitate tem-
porum excussi. V. Joach. Vadianus apud Goldast. T. 3. rer. Ale-
man. à quo tamen eà parte discedo, quâ Comitibus illis tribuit,
qua meri imperii nominibus significatur, pag. 16. Sed manifesta
hæc sunt, & alioqui constat satis, neq; esse è republica, & periculi
plenum intelligi, quòd Episcopi Pontificis sacra amplexi, à Ponti-
fice quoq; dependeant, qui tamen nec membri in republicâ Ger-
manicâ jus, nedum capitis questum habent. Et ea tamen Imperatorum
indulgentia est, ut Pontifici hodieq; permittant episcoporum
inaugurationes, & eas quidem inaugurationes, qua partem im-
perii constituunt, quæq; civiti & summo imperio nullo jure &
nullâ datâ causa præripiuntur. De Philippo II. tamen non mi-
ror, cur aliam ingressus viam sit, atq; Pontifici & episcopis tan-
tum indulserit, quòd religio ipsi dominatus instrumentum esset,
& hæc quoq; parte à Carolo patre, qui Dominum se Pontificis, non
clientem exhibuerat, vinceretur, ac serò agnosceret, Ecclesiasti-

CORUM

quique in eos inveterato quodam odio flagraret:
tamen etiam non deessent ipsis rationes, quibus
ei aditum impedire possent: cc. Tamen quum is

Ma-
corum magnitudinem cum gratia nobilitatis stare non
posse, licet et moriturus illo ipso Paulum Pontificem imitare-
tur, quod inquisitionem, qua Belgii res haecenus in deterius
lapse fuerant, commendaret: conf. Thuanus hist. lib. 120: et 123.
Atque ita existimo intelligi alterum, quid nempe fuerit, quod
Philippum induxit, ut ipse dominationis studiosissimus retineret,
quod dominationem insigniori parte labefactabat, atque in ex-
tremum propere discrimen adducebat: cum enim cuperet regna
atque Principatus omnes in provinciam redigere, hanc stabilien-
da auctoritatis praecipuam rationem putabat, atque iam e vita
migraturus eodem animo erat, quod Philippo III. filio hanc impe-
randi rationem approbaret, ut partim Cardinales Romae, par-
tim Episcopos praepotentes in Germaniam conciliaret,
ac pensionibus velut auctoramento obligaret, apud Thuanum d.
lib. 120. Illud vero consilium ab Hispano olim proditum, nuper
rex Galliae usu probavit, et nisi advigilasset Leopoldus, Belgio ser-
vitus, Germania maximum periculum imminuisset.

bb. Cur Ecclesiastici Pontificibus obnoxii, quatenus de
causis Ecclesiasticis quaestio est, de potestate civili exempti esse ve-
lint, in partes eunt Dominicus a Soto, Franciscus Victoria, Jo-
hannes Medina, et Robertus Bellarminus, Johannes Driedo,
atque plures alii, quod undenam ista immunitas, in qua tradenda
equividem conveniunt, promanaverit, vehementer laborent, ac
utrum a jure divino repetenda sit, an humano, ab se dissentien-
tes disceptent. Nos eadem disputatione supersedemus, et quod ali-
bi vera ejus fundamenta posita contra utrosque sunt, neque ignore-
mus in hoc argumento versatum esse Guilielmum Barclajum, id
sal-

Majestatis tuæ nōmine veniret, ut manifeste de-
clararent, se neq; de rebellando cogitasse, neq;
ab obedientia Majestatis tuæ deflexisse: idcirco
optimo conscientiaē suæ testimonio atq; æquitate
freti, benevole honorificeq; & ipsum & quotquot
Majestati tuæ visum fuit in ejus comitatu mittere,
exceperunt, portis urbium referatis, locis muni-
tioribus in ejus manum potestatemq; traditis,

præ-
salem, cujus meritò à nobis exigi ratio possit, quodq; inprimis
cum hoc argumento cognationem habet, inquirendum duxi-
mus, quando & quam ob causam factum sit, quòd monasteria,
quæ episcopi tuenda ornandaq; susceperant, exempta, atq; juris-
dictioni episcoporum ipsorummet subtrahita fuerint. Joachi-
mus Vadianus in libro, quem ante laudavimus, pag. 17. culpam
rejecit partim in Episcopos insolentiores factos atq; avaros, par-
tim in monachos, ut qui Principum favore innixi, studuissent
efferre se, atq; hoc affecuti, firmatà Pontificum auctoritate,
ipsis Principibus se subduxissent. Et sanè de Pontificibus id
oppidò liquet, neq; seciùs existimat Hermannus Couringius,
de judic. reip. Germ. §. 74. Tantùm pauca, eaq; ex Belgicis ta-
bulis addo, atq; prima hujus moris institutiq; initia respiciens,
affirmo, originem monasteriorum exemptorum ab seculo XII.
deducendam esse: siquidem Calixtus II. A. clc. XXIII: ad Ab-
batem & fratres Ecclesie S. Nicolai in Belgicam scripsit ad
hunc modum: auctoritate sedis Apostolicæ confirman-
tes, monasterium vestrum cum omnibus appenditiis
suis, in patrocinium B. Petri nostramq; protectionem
suscipimus. vid. Aub. Mir. notit. E. B. pag. 311. Jamq; ante
eum Paschalis II. A. clc. CV: literas in eandem sententiam misit
ad

præfidiis admissis: idq; eo tantum nomine, quod
eam Majestatis tuæ voluntatem esse diceret: nimi-
rum ut ea ratione de fidelitate obedientiaq; tuo-
rum subditorum certi exploratiq; aliquid habere
posset, qui tanquam rebellionis rei peragebantur.
Quæ quum ita sint, debebat profectò Albanus
omni ratione Majestatem tuam ejuscemodi sub-
ditorum tuorum fidelis obedientiæ observantiæ-
que certiozem facere: & priusquam vim aliquam

infer-

*ad monasterium Bornhemense, atq; confirmavit, se satisfacisse
ejus postulatis, & Apostolicæ sedis munimine confoven-
dum suscepisse. Atqui id sine dubio imminuebat Principum
Belgii jura, & convellebat imperatorum auctoritatem. Neq;
tamen meminisse illud ipsum legisse de Gregorio VII. nec de Ur-
bano II. quippe virtute constantiaq; Henrici III. impeditis, ne-
tulo quid consequerentur: Paschalis autem tandem, Henrico
III. inter tot belli continuos motus quasi succumbente, consecu-
tus est, præsertim Calixtus II. facta probrosa ab Henrico V. cessi-
one, de quâ non est, ut quid repetamus, & dixisse aliquid recor-
damur in dissert. quid expediat imperio? De cætero ad hoc insti-
tutum pertinet, quòd non tantum monasteria Episcopis, sed
etiam Episcopatus metropolitanis ecclesiis subducti, atq; nullo in-
terjecto, soli Pontifici obnoxii redditi fuerint. Quod nemo
ambigit Imperatorum, qui se singulariter uni loco addixerant,
favore ac benignitate factum esse, & quidem multò ante,
quàm concessio hujus privilegii atq; dignitatis perveniret ad
monasteria exempta, quòd comprobatur Episcopatus Misnensis
A. DCCCC LXIIX. ab Ottone I. institutus: diploma extat ve-
rum sanè ac legitimum, nisi quòd Georgius Fabricius in tempo-*

inferret, rem ipsam propius cognoscere, solidamq; de eorum querelis instructionem institueret. In eo præcipuè, quod in illa episcoporum obtrusione, atq; inquisitionis institutione contra divina humanaq; jura sese gravari querebantur: ut iis rebus verè fideliterq; ad Majestatem tuam perscriptis, in omnibus salutaria ex jure & æquo remedia adhiberentur. At verò è contrario, simul ac admissus fuit, & munitiones totius provinciae occupavit, nullo juris ordine observato, nullo-

*rum rationibus errorem prodat, & pro A. DCCCC LXIIX: perperam scribat A. DCCCC LIIX. Quod multis indicis ostendi potest, & nunc veles, quod A. DCCCC LIIX. Otto I. nondum augusto imperatoris titulo, sub quo in diplomate juxta cum Ottone II. filio commemoratur, auctus esset: docent enim tabule atq; acta temporum, unde hac causa judicatur, primum A. DCCCC LXII. ad Ottonem I. Imperium Romanorum delatum, dehinc filium ejus Ottonem II. solenni inaugurationis ritu imperii paterni socium atq; consortem redditum fuisse. Eò conf. Detmarus Merseburgensis l. 2. Chr. Merseb. Continuator Reginonis, Hermannus Contractus & Lambertus Aschafnaburg, ad A. 962: Conr. Ursperg. ad A. eund. & A. 964: quo narrat, Ottonem II. Imperii participem esse factum. De Ottone I. dissentit Chron. Reichersperg. ad A. 957: de Ottone II. Sigebertus ad A. 968: sed ab utroq; in primis illo, ob vitiosas rationes temporum discedimus, quin & si eas retineremus, tamen appareret ratio erroris Fabriciani. Huc alleganda sunt tabule fundationis, respicientes concessionem Pontificis Johannis XIII. & anno respondentes, quas ibidem adduxit Fabricius, & præter eum
Henri-*

nulloq; respectu habito ad jura provincialia, privilegiaq; Majestatis tuæ juramento confirmata, non solum magnam partem nobilium, quos Majestas tua magno delectu habito gubernaculis harum ditionum admoverat, ad supplicium necemq; rapuit, & proscripsit: verum etiam generaliter immunitates privilegiaq; omnia perditas, ac rescindenda esse declaravit, & ditiones hasce ita tenendas, ut solent, quæ de integro armis sunt
acqui-

Henricus Meibomius in diplom. Ottonis Magni Witechindo additis p. 129. Quanquam verò id tunc proprium & singulare Ecclesie Misnensis esset, tamen sequiori tempore idem privilegium impertitum est Ecclesiis aliis, præsertim Bambergensi, quam A. c. 1077. Instituit Henricus II. & liberam exemptamq; reddidit, Gasp. Bruschius, & ex eo Martinus Crusius, Cyr. Spangenberg, qui uno ore omnes testimonium dant, Henricum in largitione privilegiorum tam effusum fuisse, ut Electoratum profanorum officia lege beneficiaria ab Episcopatu Bambergense dependere voluerit: nec dubitat Bruschius Electoratus ipsosmet eo loco habere: Sed neutrum errore vacat, alterum quoq; ineptum est. Tùm illa officiorum, quæ dicuntur, ministerialium, de quibus tantùm inter eruditos quæstio est, concessio beneficiaria nullo vero documento demonstrari potest, etiam hoc respectu, quo officia illa Episcopatu Bambergensi exhibenda atq; præstanda esse dicuntur: nam quatenus imperium respiciunt, longè antiquiora sunt, atq; eorum mentio fit apud Detmarum lib. 4. p. 67. ed. Mader: etsi tunc nondum certis familiis addita affixaq; erant. Nec repugnat isti sententia contraria consuetudo, quippe hac nullo probe antiquitatis diplomatumq; præsidio fulcitur, & propterea

acquilitæ, in suum suæq; factionis hominum com-
modum : ut ita libere dissoluteq; de subditorum
tuorum capite & fortunis pro suo arbitratu libi-
dineq; statuere posset. Ac si ullis verbis exprimi, &
Majestati tuæ ob oculos poni possent immanes vi-
olentiæ, inauditæq; crudelitates, quibus ab initio
suæ gubernatiōis est grassatus: nimirū direptiones,
spolia, exterminatiōes, devastatiōes, carceres, vin-
cula, exilia, profligationes, bonorūq; proscrip-
tiones,

tamdiu durat, quamdiu eorum patientia, de quorum jure agi-
tur. Illud certè aliàs à Johanne Limnæo satis probatum est,
electoratus profanos, sive seculares cum isto nexu beneficiario
officiorum ministerialium, in quantum ea ab Episcopatu Bam-
bergense pendere, traditur, nil quicquam commune habere: ar-
gumento sanctionis Carolinae, quæ A. B. dicitur, tit. 7. Addatur
Limnæus I. P. l. 3. c. 7: ex eoq; Johan. Jacob. Speidel. in voc.
Bamberga. Sed non refert nostra, ut hæc magis inquiramus,
qui meminimus, Philippum II. etsi utilitatis suæ causâ Ecclesi-
asticis indulgeret, tamen imperio ingenioq; suo baud conveniens
duxisse, ut cuperet monasteria ac episcopatus hanc dictam im-
munitatem consequi. Quamvis enim quibusdam causis, &
quò inquisitionis officium acrius urgeret, per motus, novos in
Belgio Episcopatus institueret, eos tamen adeò non eximendos
putavit, ut quocq; vellet Archiepiscopis obnoxios esse. Aub. Mi-
raus de stat. relig. Christ. per Europ. l. 1, c. 31. Verùm novo isto
instituto Belge multum offensi, & quòd illo ipso lesam dignita-
tem suam, ac violata jura existimassent, tandem à rege, cujus
auxilium gratiamq; frustra implorabant, ab alienati desciverunt.
Quin imò apud ipsos Ecclesiasticos hæc ratio valuit, atq; adeò ipsis

nes, incendia, cruces, capitū truncationes, dilcer-
ptiones, aliaque horrenda & inaudita tormentorū
suppliciorūq; genera, quibus Majestatis tuæ sub-
ditos tam nobilesquam ignobiles, inopes juxta at-
que opulentos, juvenes ac senes, viduas & pupillos,
viros, mulieres, juvenculas cujuscunq; status, di-
gnitatis, conditionisve essent, immaniter truci-
davit, *dd.* animus Majestatis tuæ ad eorum com-
memorationem procul dubio perhorresceret, in-
dignissimeq; ferret sub suo nomine adeò imma-
nem crudelitatem, (qualem nunquam aut Pha-
laris, aut Nero, aut ullus Pharaon, Herodes, aut
ullus omnino gentilium tyrannorum excogita-
vit) exerceri in fideles subditos suos, qui sangvi-
ne fortunisque suis coronæ, regiæq; Majestatis tuæ
dignitatem adversus gravissimos hostium insul-
tus

*communis hæc cum reliquis querela fuit, quòd facile intellige-
rent, his rebus multa per se misera fieri, & pleraq; ad suum ipso-
rummet damnum pertinere: cujusmodi erat, quòd Lamoralus
Egmondanus liberè coram Philippo II. dixit, nec sacrum or-
dinem id satis æquo animo ferre, qui patrimonium
suum ad quorundam sibi suspectorum libidinem in a-
lios, atq; adeò privatum emolumentum verti, indigne-
tur, Thuan. hist: lib. XL. in primis Fam. Strada dec. 1. lib. 2. ubi
recenset querelas Abbatum ac Monachorum, & commemorat,
tanto fuisse acriores, quanto justiores visa fuissent. Sed obfir-
matus erat animus regis, atq; eò intentus, ut popularem licen-
tiam, præsertim eorum, qui super religione dissidebant, præci-
deret,*

tus integram illaſamq; conſervarunt. Ingen-
tem enim in animo tuo commiſerationem exci-
tarent tot miſeri innocentesq; pueri è patrio ſolo
in exteras ignotasq; regiones proſtigati, tot miſe-
ræ afflictæq; viduæ, tot pupilli, deniq; miſerabi-
lis totius provinciæ ejulatus, quæ adèò immanis
tyranni jugo preſſa funditus perit. Ecqvis enim
erat, qui vel opes facultatesq; ſuas ab illorum ava-
ritia,

deret atq; regimen Eccleſiaſticum monarchico propius, atq; fir-
mandæ dominationi opportunius ordinaret. Quod à patre, o-
pinor, hauſit, qui non diſſimile conſilium fundandæ monarchiæ
apud Germanos habuit, Sed cum id parùm feliciter cecidiſſet, ſi-
lium admonere potuit, non alium deſtinationum talium exitum
fore apud Belgas, qui non ſeveritatem, nedum ſervitutem to-
lerarent. Interim, dum ea fierent, convellebantur vetera pa-
ctapariter & privilegia Brabantina.

cc. Annus agebatur ſupra ſeſquimilleſimum ſexageſi-
mus ſeptimus, quùm Albanus ex formula diplomatis, quod
tradi rectoribus Belgicis ſolet, in Belgium dimiſſus, XVII. die
Maji Barcellonâ Genuam appulit, inde Sabaudiam, & Galliæ
Helvetiorũq; fines tranſiit, non vano Genevenſiũ metu, ſi procul
arma Helvetica fuiſſent. Gallica enim magis in ſpeciem oſten-
tabantur, quòd dum Catharina Medicea de ſuſpecto Hiſpanorum
tranſitu multa verba apud ſuos feciſſet, ſaltem exaturando in
Hugenottos odio ſtudium deſenſionis pratexuiſſet, ac filius ejus
Carolus IX. velut periculi magnitudinem ſentiens, copias ad
fines tuendos blando hoc nomine comparaiſſet, quæ poſtea impe-
tum in Huguenottos effuderunt. Reidanus ad A. 1566. Haud
aliter, quàm Albano omne conſilium ſtetit in opprimendis Gen-
ſis,

ritiâ, aut uxores & filias contra eorum libidinem,
vitam deniq; contra sangvinariam ipsorum rabi-
em tueri posset? Nemini omninò vel nobilitas,
vel opulentia, vel anteaactæ vitæ præstantia, præ-
clarave in rempublicam merita adjumento esse
poterant, qui semel in illorum odium incurrisset.
Prætereà nullo habito respectu ad jurisdictiones
& usitata tribunalia provinciarum, præripi iussit
facul-

*sis, postquam anni, quem prædiximus, XLIX. Aug. solenni pom-
pâ comitatusq; magnifico Bruxellas advenisset, mox & rectorici
Margaretha plena mandata, cum quibus ab rege missus erat, in-
dicasset, atq; unâ operâ ostendisset, omne regiminis provincia-
rum Belgicarum robur atq; auctoritatem penes se, titulum ac si-
mulacra penes Margaretham fore. Baudart. part. 1. p. 34: 35:
36: 41. In primis autem hoc Albani adventu spectata est integri-
tas Guilielmi Auriaci, in quem alioqui toties fere iniquus est
Strada, quoties in eum animum stylumq; intendit. Nam neq;
famâ Albani, in visis trucisq; hominis territus, nec minis, quas
spirabat, mutatus, nec militum, quos adducebat, metu commo-
tus, neq; ullo rumore Hispanicorum consiliorum in præceptus actus,
regis causa constantiam moderationemq; servavit, fidei dignita-
tisq; suæ eo usq; retinens, ut quùm adhibere vim posset, & in a-
ditu Comitatus Burgundici opprimere Albanum, ne quicquam
venienti se opponeret, sed rogando, monendo, consulendo par-
tes suas obiret: tantùm ut demonstraret, nil optare se, aut que-
rere aliud, quàm ut respublica, restitutâ inter dissidentes con-
cordiâ, ab imminente exitio liberaretur. vid. autor histor. stat.
reip. & relig. sub Carol. IX: pag. 75: 87. Add. Buleng. hist. lib. 3:
p. 103: qui etiam de Egmondo refert, sibimet ipsi defuisse, quòd Al-
bano Theonvilla comoranti aditum, cum posset, non obstruxisset:*

H

Postea

facultatem omnibus iudicibus, tam in criminalibus quam civilibus causis cognoscendi de rebus, quæ aliquo modo ad proscriptiones Senatus sanguinarii ee. (quem ipse ex Hispanis hominibus instituit) auctoritate factas pertinere viderentur: ita ut neq; ecclesiasticæ, nec piæ seculares (ut vocant) personæ, nec viduæ aut pupilli, neq; xenodochia, nec leproforum ædiculæ, nulla or-

pha-

Postea tamē iusta Guilielmo Auriaco rationes erāt, ut caveret sibi ac provideret, ne fiducia nimia discrimen adiret. Itaq; opportunè è Belgio emigravit, sive quod in Gallia præmonitus esset, sive quod dudum regi Philippo II. prudenter diffideret, nec temerè, sed multis & gravibus alienati ab se regis animi indicis id assequi posset, & præterea intelligeret, quid esset, quod Philippus II. nullam Caroli V. comitatus sibi significationem daret, ac ita omnia ageret pariter & constitueret, ut non modò honori suo, sed etiam totius Belgii libertati insidiari videretur: sive quod virum diu Belgis insensum, & moribus morosaq; indole alienum, & quod jure hujus epistolæ auctores queruntur, nullà necessitudine regia stirpi innexam, atq; unum ex omni memoria diffidendum, posthabitâ suâ & Belgii Ordinum obtestatione, & invito quoq; Carolo filio, qui amorem Belgis addixerat, quemq; præoptabant ipsi, regendo Belgio imposuisset: sive quod cererem haberet, non facile se nunc ab rege, Pontificis Romani Episcoporumq; consiliis obnoxio quid, impetraturum. Igitur dum Belgio excessit, effugit mortem, ceteri incauti imparatiq; oppressi sunt, subiratio Grandævellano Cardinali, quod cum accepisset, salvo adhuc Auriaco, Egmondanum Hornanumq; comprehensor, non dubitasset dicere: Præstitisset celatorem (simulatorem) capi, quam omnes alios. conf. Baudart. pag. 40. dd. XVIII.

phanotrophia, neq; nosocomia alendis senibus
decrepitis instituta (quibus omnibus partim pro-
scriptorum, partim eorum, de quibus capitale
supplicium sumptum erat, bona iusto nomine &
hypothecario debito obstricta erant) ullum te-
rantium inde consequi potuerint. Sed ea omnia
Albanus usurpavit, nullis omnino censibus, qui-
bus bona illa onerata erant, persolutis: quan-
tum

dd. XVIII. millia & sexcenti supplicio affecti sunt:
multi in equuleum impositi, fateri cogebantur, quæ non admi-
serant: XXX. millia repentina sevitia metu Belgium deserue-
runt, reliqui proscriptionibus, exilio multati, bona in fiscum ad-
dicta sub hasta venierunt. Vid. Baud. à p. 38. usq; ad p. 148: Jul.
Cesar Bulengerus hist. l. 3. p. 103. Læsa majestatis pœna non jure,
sed libidine Albani irrogata fuit, neq; facile cuiquam, præsertim
sectæ nomine exoso, parcitum, dum modò spes esset præda atq; ra-
pinarum: sive quòd ita belli sumptus sarcire se posse, crederet, sive
quòd ad rem faciendam, quàm ad justum bellum atten-
tior videretur: ut Julius Cesar Bulengerus non ineptè suspi-
catus est, & manifestè exprobravit, d. lib. hist. p. 107: 110: &
p. 115. Nec alia causa erat tam immodicarum in Belgio exactio-
num, quàm inopia erarii regis Hispaniarum, ut qui XL. millium
librarum auri in bellum istud inutile perniciosumq; impendisset,
atq; eo centum & quinquaginta millia hominum jacturam fecis-
set, Buleng. d. l. p. 110: Lud. de Beaufort. ex Vergerio fœd. Belg.
Alced. p. 11. Cumq; his rebus ea fierent, quæ nec sine fœditate
aspici, nec sine execratione cogitari poterant, præcipites ibant
Hispanorum res, & quemadmodum hætenus Albanum mode-
ratio, ita postea eum fortuna destituit, præsertim fatali senescen-
tis

tumvis Ordines harum provinciarum hac in parte pro defensione miserorum subditorum diligentem atq; diuturnam operam per libellos supplices exhibitos navarint: quos variis semper lenatusconsultis protraxerunt, atq; iis quidem nullo jure stabilitis, manifesteque inter se pugnantibus: neque unquam id impetrare potuerunt, ut earum rerum cognitio, ad provincialia tribunalia, aut

usitatis potentia anno cl^o Is LXXII. Illud autem calliditati ejus tribuendum est, quod omni Belgarum gratia consumpta, altero post anno, obtentu senii atq; imbecillitatis missionem ab rege peteret, ac protinus impetraret, quod versi in misericordiam regis documentum dare Belgis potuisset, si tot fide innoxiorum civium funeribus supplicio Albani parentatum fuisset. *Buleng. l. V. p. 171.* At ille semper sui simitis & quod in excelso gradu positus non expedit, ingenio suo indulgens, Ludovicum Requesenium in Albani locum surrogavit, qui tametsi cum mandato mitioris imperii veniret, *Reidan. ad A. 1573:* nec in caedes ac latrocinia rueret, atq; adeo benignitatem praeferret, tamen paulo post hac spe Belgas frustratus est, suppliciorum abstinens quidem, sed in publicationibus bonorum & proscriptionibus immodicus. Caput malorum erat injuria militum, passim ob non persoluta stipendia tumultuantium, quae culpa pertinebat ad Ducem Albanum, avaro, ut indicatum ante est, ingenio hominem, qui quum à multis mensibus debita ei pecuniam intervertisset, abitu suo effecit, ut omnium querelarum moles incumberet Requesenio, nihil intentatum relinquenti, ut satisfaceret. Quod cum justo titulo non posset, ac nervus rerum jam diu ante ab Albano incisus esset, malas artes reperit, atq; bona Procerum & civium publica

usitatos iudices deferretur: ut ita miseri subditi
de solutione Senatus Albanici autoritate con-
sequenda desperantes, nomina defererent: quum
singulis creditoribus particulatim lis formalis ad-
versus fiscalem intentanda fuerit. Qua in re,
sumptuum quos facturi erant, summa, nomen i-
plum erat superatura. Eadem etiam ratione o-
nera omnia (quæ chylas vocant) usurpavit, unius,

duo-
blicavit, urbes pignori opposuit, ac licentia militari subiecit: de-
mum illa ipsa opificia, quæ ad Belgicæ felicitatis fundamentum
pertinent, sustulit. Nec diffitetur Thuanus, bellum ab Albano
coeptum, à Batavis sensu injuriosa dominationis Alba-
ni, & Requesenio demenda ignominia cupido, conti-
nuatum potius, quàm sedatum fuisse, ad A. 1575: Bulengerus si-
et à comitate Belgas ingenuos offendisse, prodidit l. 5. all. Secun-
dum hæc prorsus periculosa atq; iniquæ eæ conditiones pacis, quas
Requesenius tulerat, videbantur: propterea quòd cuperet o-
mnia castra, arces, naves, atq; omne instrumentum bellicum
sibi tradi: tum postularet unam eandemq; per omnes provincias
religionem. Talia enim ut admitterent, adduci non poterant,
& si admisissent, non modò se atq; securitatem in discrimen adu-
xissent, sed etiam tyrannidem in conscientias, quam hætenus
questio Hispanica muniverat, stabilivissent. Jo. Is. Pontanus
hist. Geldr. l. 14: ad A. 1575.

cc. Qui senatus sanguinis à Belgis, idem leniori verbo
ab auctoribus dictus est sanguis Duodecim - Virum, quo odium
Albani usq; eo cumulatum est, ut paulò post Senatus tumultu-
um appellaretur, & fœdus atq; execrabilis haberetur. Nam
intelligebant Belge, eo instituto, omnium fortunas & capita in

duorum, trium, quatuor, quinque, plus minus as-
suum annuatim: qui maxima ex parte ad ædes
pauperibus alendis dicatas pertinent. Quid?
quod ne hoc quidem permisit, ut quis bonum a-
liquod nomen alteri cedere, vel in alium trans-
ferre posset. Quot honestissimarum matrona-
rum, quot virginum pudicitiam vi expugnarunt,
& prostituerunt? iisque vicissim inter se (& quidem
nonnullis ad internecionem usque) sunt abusi? Quo-
ties maritos uxoribus suis, parentes filiabus ad-
stare coegerunt, ut oculati testes, atque adeo admi-
nistri adjuutoresque essent horrendæ fœdissimæque
eorum libidinis? quam usque adeo fœdo & effera-
to more exercuerunt, ut nos ea absque horrore ne
ani-

*scrimine versari, & jam non carpenda saltem libertatis, sed
quoque uno impetu subvertenda indicium nec leve nec vanum
capiebant. Neque verò illud æquo animo ferebant, quòd cum
Philippus II. è Belgio discedens tria consilia Belgarum privile-
giis convenienter ordinasset, apud Thuan. ad A. 1566. nunc spre-
tâ atque abrogata Ordinum provincialium auctoritate, & subla-
tis usque vagis ipsorum juribus ac avicis dignitatibus, omnia in
se traheret Albanus, ac de rebus capitalibus summo iudicio, at-
que pro arbitrato suo statueret, diversam religionem pro noxa,
imò pro crimine in regis majestatem admissò haberet, innocen-
tes proscriberet, absentes in jus vocaret, ac non expectato va-
dimonii die bona publicaret, omnia demùm ita exequeretur, ut
hoc Belgicæ excidium jure meritoque esset complorandum. Vid. scri-
ptor*

ánimo quidem cogitationeque concipere valeamus: tantum abest, ut honestè ea Majestati tuæ verbis exprimere possimus. Quam frequens atque usitatum hoc fuit, ut quum aut maritus aliquis uxorem, aut pater filiam ab illorum vi oppressioneq; tueri vellet, veluti rabidi canes excurrerent, conclamantes, Hispania, Hispania? eamq; ob causam cives quotquot obvios haberent, miserabiliter trucidarent. Quot mulieres gravidas lacerarunt, foetusque in materno utero oppresferunt? Quid dicam, quod viros vivos excoriarunt, tympanaq; eorum cute obduxerunt? ipsos verò lento igne ustulantes forcipibus convullerunt, aliisq; immanibus atq; inauditis crucia-

ptor Hugenoit. p. 137: 138. Baud. p. 135. Ac iste Senatus opere perinde ac nomine postea horribilis factus, tantum coaluit ex peregrinis: inter precipuos savitia ministros erant Johannes Vargas, & Johannes Grovels, aliter Spell dictus, quorum nec isto improbiorem, neq; hoc crudeliorum reperire potuit Albanus. Varga dictum, immani homine, & qui propter patratum scelus Hispaniã exulabat, hoc circumferetur: Hæretici fraxerunt templa, boni nihil faxerunt contra: ergò debent omnes patibulare, apud Reid, ad A. 1567. Fama est, quoq; ingeminasse verba: Vargas habet virgas, apud Baudart. p. 135. De Spellio proditum est, quoquo modo suspectos crudelissimã morte mactasse, ut anceps esset, ipse, an Albanus proclivior fuerit in hoc immanissima supplicia ac fœdisimas cedes. Illud certè ejus per-

ciatibus afficientēs, adeò lentâ centiesq; iteratâ
miserorum morte sese oblectarunt? Quot hone-
stas matronas à suis maritis, filias à parentibus a-
vulserunt? At quid obsecro sub sole adeò hone-
stum & sanctum, adeoq; religiosum esse aut fingi
potest, quod non violarint, contaminarint, con-
culcarint? Certè apud omnes gentes tantus sem-
per mortuorum sepulturæ honos tributus fuit, ut
ne barbarissimæ! quidem crudelissimæq; nationes
eum contemnendum violandumve putarint. Cæ-
terum hic tyrannus, veluti in Dei humanæq; na-
turæ ludibrium ac despectum multorum cadave-
ra, quum per aliquot dies humata fuissent, sepul-
chris erui & ad patibulum rapi iussit: eo prætextu,
quod

*perditissimi ingenii documentum præbere videtur, quòd cum
ante hac ad Albani amicitiam societatemq; consilii sanguinari
adhibitus fuisset, postea ipsius acerbissimum odium incurreret,
atq; hic eum adeò pati nollet, ut quoq; in crucem tollendum, judica-
ret: tùm quòd indignè ferret, leges suas à Spellio quæstui habitas
& fidem, quâ obligatus erat, quibusdam turpi mercatu, venalem
redditam fuisse. Quod cum multis aliis documentis constat,
tùm probari potest tabulâ sententiæ capitalis, quæ commentariis
actorum Belgicorum continetur. Quod factum, tanquam ra-
tione atq; justitiâ innixum multi probant, ac laudant perinde,
ac Cambyſis, quum Sisamni injusto judici pellem detraxerat, a-
pud Herodot. l. 5: pag. 321. Qui propius consilia, res actaq; æ-
stimant, facile intelligunt, Albanum conscientiam invidiosi regi-
mi-*

quod hic absq; confessione auriculari decessisset, alter sacramenta ante obitum non percepisset. Sed revera nihil aliud causæ erat, quam ut bona possessionesq; à demortuis relictæ, in fiscum redigerentur. Quid verò est inter homines dignius, quid sanctius matrimonio, fonte & origine amicitia, politicæqve societatis? vinculo omnis honestatis, qua humana societas continetur? Sed

ne hu-
minis atrocissimorumq; facinorum, jam tum Anno cl. Is LXIX. quo Spellium capite multavit, tacitè se vitia pœnituisse, quod sequenti post anno decretum impunitatis editum amplius declarat. Nec tamen dissimulabo, Spellium, præter accusationes alias, in suspicionem proditorum senatus sanguinari arcanorum vocatum fuisse. Conf. Baud. p. 72. Cæterum immanis istius & sanguinis tam prodigi consilii capita referem, quæ postea Antverpiæ, cum omnia cubiculi Varga secreta perquirerentur, deprehensa sunt, ac non dubitabo, quin horum fundamenta jecerit Granvellanus: eò maxime, quod pridem regi hæc talia suasset, ut neminem arbitror non videre, qui perpendit excogitatas consiliorum rationes, sub forma articulorum conceptas, atq; apud Ulricum Morbart A. cl. Is LXIIX. editas: vid. Pontan. ad A. 1567. Sed nunc adducenda sunt capita Senatus Sanguinari, quæ scripta quidem Vargas reliquit, quorum vel completi summam nunc liceat, & proferre in conspectum. In I. eorum præter omne jus ac fas constitutum erat, ut quæ supplicationes ab Ordinibus ac civitatibus contra Episcopos exhiberentur, eæ ad judicium majestatis pertinere censerentur, ac non aliter, quam conjurationes contra Deum & Regem punirentur. II. con-

tinebatur, quod qui talium supplicationum formulas

I

com-

ne hujus quidē dignitas apud tyrannū valuit, quā
potius uxores à suis maritis, maritos ab uxoribus,
qui tamen in publico Christianorū coetu corā Deo
atq; angelis copulati, sanctissimoq; matrimonii
vinculo inter se colligati erant, contra Dei præce-
ptum atq; institutum, contraq; omnia jura avul-
sit, fictitio quodam prætextu, quòd ab hæreticis
essent copulati. Sed nullam profectò aliam ob-

cau-
commendarent, ejusdem criminis postulandi essent.
III. statutum erat, eadem pœnā teneri, quotquot consul-
tò ac temporis respectu datā significatione rati sectis
permitterent habere conciones. *III. decretum,* quòd illa
ipsa lex majestatis omnes alligare debeat, quocunqve
etiam loco nati essent, si libellorum supplicum latori-
bus, concionatoribus, atq; imaginum everforibus tur-
batoribusq; non restitissent, aut factā significatione vo-
luntatis hoc tale, quòd contra leges admissum esset, ra-
tum habendi, ac pleno tumultu, atq; istā rerum confu-
sione sibi placentes aspexissent. *V. cautum sancitumq; e-
rat,* quòd qui in senatum hunc dixissent male, ac tyran-
nidem appellantes, incessissent probris, ac propter jus
antiquū, privilegia atq; consuetudines receptas à reve-
rentia atq; obsequio ejus discessissent, & Senatores illuc
ascitos in civilibus capitalibusq; negotiis pro veris ac
legitimis iudicibus non habuissent, violatæ XII alis au-
toritatis rei forent, & prout crimen, ita pœna intenderetur,
alii morte, alii bonis multarentur. *Vid. articuli eò editi,* qui &
causa huic lucem afferunt, & grave publicumq; testimonium
præbent. *Conf. Baud. p. 136.* Itaq; nil efficacius fuit ad capiendum
defectionis consilium, quàm cum Hispani religionis causa ad vim
atq; arma descenderent, & propter eam causam iudicii Albanici
se-

cāusam, quæm ut ditiores formosioresq; mulieres
militum apparitorumq; suorum prædæ expone-
ret: amorem ac benevolentiam, quam alter alteri
debemus, funditus evellit, trucidans mulieres
quæ suis maritis, filios qui parentibus in extrema
inopia constitutis pecuniario aliquo subsidio sub-
venissent, atq; adeò qui nudâ epistolâ eos conso-
lati fuissent. Deniq; ne quid omnino sacrosan-

ctum

senatus igni, suspendiis, quæstionibus, suppliciis, proscriptionibus
omnia fœdarent. Nec aliâ opinione est G. Hornius, qui in ea
republica, in quâ hæc acciderunt, liberè nuper scripsit, Princi-
pem Auriacum (Guilielmum) nullo argumento magis commo-
visse Belgas, aut impulisse vehementiùs ad res novas, quàm quòd
diceret, propter religionem vivos comburi homines ab
Hispanis. Ulyss. peregr. p. 71. Ita enim Philippus odio incensus fu-
it contra sectas, ut licet justitiam valde diligeret, & injurias se-
verissimè persequeretur, tamen à Granvellano nunc fasciatus,
crudelissimo Albano omnia indulgeret. Alioqui pro vero affir-
mant Heuterus, & Guicciardinus, eum justitiæ in tantum stu-
duisse, ut jure secù experiendi potestati fecerit, subditis & cum ali-
quando causa cecidisset in foro, nemine exequi sententiam auso,
ultrò restituerit, cujus per sententiam fuerat damnatus. Verum-
enimverò tunc religio justitiæ imaginem obtendebat, cum de se-
ctis diversarum religionum semper sui similis inclementiùs judi-
caret, neq; nesciret Auriacus, vanum esse sperare Philippi gra-
tiam, qui ne manum quidem à sanguine suorum temperasset, at-
que Carolum filium ac Elisabetham Valesiam uxorem non sine
veneni suspitione submovisset, apud. Reid. ad A. 1568. Buleng.
l. 3. hist. p. 103: & 109. Pontanus hist. Gelr. 1568. Hæc tamen
men ea Auriaco mens erat, ut Philippo rege, quamlibet obstina-

Etum divinumq; esset, quod ille non profanaret
& contaminaret, divinissimum Baptismatis sacra-
mentum, per quod in societatem Ecclesiae Dei,
atq; adeò in ipsum Christi corpus inserti sumus,
sceleratissime proculcavit, volens ac jubens, ut

puer-
to ad exequendum consilium, quod illi Henricus II. Galliae rex a-
peruerat de extirpandis hereticis, ac invehendo in Belgicam
dominatu, arma tamen non alio, quam defensionis titulo ca-
peret, & belli primùm inferendi rationes anno cl. 1568. LXXXIX.
Senatui Belgico representaret: Reidan. ad h. A. Aegrè au-
tem ab initio adduci potuit Auriacus, ut bello contra Albanum
gerendo se rectorem daret: primò quia praevidere potuit, se
toto vitae suo spatio bellum istud non confecturum, praesertim
contra regem propositi tenacissimum, ac multò potentissimum,
quem extimescerent vicini, & Germani contra eum reverentiã
Caesaris nil ausuri essent. Nam metus Hispanicae magnitudinis
tunc ad omnes pervenerat, Angli, Dani, Suedi auxilia sua ne-
gabant, nec Galli se immiscebant, omnes demùm externa a-
micitiã frustra querebantur. Vid. Gros. annal. Belg. lib. 2. p.
mib. 47. Deinde quod mutabile populi ingenium, & cum res
adversa ingruerent, discors contempleretur. Tum quod iis o-
pibus se non innixum sciret, quae tanto bello suffectura essent,
quod Hispani tot conjunctarum exterarumq; nationum subsidis
freti persequi decrevisset, ut ex literis Philippi II. ad Maxi-
miliani II. intercessionem datis intelligi poterat, Reidan. ad A.
1568. Gros. l. 2. annal. p. 43. & 41. collat. Demùm quod apud
se reputaret, majori parte suos exhaustos, plurimos in exilium
actos, & si infaustus exitus esset, tantorum malorum molem sibi
soli incubituram, ac quod defensionis nomine coepisset, defectio-
nis labe aspersum iri. Propterea, ut agendi pariter ac sua-
cendè

p̄uerorum, quos semel rite ac legitime ex norma
& institutione Filii Dei in nomine Patris & Filii &
Spiritus Sancti baptizatos esse constabat, baptis-
mus iteraretur: eo pr̄textu, quòd ab hæreticis
essent baptizati: quod quidem manifestè omni-
bus tam divinis quam humanis legibus, omni-
busq; Ecclesiæ præceptis & Conciliorum decre-

tis re-

deudi gnarus erat, principio ad patientiam Belgas hortatus est:
posse enim evenire, ut Philippus tandem in se ipsum descendat,
aut alio bello distractus, revocet Albanum. Sed institerunt
nihilominus Ordines, & precibus obtestationibusq; suis Guiliel-
mum vicerunt, Baudart. p. 62. 63. Nec pœnituit hujus cun-
ctationis Guilielmũ, qui & una opera exploravit Belgarũ animos,
& sibi devinxit. Quæ causa est, quod Fam. Strada non vere-
tur Guilielmum appellare Delphicum oraculum partium, quæ
ab rege Hispaniæ defecerant, dec. 1. lib. 9. Ut per imprudenti-
am peccaverit Albanus, quum statim sub initium regiminis ad
desperationem adigeret Auriacum, & reum majestatis pro-
nunciaret, quo factum est, ut vehementiùs insurgeret, ac non
modo arma pro libertate corripere, sed etiam propter imma-
nitatis Albani ultionem Hispanorum odium in Belgio propaga-
ret, quod usq; eò omnium animis insedit, ut priùs evelli non
posset, quàm equali metu crescentis nimium Gallicæ Monar-
chiæ, cujus magnitudinem jamdudum prospexit Barneveldius,
vatus, sic omnia agenda esse apud fœderatos Belgas, ut quum
Hispania decresceret, ne Gallia nimis cresceret. Vid.
auctor Phosph. Austriac. Lovanii edit. p. 183. Iterùm ergò à di-
gnitate consilii civilis aberravit Philippus, quum se & Belgas
consumendo crescendi spatium Gallis dedit.

tis repugnat. ff. Ad hæc, quid attinet Majestati
tuæ commemorare infinitas inauditasq; exactio-
nes, quas quotidie alias ex aliis excogitavit, iisq;
miserum populum ultra quam dici possit, onera-
vit (nimirum centesimam, vigesimam, & deci-
mam portionem omnium bonorum tam mobi-
lium

ff De Albani crudelitate cognitum est, nunc de impie-
rate vel hoc solo argumento judicatur. Hugo Grotius lib. 2.
p. 45. eleganter extulit, ac dignum putavit, quod auctores hu-
jus epistolæ imitando, monumentis posteritati commendaret,
dum scribit, rectore Albano in tantum odium venisse Prote-
stantes, ut ab iis Christiano ritu tincti, contra veterum
instituta retingerentur. Unum hic miror, quod invenian-
tur, qui dum horum actuum partem attingunt, sibi de Alba-
no persuadeant, si in Belgio permansisset, omnes ejus cives ad
berile, & cujusmodi armis paratur, obsequium redigere potuis-
se: Vid. auctor libri, qui inscribitur le politique du temps, p.
44. Nam usq; eò Albani res affectæ erant, & tanta apud o-
mnes odia atq; detestationes, ac tam redintegrata post Hollan-
diæ Zelandiæq; occupata claustra, Brielam, Vlissingam Enckbu-
sæq;, Batavorum vires, ut sua vi virtuteq; nixi prius omnia extre-
ma passuri essent, quam sanguinarium Albani imperium. Quan-
quam & tempora hic discernere possumus, ac distinguere initia
cursusq; harum rerum: Grotius in hoc argumento spem sepa-
rat ab eventu: lib. 2. annal. Belg. p. 49. Reidanus, cujus ex-
plorata aliàs diligentia est, præclare hæc tradidit. Omnium
judicio metus erat, ne æternum Albanus servitutis ju-
go Belgas premeret. Nec alium exitum rem habitu-
ram fuisse crediderim, nisi inexplebilis animus, pa-
rum his contentus, desperatione se suaq; defendere
Bel-

lium, quam immobilium: gg. imò etiam omnium mercimoniorum quæ aut emerentur aut venderentur, petens ac volens, ut mandato suo re ipsa (dissuadentibus interim atq; repugnantibus universis harum regionum Senatibus atq; Ordinibus) satisfaceret: neq; id quidem ex summa lucri, quod ad venditores perveniret, sed ex integra & capitali rerum vendendarum summa, vicesimum & decimum

Belgas compulisset. Et tamen Famianus Strada auctor est, Guilielmum Auriacum valde Albani discessu letatum esse, & absente eo se liberum putasse, quo nimirum hoste nunquam profecuturum se destinata speraret: dec. 1. lib. 7. Verba Strade retinuit Jobannes Isacius Pontanus, forsitan ut mentem magis alienam declararet, quam suam: ad A. 1573. Pedito enim validissimis portibus Lumæo, & postea Auriaco Flisinganorum victoriâ navali erecto confirmatoq;, res Belgarum eo loco erant, ut minus timerent Albanum, atq; in hoc darent & acciperent fidem, pro salute ac libertate patriâ morituros: nec fefellit ipsos hæc spes, & virtus perinde ac fortuna adfuit istis cæptis, Vid. hist. Belg. MSP: conf. Baudart: p. 82: 83: 84: 85: 89: 118. De Lumæo add. Grot. l. 2: p. 49: seq: imprimis Strada decad. 1. lib. 7: p. 255.

gg. Cum Albanus bucusq; multas injurias Belgis intulisset, tum nulla gravior atq; ad novandas res efficacior fuit, quam tributum istud, quod decima nuncupatur: unde haud addubitant prudentissimi scriptores ducere causas motuum Belgicorum, consecuto voti summam Auriaco, quod Albanus uno tempore omnium patrimonia atq; indignationem commovisset, nunc tandem experturus, quid possent universi contra unum, Vid. Fam. Strada dec. 1. lib. 7, cum quo conf. Michael. ab Isselt, scriptor Pontificus

cimum nummum exigens. Qua quidem extor-
sione, non solum omnis negotiatio & mercatura
ex hisce regionibus est sublata, verum etiam inco-
lis ratio parandi victus sibi ac liberis planè subtra-
cta. Cujus rei summam iniquitatem quum Or-
dines sæpenumerò illi prolixè explicassent, mayo-
rem quam ipsorum vires facultatesque ferrent,
summam ei obtulerunt. Cæterum quantumvis
accuratè & frequenter Ordines Albano declarare
probareque studuerunt, quanta confusio atque ab-
surditas ex adeò pertinaci ejus voluntate esset ori-
tura, rogaruntque ut justas ipsorum excusationes
Majestati tuæ scripto explicaret, nulla tamen ra-
tione ab instituto suo dimoveri potuit: quin po-
tius negata eis in posterum audientia, rejecit, nul-

lo

*tificius & simul ingenuus, & Strada ipsimet diligenter lectus,
Hugo Grot. l. 2. annal. Belg. Ever. Reidan. ad A. 1570: Jul. Cas.
Buleng. hist. lib. 3. sub finem: Job. Is. Pontanus hist. Gelr. ad A.
1569. Dudum id intellexerat vir juris prudentissimus Viglius
Zuichemus, & cumulatè Albano explicaverat, cur hac pecunia
cogenda insolens hætenus atque inaudita ratio apud Belgas, ut
quorum omnis fortuna ex commerciorum libertate penderet, ap-
probari non posset: Emm. Metteranus ann. Belg. l. 4: Thuanus
hist. lib. 50. Verum tamen nil tale admisit Albanus, & rem pessimi
exempli adversus regem statuit, sibi ejus nomine vectigal depos-
centi contradici, atque obstinatè denegari. Quo rigore ac seve-
ritate nimia cum quoque illud, in quo ultima spes fortunarum Bel-
gicarum nitebatur, infringeret, omnia ad solitudinem atque ino-
piam, incolas ad desperationem redegit, atque ex provinciis, quas
opu-*

lo saniore confilio admissio: quantumvis etiam
Ecclesiastici, & Senatus atq; Ordines harum pro-
vinciarum sua intercessione laborarint. Ita ut
hoc pacto universam negotiationem & mercatu-
ram ex hisce regionibus profligarit, miserosq; in-
colas ob inopiam atq; egestatem solum vertere
cœgerit. Constat tamen, quotiescunq; militi-
bus stipendiorum solutionem exigentibus satisfacien-

opulentissimas invenerat, miserrimas atq; sibi in universum in-
festas reddidit, planè officii oblitus, quando nec regis gratiam bo-
nestis consiliis neq; autoritatem suam moderatione sustinebat,
neq; enitebatur, ut Procere amicitia conjunctos haberet: per-
inde ac si tantum sufficeret, religionis atq; reducende tranquilli-
tatis nomine ad questum sceleratissimè abuti. Nec ambigo, quin
tranquillâ gubernatione Auriacum, cujus benevolentia ad con-
ciliandos Belgarum animos plurimum valebat, sibi devinxisset,
aut saltem eum non compulisset ad ultimam defensionis sue ne-
cessitatem, unde haud dubiè insignem fructum atq; utilitatem
percepisset. Quamvis enim Auriacus existimasset, universi
Belgii præfecturam dignitati atq; meritis suis deberi, & propter
ea, quod istâ spe excidisset, alienatus ab rege fuisset, Strada dec.
1. lib. 2: p. m. 54. Tamen huic ea mens atq; sani sensus erant, ut
intelligeret, acquiescendum esse, donec populus quietus foret:
quo commoto, atq; ad reconciliandæ gratiæ desperationem adactò,
non tam arduum erat conficere, quod post tot injurias vexatio-
nesq; optabat: vid. H. Grot. l. 2 p. 41: 47: 49: 51. Proinde Auria-
cus sedulò observavit, quæ ageret Philippus, & quod sua refer-
ret, accuratè perspexit, nec negligens occasionum, cum offer-
rentur, & futuri providus, si momenta consiliorum pensitanda
essent. Sed Strada admodum contumeliosè de eo scripsit, atque
K
inge-

ciendum fuit, nullam unquam ipsum pecuniam
ad manum habuisse: adeò ut Hispanis militibus
octodecim mensium stipendia debuerit, Germa-
nos non paucos ostiatim stipem emendicare, ac
nonnullos paupertate inediaq; extingvi sit passus,
quum nihilominus Ordines summam exactio-
nis subsidii pecuniarii ab ipso ad militum solutionem
imperati complerint. Nihilo interim secius

maxi-
ingenium tribuit *subdolum*, religionem prorsus ambigua-
am, aut potius nullam. Ego sanè certum habeo, à refor-
matorum, qui vocantur, sacris alieno animo non fuisse, illo e-
tiam tempore, quo nondum secesserat ab Ecclesiâ Romanâ: Con-
sentit mecum autor *Stat. reip. & relig. sub Car. IX. p. 137*: qui
Hispanis suspectum fuisse commemorat, quòd reformatæ reli-
gionis hominibus indulgentius favisse existimaretur.
Verùm in literis *A. cl. Io LXII. ad Philippum II. missis, quæ ex-
tant apud Stradam. dec. 1. lib. 3. p. 86: 87*: se inter subditos regi
catholicosq; homines professus est. At ex ea causa non
tam iratus offensusq; esse debuit Strada, ut contempæ religionis
maculam *Auriaco* inurat. Venitq; hic commodum in mentem re-
cordari, quod magnus ille *Hugo Grotius*, procul odio affirmavit,
non dissimulasse *Auriacum*, cum armis religionis causa in vobve-
retur, meliora edoctum à Romana Ecclesia transisse:
lib. 2. annal. Belg. p. 42. De *Egmondano* autem tradit *Huge-
not. script. anonym. p. 139*: religionem nunquam professum esse,
& eodem loco habet *Albanum*, ut qui religionis nomen præten-
deret immanissimis factis, nullam autem religionem coleret.
Grotius tamen d. lib. A Belg. p. 40: refert, ipsum & *Hornanum*
post sacra Romano ritu peracta, capite plexos: speciatim
hoc exequitur *Baudartius*, ac certum me facit, *Egmondanum*,
quum

maximam civitatum partem praesidiis militaribus
oneravit, planeq; exhausit, opprimens eas, ultra
salgammum, certa pecuniae summa viritim in mili-
tum sumtus danda, quam *Servitio* vocant: quique
ei majorem summam aut Albano aut ejus filio
Frederico, *hh.* aut eorum asseclis tribuebant, pri-
mi ab hac servitii sive vectigalis servitute immu-
nes facti fuerunt. Hisce etiam praesidiis potissi-
mum

quum proximè à supplicio abesset, plus studii amorisq; erga Pon-
tificia sacra declarasse, quam Hornanum, & quanquam hic ali-
quot gestus Episcopi imitaretur, tamen dijudicari potuisse, neque
ex animo, nec libenter ita fecisse, instanti tamen atq; importu-
nius flagitanti Episcopo qualiscunq; ritus officium tri-
buere coactum fuisse. Atq; hoc pertinet, quòd non idem honor
dignitasq; fuerit exequiarum Hornani, quam quae Egmondani
fuerat: *Baudart. pag. 52: 38: collat: & 54.* Sed de Granvellani
callidissimi consultoris religione vel me tacente intelligi potest, de
quo publicè epistolà testimonium dederunt Egmondus, *Auriacus*
& *Momorantius*, morbo, in quem contagione haeretica plurimi è
vulgo inciderant, neq; auctoritatem Granvellani, nec vi-
tam mederi, *apud. Strad. d. lib. 3. qui non diffitetur, vitam e-
jus longè aliam fuisse, quam sacram purpuram deceret: dec. i. lib.*
4. Ego addo, Granvellani consilia plus ultionis erga Belgas,
quam utilitatis erga rempublicam habuisse, neq; eum, ut regis
commodo, sed ut affectibus serviret, suasisse vim, ac conturban-
di Belgii auctorem impulsoremq; fuisse: quae quòd longius aberant
à conscientia optimae mentis, eò certius Granvellani ingenium
demonstrabant, quod speciosè placidum, re turbidum, atq; ex-
emplo perniciosum fuit.

hh. *Fridericus alter Albani filius, patri crudelitate par,*

imum vexavit civitates in ipsis provinciæ visceribus sitas: urbibus interim maximi momenti, & ad fines provinciæ sitis, vacuis ab omni præsidio relictis. Unde multis in locis facilior rerum ac status mutatio est orta. Quid dicam? quòd dum milites Hispanos stipendiis suis defraudat, ansam iis præbuit effræni quædam licentia intemperantiaq; grassandi: nimirum bonis viris minandi, verberan-

Et præter omnem militiæ morem sevens fuit. Thuanus cadibus Et lanienis infamem dixit, ad A. 1578: baud dubiè, quòd homines quasi pecora occidit, ut comprobat Narde Harlemiq; excidium: Reidanus annal. Belg. ad. A. 1570: Baudart. p. 112. Non quòd Hispani vellent videri violare illud jus, quòd consensione gentium sanctum est, sed quia militiæ jura non putarent iis servanda esse, qui defecissent: siquidem subditi non eo loco essent, ut ipsis cum Principe suo tale juris commercium intercedat, Grot. l. 2. annal. sed cum Batavi redderent vicem, Et pari sevitia tractarent Hispanos, cum iis tanquam hostibus agi cœptum est, Reid. ad A. 1573. Illud verò hic non est prætermittendum, quòd Strada memoria tradidit, Albanum verbis Et exemplo incitasse Fridericum, ac ignominia turpitudinisq; rationes representasse, Et quòd Harlemi obsidionè solvere destinasset, his verbis increpuisse: Si locum deserere ei in animo esset, se quamvis lecto decumbentem in castra venturum: aut (si morbo in horas ingravescente impediretur) accersiturum deniq; ab Hispaniæ ipsius matrem, quæ bello imposita, filii partes abeuntis expleret: dec. 1. lib. 7. Repetit ex Strada Job. Is. Pontanus ad A. 1573. Itaq; non dubitanter affirmare ausim, filium sub disciplina patris Et militiæ artes, Et immanitatem hausisse, cum quotidie tot cædes intueretur, Et sciret,

berandi, spoliandi, diripiendi, omniq; genere ex-
actionis compilationisq; vexandi? Quibus omni-
bus è rebus luce clarius videri potest, omne illud
quod præ se fert regiae Majestatis dignitatisqve &
religionis tuendæ atq; amplificandæ studium, ni-
hil aliud esse, quàm commentitios quosdam præ-
textus, quibus insatiabilem suam avaritiam, &
sanguinariam crudelitatem obtegere, fucumq;

ali-
ret, ita sentire ac facere patrem, ut suppliciorum acerbitate dele-
ctaretur. Sed postquam horum consiliorum longè alius, quàm
putaverat, exitus fuisset, in Hispaniam redux, offenso, ut supra
dixi, rege, gravi pœnâ est multatus. Cujus frater Ferdinan-
dus, patrem expeditione Lusitanica occupatum comitatus est,
neq; tunc severitatem omisit Albanus, & Didaco incluta stirpe
nato capitale fuit, quòd memoriâ rerû Belgicarû refricans, de eo
abjectè probroseq; locutus fuisset, velle se suum enssem con-
tra Albani enssem metiri, ac periculum cum eo facere,
an perinde facile sit illi, ut Belgas, sic Lusitanos ad ar-
bitrium circumagere, Thuan. ad A. 1580. Gessitq; tunc se ita
Albanus, ut in senili corpore adhuc ardorem juvenilem ostende-
ret, & bellum feliciter, nec tamen sine invidia, conficeret, repe-
rito indicio dissimulati erga eum odii, donec bello hoc operam na-
varet, cum Philippus non haberet, quem usu atq; scientia rei mi-
litaris Albano æquaret, ac necessitate potius, quàm amore ad eli-
gendum ipsum adduceretur. Thuan. ad A. 1580: Strada tamen
prodidit, Philippum hujus viri, quippe victricibus armis, qui-
bus Lusitaniam subegerat, immortui, obitum doluisse, quòd sum-
mo fidoq; militiæ Duce orbaretur, lib. 7. Majoribus sanè
omnibus caliginem induxit, & quod supra meminisse oportuit,
contracta cum ultimo regum Gothicorum in Hispania aborigi-

aliquē obducere conatur: quū tamē rei veritas plane contraria manib9 habeatur, & oculis cernatur: nimirū illū nihilo ampli9 de regiae Majestatis tuae dignitate, quā de publica totius provinciae utilitate laborare, quā quidē funditus everti atq; interire finit. Sed quorsum attinet prolixam harum rerum probationem instituere? quasi verò nondum satis re ipsa declararit, quorsum omnes ejus actiones conatusq; pertineant: quum ita eum insatiabili avaritia turgidaq; arrogantia occæcarint, atq; adeò dementarint, ut veluti trophæum, æternumque rerum, quas diximus, adeò præclarè à se gestarum monumentum sibi ipsi in arce Antuerpiana (quam ipse etiam extruxit) statuam æneam ex ære captivo, ut in inscriptione ejus jactat, erexerit, Nobilitatem & Ordines provinciarum pedibus conculcantem. ii. Præterimus hoc loco, quid illi-

us
num *Ferdinando V. Catholico, ex quo per aviam Johannam descendit Philippus II. cognatione, multum decoris adeptus est: V. Strad. d. lib. In quam rem supersunt diplomata, quibus eum cognatum dilectum nuncupavit Philippus, cujusmodi & legitur apud Pontanum ad A. 1573. Auctores tamen hujus epistole, & scriptores alii peregrinum vocant, in quantum non est in serie descendentium ex Austria stirpe, & Margarethe adeò atq; Carolo Philippi II. F. Austriis, in universi Belgii præfectura jure nec potuit, nec debuit anteferri.*

ii. *Ut Tiberium Germanicus, ita Philippum Albanus insolenti factò atq; superbâ hujus simulacri ostentatione offendit, & non*

us statuæ erectione in animo habuerit explicare. Cæterum ubi unquam ullis historiis proditum legimus tyrannum aliquem, quum adhuc in vivis esset, statuam sibi erexisse? Certe Romani Cæsares ac reges, qui totum fermè terrarum orbem subegerant, interdum statuas vel lapideas vel æneas sibi erigi passi sunt (quemadmodum hodie Pontifices Romani, qui sese Dei vicarios jactitant idem faciunt) semper tamen jussu autoritateq; senatus aut populi, aut saltem eorum consensu bonaq; gratia intercedente id factum fuit. At verò quod ipsi, quum adhuc in vivis esset, tale quippiam decreverint, nullis exemplis, nullis scriptis ostendi potest. Ecquid enim evidentius ve-

fanæ

Et non magis odio Hispanis, quàm Auriaco atq; sociis Batavis ludibrio ac despectui esse cæpit. Strada lib. 7. Conestagg. l. 4. Baudart. p. 140. 141. Pontanus ad A. 1569. Tantumq; abest, ut regi aliogvum suspicaci, Et ferum superbumq; Albani ingenium estimanti, placuerit, ut quoq; quatuor post annis dejici statuam præceperit, sive modestia, quam prædicat Strada, sive odio in ministrum insolentem, sive tandem justo metu erga Belgas, qui positâ istâ statua, servitutis suæ monumentum positum intelligebant, quandoq; videri innuebat, pedibus conculcari Ordinum libertatem. Quod Arschotanus, festivo ingenio Principem induxit, ut aliquando familiaris cum Albano deambulans causam ingenuè diceret, propter quam sibi inscriptio ista displiceret. Nempe quia explorata Belgarum ingenia haberet, vereris se, ne, quos pedibus obtritos calcatosq; statua præ se ferat, incitati ultione, irrita facerent, quæcunq; Hispanica severitas de-

178

fanæ cuiusdam dementiæ intolerabilisq; superbiæ
argumentū esse possit? Cæterū hic tyrannus ut reli-
quos tyrānos omnes tā vefana quādā arrogantia,
quā horrenda crudelitate superaret : perinde
ac si non regiam tantū, verū etiā divinā majesta-
tem affectaret, sibi ipse vivus statuam hanc ludi-
brii plenam, nullo cuiusquam consilio, approba-
tione, vel authoritate intercedente, in magnam
regiæ Majestatis tuæ, dignitatis, authoritatisque
imminutionem & despectum, & in quādam ty-
rannidis effrenatæq; violentiæ suæ, qua hæc
provincias tuas quodammodo protrivit, ostenta-
tionem ac trophæum erigi curavit. Pari etiam
vefania veritus non est ad exemplum Herodis il-
lius

*crevisset, apud Baudart. p. 141: Pontan. ad A. 1569. Tūm verò
alii, qui vacuo animo erant, aut quibus loqui liberiùs licebat,
quæcunq; statua inscripta erant, in Albani invidiam interpreta-
bantur. Arias Montanus Hispanus ipse, & satis literatus ve-
batur, triumphum de Nobilitate ac civitatibus indicari. Sed
quæcunq; tandem explicatio sit, peccavit Albanus, tūm quòd sibi
ambitione odium ac periculum accerferet, tūm quòd minando
servitutem faceret, ut Belgæ servitutem à cervicibus suis depe-
rent. Imæ parti tam invidiosa statua hæc literis majoribus inscri-
pta erant. FERDINANDO ALVAREZA TOLEDO, ALBÆ
DUCI, PHILIPPI II. HISPANIARUM REGIS
APUD BELGAS PRÆFECTO. QVOD EXTIN-
CTA SEDIIONE, REBELLIBUS PULSIS, RE-
LIGIONE PROCURATA, JUSTITIA CULTA,
PRO.*

lius tyranni Antuerpiæ in medio foro regiae Ma-
jestatis tuæ solium, omnibus antehac principum
vicariis intactum, conscendere, ostroq; quo to-
tum illud obductum erat, insidere: ac veluti re-
giae Majestatis tuæ simulachrum atq; idolum, præ-
textu promulgandæ absolutionis, sese spectan-
dum præbere, quod à nemine unquam ne regina
quidem, aut alio quovis principe, qui hæc pro-

vin-

**PROVINCIIIS PACEM FIRMAYERIT, REGIS
OPTIMI MINISTRO FIDELISSIMO POSI-
TUM.** A Dextra parte, qua basis erat, sequentia videbantur:
ΑΛΒΕΙΚΑΚΟΣ ΗΩΣ: à sinistra hæc in ara ad modum trophæi s-
rectæ legebantur: **DEO PATRUM NOSTRORUM:**
paulo infra in conspectu fuit: **PIETAS.** Subtus Albani pedes
hæc extabant: **JUNGELINGI OPUS EX AERE CA-
PTIVO.** Vid. Strada & Baudartius sæpe alleg. loc: quorum ille
tamen basis latera non expressit, nec inscriptionem literis maju-
sculis signavit: hic statuæ effigiem conspiciendam præbuit, ad
quem adjungatur Pontanus A. 1569. Sed qui ritus atq; insti-
tuta fuerint Romanorum veterum, cum statuas ponerent, &
quibus ac quamobrem ponendas curaverint, hic explica-
re nimis longum foret. Nostro incepto sufficit, verè atq;ve
graviter in vebi Ordinos in Albanum, quod statuam nullà au-
toritate publicâ decretam, cujusq; honorem nulla rectè facto-
rum conscientia sustentare potuit, neq; promereri se intellexit,
impulsus **SOLA AMBITIONE SUA ATQ;VE ADU-
LATIONE PRIVATA,** sibi posuisset, præsertim tam tur-
bido reipublicæ statu, totq; in aula Hispanicâ amulis, & rege vel
ob minimam demptæ sibi gloriæ suspicionem indignari ac fremere
solito. Quanto magis igitur Atticum sibi proponere debuit,

L

qui

vincias gubernarint, tentatum fuit. Quæ omnia;
quis non videt ad manifestum contemptum ma-
gnamq; regiæ dignitatis tuæ existimationisq; im-
minutionem pertinere? Hæc omnia, Clementissi-
me rex, ita jam omnibus nota, ac per univèrsam
terrarum orbem pervulgata sunt, ut omnes exte-
ræ nationes & principes adeò impotentem arro-
gantiam, immanemq; crudelitatem perhorresce-
re cœperint: adeò ut & ipsi ducis Albani admini-
stri ac milites satis profiteantur, se ejuscemodi res
nulla ratione ut bonas æquasq; probare posse:
tantum abest, ut ad Majestatis tuæ ac provinciæ
commodum dignitatemq; spectare arbitrentur.
Quamobrem nullo pacto nobis persuadere pos-
sumus,

*qui, ut apud Cornelium Nepotem est, restitit, nequã sibi sta-
tua poneretur. Ipse autem non modò non restitit privata
quorundam adulationi (Atticus enim iudicio decretoq; publico,
sine quo nulla statua ponebantur, per modestiam restitit) sed
etiam in scio rege, atq; in vitis Ordinibus, voluit jussitq;, ut statua
sibi poneretur, quam si omisisset Albanus, nec tanto se periculo ex-
posuisset, & invidia offensionisq; occasionem tollere, majoremq;
prudentiæ famam retinere potuisset. Sed de Attico, & unã an-
tiquitatis causa vid. Just. Lipsius elect. lib. 1. cap. 14. conf. Jul.
Cas. Buleng. de imp. Rom. lib. 2. cap. 12. Edmund. Figrelus lib.
sing. de Stat. Rom. cap. 8. 9. seq.*

kk. *Rationi ac legibus conveniens est, ut ordine sociati
constituto pœna sit ex delicto, delicti autem venia à nemine, præ-
terquam à potestate publica, præstetur. Ceteroquin mero na-
tura*

sumus, Majestatem tuam adeò horrendæ oppres-
sioni, immaniq; violentiæ atq; impotenti vesaniæ
locum daturam, si rei ipsius veritas paulo peni-
tius tibi declarata esset. Qvis enim unquam rex
aut princeps adeò inhumaniter se erga suos sub-
ditos gessit? Majores tui, Clementissime rex, tan-
tam benignitatem ac clementiam, moderatio-
nemque principibus dignam erga subditos suos
præ se tulerunt, ut non solum successoribus suis,
verum etiam omnibus Christiani orbis principi-
bus præclarum virtutum suarum exemplum,
imitandum reliquerint. Quinimo si quando
subditi, præfectorum regionum culpa, aut alia hu-
jus generis de causa arma sumissent, iterumque

ad Prin-

*tura jure, nec constituitur pœna, nec infligitur: multò minùs
eo cognoscitur de gratiâ pœna faciende. Equidem jus merè
naturale, & quatenus ab omnibus, quæ ex instituto sunt, secer-
vitur consistit tantùm in ejus justæ tributione, quæ continetur
finibus innati judicii rationalis, nec aliam viam habet: cui qui
insistit (ut ductu ejus insistere omnes debent) is nil pœnâ di-
gnum facit, neq; pœnâ tenetur, & si hæc propter delictum in re-
publica, aut societate gentium, ubi leges pœnarum constitutæ
sunt, tenetur: non tamen naturæ jus pœnam præscribit, neq; de-
finit, penes quem sit potestas pœnæ propter delictum irrogande.
Ceterùm arbitratur Grotius, naturam indicare saltem, conve-
nientissimum esse, ut id fiat ab eo, qui superior est: de
I. B. & P. II. XX. 3. Quamquam non nescio, eo statu, quo quis
superior est, jam tum constitutū jō intelligi, si statui in solidū na-*

ad Principis sui obedientiam reducti essent: nunquam tamen res eò processit, ut ejusmodi exempla crudelitatis unquam edere vellent: quin potius quoties de componenda discordia ageretur, summa cura diligentiaq; caverunt, ut ad singula tractationis capita speciatim declararetur, Principes omnia ipsorum privilegia, immunitates ac jura integra conservaturos, sancteq; & inviolabiliter observaturos. Adeò ut insignem regiae Majestatis tuæ injuriam facturos esse sibi persuaderent, si eo se adduci sinant, ut credant Majestatem tuam à præclaro majorum suorum exemplo, imò ab officio boni regis ac Principis descivisse. Quod quidem faceret, si subtracta fidelibus subditis suis

justitiæ
jurati tam insignis dissimilitudo haud facile conveniat, & forte alia indicia sunt, quibus cognoscamus, mero natura jure tale discrimen ignorari. At verò quicquid ejus sit, quod alibi disquiro, nunc omni studio cum bujus epistolæ auctoribus conitari debeo, ut conditâ, & diu adulta, ac plurimis seculis validâ Bavorum republicâ probem, Batos saltem ex prudentiæ capite recusasse meritò eam impunitatis formulam, quâ recepta innocentiam ac fidem, quas regi semper approbare studuerant, fœdassent, atq; sese reos fecissent criminis, quod hætenus constanter diluebant, tum culpâ liberassent Albanum, se autem in periculum conjecissent, haud ignari, quàm incertum & fallax in ea benignitate, quam Albani libido moderaretur, præsidium sibi futurum esset. Primò autē Albanus Pii V. Pontificis, ut quocum Philippus II. communicasset, atq; ab eo talem erga Belgas

justitiæ administratione, & negata miserabilibus
ipforum querelis audientia, tyrannum ipsis ali-
quem mitteret, qui omnes ex æquo crudeliter
trucidaret, devastaret, & in perpetuam durissi-
mamq; servitutem pertraheret. Quocirca quum
nunc dux Albanus adeò frequenter nobis suam
absolutionem proponat, perinde ac si Majestatis
tuæ nomine, antea cta crimina commissa rebellio-
nem-

gas benignitatem impetrasset, in oblivionis decreto meminit:
cujus tamen nomen atq; acta passim exosa erant, quòd pretextu
religionis tot mala in capita Belgarum accersivisset, & in quo
nemo antea se cta nomine malè habitus ponere fiduciam posset.
Deinde quis certos redderet Belgas, id firmum ratumq; fore, quòd
à gratia Pontificis suspensum esset? Qui hæcenus fecisset, quòd
ob religionem, velut crimen damnati, proscripti, & à commu-
nione juris ac legum, atq; à Reipublica societate avulsi fuissent.
Mox animis proponebant, quòd non esset lata oblivionis lex ad
hunc modum: NE QVIS ANTE ACTORUM ACCU-
SARETUR, NEVE MULTARETUR. Nam qui
motuum auctores quicq; concionatores, ac horum assecla fuissent,
tum qui sumptis armis contra Pontificia Sacra ac Romana sedis
venerationem, atq; contra auctoritatem regis fecissent, exclude-
bantur. Postremò omnes, qui jus dixissent, magistratus, sena-
tus, gubernatores civitatum, à pensionibus, à secretis, & qui
bis affine officium gessissent, illo ipso oblivionis decreto non con-
tinebantur. Baud. p. 74: seq. Ipse Strada confitetur, in diplo-
mate multa fuisse exceptionum capita, quæ non satis intos præ-
starent, quibus præteritorum venia fuisset facta, idq; adeò con-
firmat idem, ut scribat, agnosci potuisse Philippi II. offensam,
L 3 quòd

nemq; (ut ipse vocat) nobis condonare velit: nulla ratione ea admittere possumus, absq; summa regiae Majestatis tuae dignitatisq; jactura. *kk.* Hoc enim nobis certissimò persuademus, Majestatem tuam nulla ratione nos aperti criminis rebellionisq; damnaturam, quin prius nos audierit, causæq; nostræ æquitatem cognoverit. Nunc verò quis est qui horum aliquid Majestati tuæ unquam

decla-

quòd Albanus non, uti ex præscripto debuit, latam oblivionis legem promulgasset: dec. 1. lib. 7. In primis autem hæc Belgarum circumspèctio erat, ut caverent, ne suâ culpa, nedum suo merito haberentur pro reis violatæ majestatis, quùm nil hætenus contra regem remq; publicam fecisse videri vellent. Propterea sanctè obtestati sunt, notum facere se coram Deo & hominibus, in bonâ fide & conscientia nil velle fœdere suo moliri vel tentare, quod vel contemptum Dei, vel ad diminutionem autoritatis & dignitatis regiae, statusve ejus atq; universi imperii tendere possit: hist. Belg. apud Sigismundum Feyrabenium edita pag. 216: seq. Quæ ex assè conveniunt instituto, atq; iis excusationibus, quas epistole hujus auctores afferunt, dum ostendunt, non se regi, sed regis hostibus adversatos. Quapropter appellant lenitatem Austriam, & exaggerant benignitatem, adducto Philippi majorum exemplo, qui & in Belgio nati essent, & Belgarum rebus optimè prospexissent. Neq; aliud fuit, quod Auriacus A. cis Id LXIIX. ad Maximilianum II. Casarem scripsit, & per singularem omnibusque perspeçtam Austriorum clementiam obsecravit, provideret, ne Belgæ tam indignis modis divexarentur: ap. Pontan. ad d. A. Neq; defuit petenti Casar, & pro iis tamenixè graviterq; inter-

declaraverit? aut quis unquam à Majestate tua au-
ditus fuit, nisi apertus hostis & capitalis inimicus?
Quum tamen hoc satis omnibus constet utramq;
partem audiendam esse, priusquam sententia fer-
ri queat? Quo quidem nomine veteres historiae
Alexandrum Magnum vehementer commen-
dant: qui quotiescunq; alteram partem audiret,
capite in cubitum reclinato alteram auriculam
obstru-

*intercessit, ut affirmaverit Grotius, nil illo ingenio mitius
ullis regnis contigisse, l. 2. Ann. Belg. Constatq; de Rudol-
pho II. ut Belgas amore complexus fuerit, & nil magis pensi ha-
uerit, quam ut consulere Belgis, atq; in tempore his factioni-
bus mederi posset, licet metu Philippi non auderet, quem sciebat
mitibus consiliis odia rependere solere. Quod cum in animo ejus
fixum esset, & Patris exemplo didicisset, gravius ferebat, Mat-
thiam fratrem inconsulto Philippo proficisci ad Belgas, sive offen-
sionis metuens, ut tradit Baud. p. 262: sive ut admoneret,
Hispanorum, quae tunc vehementiora erant, consilia esse fugien-
da, quod animadverteret, preparari his fratrem, & cognatum
Ferdinandum, quem serio debortatus est à vi atq; odio erga
eos, qui diversa sacra amplexi essent, apud Reid. ad A. 1600. Ve-
rùm Matthia multa obstabant, quo minus odium terroremque
Hispani nominis amoliretur: itaq; post tot irritas deliberationes
tadii metusq; plenus, è Belgio A. c. l. l. LXXXI. excessit, ratus,
bonesto abitu majoribus turbis praeventendum esse. Nam Wa-
lones, qui advenientis fiduciam auxerant, mox ab eo alieniores
periculum intenderant: praeterea compositio pacis Coloniensis
ex sententia non successerat: tum, quod perpetuum sub divite
rege malum erat, pecunias minimè suffecturas perspexerat, ac
baud*

obstructam servabat, rogatusq; quo consilio id
faceret, respondebat: Ut alteri etiam parti ple-
nam integramq; auriculam præbere posset æque
ac priori: quod certè apud omnes gentes atque
nationes magnam æquitatis moderationisq; lau-
dem invenit, & juri naturali plane consentaneum
est, adeò ut nemo maleficus, quantumvis atrociam
facinora commiserit, damnari unquam possit, ni-
si purgatione defensioneque ejus antea audita.
Nunc igitur, Clementissime Rex, ad Majestatis
tuæ pedes prostrati suppliciter oramus, ut nobis
alteram aurem accommodare, causamq; nostram
æquitatis trutina examinare velis. Majestas tua
nihil hætenus præter Ducis Albani ejusque asse-
clarum nuntios, instructionesq; accepit, & ab il-
lis solis rerum statum cognovit. Fauces nobis

hæte-
*baud temere metuebat, tam pertinaci in adversum nisu brevi
novam apud Belgas, qui in partes ivissent, Rempublicam fore.
Vid. Baud. p. 368: Strada dec. 2. l. 1: & l. 4: Illud verò omnes Mat-
thiarationes conturbavit, quòd neq; ab hoc rege gratiã iniret, nec
Ordinum amicitiam promereretur. Displicebant enim Phi-
lippo II. conditiones, in quas A. cl. 15 LXXVIII. Bruxellis con-
senserat, & quia injussu ejus præfecturam Belgicam susceperat:
Ordines pœnitebat, eum accersivisse, qui suam in pacando Bel-
gio atq; redintegrandis juribus expectationem frustratus fuis-
set. Persvasi enim erant, affuturum ipsi autoritate suã Ru-
dolpnum, & quod Belgii causa ad ipsum quoq; pertineret, effe-
cturum, ut Johannes Austrius, qui contra datam fidem liber-
tati*

hactenus obturatæ fuerunt, lingvæ ignitis ferris
transfixæ, labia candentibus forcipibus constricta,
ne de ærumnis nostris miserisq; conqveri posse-
mus: Viæ etiam obsessæ obstructæq; fuerunt, ita
ut neq; literæ nostræ neq; ploratus ad Majestatem
tuam perumpere potuerint. Quoniam igitur
pacto Majestas tua nos alicujus criminis, nedum
rebellionis seditionisq; (quam per omnem vitam
nostram execrati sumus) merito damnare possit?
Idcirco quum nunc dux Albanus absolutionis
suæ

*tati suæ insidias struxisset, & violatis, quæ jurejurando firma-
verat, pactis conventis, Ordinum animos distraxisset, remq; pu-
blicam in servitutem redigere annixus fuisset, de Belgica præfe-
cturâ decederet: apud Thuan. ad A. 1578. Sed Rudolphus ut
maximè cuperet subvenire afflictis Belgarum rebus, tamen quod
voluit, non est assecutus sive invidia Hispanorum, sive quod Phi-
lippoid solum visum esset rationem habere, quod habe-
ret severitatem: quod, si nihil aliud, profectò duo hæc declarant,
primò quòd pactionem Gandavensem, cujus presidio fiduciaque
tutos ab injuria se fore, Belgæ crediderant, Johannes Austria-
cus præfectus ab eo missus, neglectâ prorsus fide jurejurandoque
violasset, ac Ordinibus variâ simulatione atq; verbis speciosis il-
lusisset, ex quo factum, ut primùm de externo patrocinio
cogitarent, Thuanus ad A. 1578. Deinde quòd plerisq; postulatis
impedivisset, quo minùs pacificatio Coloniensis quæ sola adhuc
restabat, ultimum rebus ruentibus remedium futura, ad exitum
uti optabat Rudolphus, perduceretur. Quamquam enim nunc
se pronum ostenderet Philippus ad confirmandum Gandavense
pactum, tamen ejus, quod in illa controversia præcipuum erat,*

M

spem

suæ diplomata nobis proponit, eaq; ratione nos
ad suum Imperium reducere conatur, quum vi-
deat se nulla vi (admirabili Dei benignitate atq;
misericordia) ad vesaniæ suæ metam pervenire
posse, quo pacto illa acceptabimus tanquam ad
nos pertinentia, qui nunquam nos à debita Maje-
stati tuæ obedientia abduci vel avelli passi sumus?
nisi forte Albanum in locum nostri regis suscipere
agnoscereq; velimus. Illi enim soli restitimus,
non tuæ Majestati, cui sanguinem & fortunas no-
stras ad extremum vitæ spiritum libenter impen-
dere cupimus. Ideoq; illius absolutionem ni-
hil ad nos pertinere judicamus, quæ cum iis tan-
tum civitatibus agit, quæ se à regis obedientia ab-
duci passæ sunt. II. Cæterum facile intelligimus,

quid
spem præcidit, & poscentibus sacrorum libertatem, minimè con-
cedendam censuit. Strada dec. 2. l. 2. Ita verò demùm contigit,
ut Belgæ fœderari omne Hispano obsequium renunciarent, remq;
publicam novam conderent, prompto ad hæc Auriaco, quòd licet e-
ventu ardua forent, tamen tutissima essent sibi. Quod Gro-
tium adduxit, ut scriberet, Auriacum nunquam dubitasse,
omnem cum rege pacem in suum periculum fore, ann.
Belg. lib. 3. p. 85: 87.

II. At quæ in harum numero civitatum fuerint, diffici-
le dictu est, si ex mente ipsarum juxta privilegia atq; inemunita-
tes est loquendum. Sin quod instituto convenit, dicendum sit,
congruens arbitrari possis, eas urbes intelligi, quæ sive Hispanis
aditum interclusæ, ac poscentibus claves denegaverant, sive
hostes

quid hoc facto in animo habeat: nimirum ut se regem nostrum statuatur, aut saltem ut nos fraudulenta ejus absolutione plecti, nostri ipsorum iudices simus, sententiamque de nobis ipsis feramus. Si enim ejus absolutionem suscipimus, profecto rebellionis, excitataeque adversus regem nostrum seditionis culpam agnoscimus. Imò etiam hæreseos defectionisque à Christiana fide, atque ut summam dicam, læsæ atque imminutæ divinæ simul & regis Majestatis reos nos statuimus. Hoc ipsum enititur, ut nos acceptione fictitiæ falsæque absolutionis, veluti nostro chirographo subscribamus & consignemus, ut hoc pacto in posterum se apud Majestatem tuam aliosque principes

ex-

hostes ab Hispanis judicatos sumptu annonæ, juverant, præsertim illo tempore, quo adhuc fortuna sue ut cunq; diffidebant Ordines, ac subverebantur, ne exitiosum sibi consilium foret, quod protinus in desperationem verteretur. Erant verò inter eas, de quibus dixi, urbes Macklinia, Narda, Harlemum, & plures, in quas tamen atrocissimè vindicatum est, nunquam ex vindictâ modum tenente Albano, unde major partium motus atque pertinacia acrior novum bello alimentum dederunt. Neq; id nesciebat Philippus, & hanc ob causam recusabat sufficere Albano in præfecturâ filium, quippe actionum paternarum pariter ac odii participem, apud Grot. l. 2. annal. Belg. Poteratq; hoc incendium trajici ad Germanos, si Albanus rebus in Belgio firmatis, omne studium atq; operam adhibuisset, ut religio-

M 2

nis

excusare purgareq; possit, & horrendam suam ty-
rannidem velare: dicens, nisi ejusmodi flagitia,
quæ adeò atroces pœnas graviaq; supplicia me-
rentur, commissemus, nos veniam absolutio-
nemq; nulla ratione admissuros fuisse. Hic verò
Deum Optimum Maximum (cui omnes arcani
cordium recessus sunt explorati) & Majestatem
tuam obtestamur, nos si quid ejusmodi scelerum
machinati sumus, quæ nos illa absolutio in-
simulat: veniam nullam precari, imò potius li-
benter, veluti teterrimæ humani generis pestes,
flagitiorum pœnas capitibus nostris luere volu-
mus: neq; ulla ratione recusamus, clementissime
Rex, ut in omnes nos ex æquo exquisitis suppli-
ciis animadvertatur, utq; membratim discerpa-
mur, modò ejusmodi atrocium flagitiorum rei
esse convincamur. Quinimo rogamus ducem
Al-

*nis atq; Belgarum effugii titulo, invaderet proximas Rheno A-
masiog, urbes, in quas exules confugerant. Quam Albani fu-
isse sententiam exposuit in senatu imperii Marnixius, apud
Thuanum ad A. 1578: conf. Grot. ann. Belg. l. 2: p: mib. 43.
seq. Id verò consilium ejusmodi erat, ut non Westphalia modò,
sed etiam universa Germania presentissimè periculum adferret,
siquidem Colonia Agrippina, Emda, Monasterio, ac finitimis ur-
bibus in potestatem redactis, nil tam primum fuit, quàm Ger-
maniam in visceribus suis debellare. Quod olim ab Hispanis,
id*

Albanum (si ullæ modò preces apud eum locum
invenire possunt) ut quotquot ad illum confuge-
rint impetrandæ illius veniæ absolutionisq; causa,
modò se iis de quibus accusantur sceleribus ob-
noxios esse profiteantur, culpamq; agnoscant, in
eos nulla adhibita misericordia, prout ejuscemo-
di criminum ratio postulat, animadvertat. Cæ-
terum nullus unquam comperiet, nos ejuscemo-
di aliquid vel levi cogitatione concepisse, tantum
abest ut re ipsa commiserimus. Siquidem regi
summam perpetuò obedientiam observantiamq;
detulimus: Deum etiam omnipotentem ac Pa-
trem Domini nostri Jesu Christi in spiritu & veri-
tate juxta sanctum præceptum ac verbum ipsius
semper, quatenus per virium nostrarum imbecil-
litatem licuit, colere studuimus, idemq; ad ex-
tre

*id proxime à Gallis metuendum sibi Germania duxit, atq; adeò
in communi periculo auxilium commune sanxit, eò maxime,
quòd præter imperii majestatem foret, si imperii Principes tot
injuriis damnisq; afficerentur.*

*mm. Hæc documento sunt, Belgas, qui hæctenus Al-
bano tantum restitisse se dixerant, nunc regem ipsum per latus
petere, ac non obscure denunciare secessionis consilium, si Alba-
no atq; suæ dominationi porrò indulgeret. Sed tantum abest, ut
hoc modo Philippi gratiã pararent, ut quoq; odii acrioris causam
darent, gnaro ingenii regis Auriaco, & præcis à sibi veniæ spe,*

tremum usq; vitæ spiritum præstare parati sumus.
At verò quum sensimus ducem Albanum, loco
administrandæ justitiæ, & querimonias nostras
exaudiendi, & promissa pactaq; tua exequendi,
nos præter omne jus & æquum, contraq; omnia
nostra privilegia atq; immunitates, inaudita hor-
rendaq; tyrannide opprimere, totamq; provin-
ciã evertere, multoq; crudelior in nos, quàm unquã
aut Turcæ aut Saraceni in hostes suos debellatos,
sævire: atq; interea nos apud Majestatem tuam,
& apud Christianos Principes falsis criminationi-
bus defectionis, rebellionis, & hæreseos onerare:
ita ut omnis audientia nobis negaretur, neq; ali-
cunde nobis ulla solatii spes affulgeret, violenta
quadam necessitate ad arma capiendum impulsi
sumus, & ad omnia remedia tentandū, quibus mise-
rè

*non abnuente occasionem majoris motus. Quamquam hæc
paulò aspera verba mox solerter & cum ratione temperant, quò
approbent, nullum integri civis officium deserturos, quosq; ita rex
de se existimet, omnem operam navaturos, dummodò provide-
ret, ut fœda atq; ignominiosa servitute, quam Albanus imposue-
rat, liberarentur. Nec tamen amoto Albano, melior commuta-
tio fuit, non minore Philippi errore, quàm culpa Præfectorum:
illi enim non dubito medicos fuisse imitandos, qui dum aqua in-
tercuti remedium quærunt, prius morbum sanant, quàm ex-
ternum quid ac laborantibus nociturum affundatur: apud Po-
lyb. excerpt. l. 13. Quod quia neglexit Philippus, & cum posset,
non emendavit, sanè plurimum rebus suis damni dedit, præfer-
tims*

rè oppressam patriam nostram ab hujusmodi horrenda tyrannide vindicare possemus: potiusq; ad unum omnes interire, quam ut nos in ejusemodi tyranni potestatem dedamus. *mm.* In qua quidem sententia firmiter adhuc persistemus, nisi Majestas tua benignitatis suæ, oculos ad nos deflectere, nostrisq; querelis accommodare dignetur, ut nos ex jure & æquo adversus tantam violentiam tueatur. Neq; enim adeò malè in sacris literis instituti sumus, quin sciamus vitam & mortem nostram in Dei manu sitam esse: & mortem hanc nostram, quam nemo mortalium subterfugere potest, nihil aliud esse quam transicum commigrationemq; in vitam illam sempiternam. Quocirca quum mors nostra aliis oblectamento sit, honestam mortem pro libertate ac salute patriæ

no-

tim exactione decimæ, quòd Belgæ omnia darent, ne decimam darent, Grot. 1.2. annal: nam de edicto inquisitionis aliàs dissero, & liquet ex hujus epistola contextu, tam iniquo animo tulisse Belgas, ut illius abolendi causa fœdus iētum fuerit, Grot. ann: 1. nec major unquam indignatio apparuerit, quàm contra Belgicam inquisitionem. Eò sanè odii Hollandi quidam processere, ut dentibus cadavera Hispanorum concerperent, autorque est Grotius, nautam istius gentis evulsum Hispani cor moribus scidisse, annal. 2. Si præfectos specto, idem necesse habeo queri, Albani enim imperium servum, Regvesenii Albano impari injustum, Jobannis Austrii perfidia plenum fuisse, paulò ante est

nostræ oppetere malumus, quam in eiusmodi ser-
vitutem venire, ut protervam exterorum homi-
num insolentiam alere debeamus: qui perpetuò
in nos ingenti quodam odio atq; invidia flagra-
runt. Certe posteris nostris eam famam ac glo-
riam relinqvemus, ut honestè gloriari possint, iis
se majoribus ortos, qui Hispanicorum Inqvisito-
rum servi esse noluerint, quiq; veriti non fuerint
vitam ignominiosam honesta morte redimere.
Pugnamus pro libertate nostrarum conscientia-
cum, uxorum, liberorum atq; adeò bonorum ca-
pitumq; nostrorum: Nimirum an dux Albanus
cum sua factione violentum in ea imperium sit ha-
biturus, ut de iis pro suo arbitrato libidineqve
decernat: an verò nos ea armata manu pro Dei
cultu & clementissimæ Majestatis tuæ dignitate
ad

*est comprobatum. Matthias non multum habuit præter no-
men atq; externos honores, Grot. annal. 2. Alexander Farne-
sius Parmensis artes demerendi Belgas præclare calluit, atq; in
puniendo & ignoscendo modum servavit, nec facile quisquam
fuit, qui perinde animo teneret fidei usum, & peritiam si-
mulandi, Grot. annal. lib. 3. Quibus rebus & magnam sibi
paravit gloriam, & Belgii reliquias servavit, quanquam & illa
suspecta esset regi & quotidie magis invidiosa redderetur, quod
plura ad suam famam, quam ad regis utilitatem dirigere videretur,
Reidan. ad A. 1592. Ceterum quo tempore gratiâ adbuc Philippi
& virtute suâ florebat, diligenter occasione utebatur, & pleras-
que*

ad extremum usq; vitæ spiritum protegemus atq;
tuebimur. Scimus vitæ nostræ certos præfixos
limites, quos Albanicæ absolutionis auxilio ne-
quaquam excedemus. Idcirco hoc unum peti-
mus, & obnixè oramus, ut Majestas tua querimo-
nias nostras audire, remq; ipsam cognoscere di-
gnetur: ne cogamur ejuscemodi absolutionis ad-
missione nobis posterisq; nostris adeò fœdam ac

tur-
*que Flandriæ Brabantiaq; urbes fœderatis, dum comitate fallere
non potuit, eripiebat, & prudentiâ suâ partim residua conser-
vabat, partim amissa instaurabat, Gandavum occupabat, Bironum
fugabat, Belgasq; discessu Alençonii distractos disturbabat,
& morte Guilhelmi Auriaci percussos sic gnæviter distinebat, ut
Gebhardo Truchsesio ob recepta Protestantium sacra de Archi-
episcopatu Coloniensi dejecto, opem ferre non possent. Ipse
Pontifex in letitiam effusus, dignum existimavit, quem Roma
inscriptione honoraret, ac regimen ejus faustum ac felix duceret
haberetq;. Igitur hanc notam rerum ab eo gestarum esse vo-
luit, & dare ipsius laudi, ut memoria sequentibus verbis celebra-
retur.* **ALEXANDER, FARNESIUS OCTAVII
FILIUS, PARMÆ ET PLACENTIAE DUX TER-
TIUS PROVINCIAM NACTUS BELGICAM, PHI-
LIPPI HISPANIARUM REGIS IMPERIA DE-
TRECTANTEM, MASTRICCUM URBEM MUNI-
TISSIMAM EXPUGNAVIT, BIRONIUM GAL-
LVM, DIVERSARVM PARTIVM DVCEM, COL-
LATIS SIGNIS PRAELIO VICIT, &c.** Sed ea deco-
ra utinam prorsus illibata retinisset, ac gloriam longo labore
partam non oblitterasset, quod quidem postea per socordiam ejus

N

conti-

turpem ignominiae notam, nimirum rebellionis
adversus Deum & regem (qua quidem nunquam
laboravimus) inurere. Quamvis hoc etiam pro
certissimo habemus, etiamsi nobis animus esset
suscipiendae hujus absolutionis, eam tamen ob
causam ducem Albanum cervicibus nostris ne-
quaquam parciturum: imò meliori jure extre-
mam in nobis castigandis severitatem adhibitu-
rum, quod quidem nunc se consequutum putat.
Multo etiam honestius se apud quodvis homi-
num

*contigit, postquam occupata Antwerpia, segnius bellum gerere
visus est, Reidanus ad A. 1592. Sed utcumque ageret, in visus erat,
nam & magnitudine sibi antea invidiam, & comitate ac cle-
mentia in hostes odium peperit, quod uti metus propter virtutem
eminentem, ita in vitia ejus odium esset, optante Philippo admi-
nistros, qui pares negotio essent, non supra, Tiberium hic, ut alias
quodque invitatus. De illo Tac. annal. I. 80: de hoc Reid. all. loci
conf. Grot. hist. lib. 2: qui cum ipsum ob virtutes laudat, tum re-
fert, idem ejus ac disciplinae amissa fatum fuisse: Strada, qui in
ipso desinit, commemorat, promississe regi, elaboraturum, ut quum
omnia sibi nunc prona essent, & plurima jam tum recuperata,
quam primum Hollandia & Selandia ipsius imperio re-
stituerentur, dec. 2. l. 10. Sed longè aliam mens Philippo erat, qui
arma in Belgio inhibere decreverat, sacro foederi pariter, & a-
vocando Farnesio intentus. Baud. polemogr. Nassov. part. 2.
p. 149: cum quo satis habeamus pronunciasse, si hic, aut quis hu-
jus ingenio praeditus ante Albanum in Belgium venisset, nun-
quam Belgium ab rege defecturum fuisse. Post Farnesium mis-
sus est Ernestus Archidux, amore Austrii nominis conciliaturus,
qui*

num genus excusare posset. Nam ea ipsa ratione
qua nos rebellionis in Deum & Regem reos a-
gnosceremus, nemo merito sortem nostram de-
ploraret, si tanquam hostes atq; perturbatores
publicæ tranqvillitatis è medio tolleremur. At-
qui etiamsi res ita se non haberet: satis tamen ex
omnibus ducis Albani actionibus & consiliis li-
quet, ipsum nihil minus cum animo suo statuisse,
quàm fidem nobis datam servare. Nam præter
jusjurandum, quo ducissa Parmensis cæteri-
q; pro-
ceres

*qui armis domari non possent. Sed is austeris moribus, atq; af-
fectatâ gravitate, omnium odium atq; reprehensionem incurrit,
in circis ac compitis falso carmine notatus, ac nullâ re gestâ cele-
bris, cui Albertus Austrius A. c. 1513 XCIIIX. successit, matrimo-
nio Isabelle Clara Eugenia, Philippi II. filia Belgium in dotem sibi
pactus. Verùm neq; hoc consilium valuit, & Belgas libertatem
asserentes servituti addixit, iis quippe legibus prescriptis, quæ
nullam, præterquam Romanam religionem, permittebant, ac
veriusq; Indiæ aditu commerciisq; prohibebant. Grot. hist. lib. 7.
Cumq; ea spes Philippum fefellisset, nec Angliam, ad quam oppu-
gnandam magno sumtu classem instruxerat, subegisset, & Gal-
liâ, quam occupandam speraverat, excidisset, ad hæc Belgii potio-
rem partem amisisset, tum plurima turbidis consiliis conturbas-
set, demùm tam copiosos ac pænè incredibiles Indiæ thesauros, at-
que immensam pecunie vim, quam promisso fœnore, sed postea
irrito, à Genuensibus acceperat, consumsisset, Laurentianûq; Pala-
tium, rebus in Belgio dilabentibus, magno atq; inutili impendio edi-
ficasset, tandè pediculari morbo consumptus decessit, Thuanus hi-
stor. lib. 120: Reidanus ad A. 1598: Grotius hist. lib. 7. Omnibus re-*

ceres ac gubernatores harum provinciarum Ma-
jestatis tuæ nomine civitatibus adeò solenniter
præstiterant, violatum in omnibus urbibus, quas
ultimo hoc bello recepit, perfidiam suam satis de-
claravit. Montibus Hannoniæ præter jusjuran-
dum & pactum suum quamplurimos cives in cru-
cem adegit. Nardæ etiam violatis pactis & pro-
missis suis tam horrendam cædem excitavit,
quanta in tam exigua urbe nulla unquam audita
fuit. Nunc verò Harlemii quum ipse aut saltem

Frede-

*gibus, cum viveret, suspectus & formidatus, sive quòd omnium
opibus inhiasset, sive quòd vastum aliquod terrarum orbis impe-
rium animo agitasset, illo ipso verò etiam ab hostibus laudatus,
quòd omni fortuna idem, ac semper adversus fortuita firmus,
consiliorumq; omnium de republica particeps pariter atq; auctor
esset, Vid. dicti scriptores alleg. loc. Inde cœperunt magis arctæ
esse Hispanorum res, nec quidquam tamen omisit Philippus III.
quò imminutas vires resciceret, ministrorum tamen potiùs, in
quo Patri dissimilis erat, quam suo consilio nixus, & compertus
acris consiliu contra Batavos initi, si fortuna cœptis adspirasset:
Grot. hist. l. 7: Sed inprimis ingens vulnus accepit ex Mau-
ritii expeditione Flandrica, quam literis consignârunt A. Neo-
magus, edit. Lugdun. Batav. Reidan: ad A. 1600. Meminitq; ejus
ingenio & judicio eleganti vir Ulbo Emmius in vitâ Guilielmi
Ludovici Nassov. edit. Groning: conf. Grot. hist. lib. 9. Tum ve-
rò maximum sue fortie utinis monumentum habuit Mauritius,
quòd secundo ad Neoportum pralio factò, prorsus creditum fuis-
set, eum Alberto castris exuto, Adolphi Nassovii, ante CCCII.
annos ab Alberto I. Austrio rege Romanorum cæsi vindicem pa-
riter*

Fredericus ejus filius, ipsius nomine, militum
vitæ se parciturum promisisset, eamq; ad rem pro-
ceres quidem fidem suam interpoluissent, ad u-
num omnes, etiam ad pedisequos usq; perquam
nobiles adolescentes miserabiliter trucidari jussit,
eorumq; cadavera nuda, omnibusq; vestimentis
exuta, cum summa mulierum virginumqve præ-
tereuntium offensione in publico theatro per in-
tegrum diem & noctem exposita esse voluit. I-
mò eos ipsos, qui urbem dediderant, & quorum
nomina acceperat, suosq; stipendiarios fecerat,
ad triremes, quæ in quodam Harlemensis portus

sinu
riter Nassoviis, & liberatorem Batavis contigisse. Quò conf.
Albertus Argentinensis chron. ex recens. Urstis. p. 110: Urspen-
gens. paralip. ad A. 1299: Gvil. Baud. p. 2: p. 258: qui omni asse-
veratione affirmat, Austriacos Nassavianis has dedisse
pœnas: non vano omine, quod monumentis mandavit Hugo
Grotius, ipso die inaugurationis Alberti, Batavum quendam
intuentibus, qui eò confluxerant, vicis aliquot ignem in-
jecisse, hist. Belg. lib. 8. Quamquam nec ista Mauritiï felicitas
ex solido fuit, ac postero tempore non exiguam gloria sua jaclu-
ram fecit, ipsis etiam Belgis, quorum ipse caput erat, ob tantam
pristinæ fortunæ commutationem mussantibus, ut prodidit Pom-
pejus Justinianus in bello Belgico Italica lingua scripto, quod in
Latinum convertit Josephus Gamurinus, legendus sub annum
1606: edit. Coloniens. Neq; tamen à principio historia diffiteri
sustinet, Hispanos vix ullum gravius damnum esse passos, quam
A. cl. I. Nec scio, expugnatione Ostenda plus quæsitum sit
Hispanis, an amissum: nam per id tempus, quo Ostenda à Mar-

sinu (Fauces appellant) substitierant, ablegavit. Quumq; militibus vitam pollicitus esset, fame atq; inedia extingvi passus est: dicens, se quidem vitam iis pollicitum, victum nequaquam. Quin etiam cives ipsos Harlemenses, quorum vitæ se parciturum promiserat, ut in obsidione urbis Alk-mariensis pro fossoribus mererent, coëgit: ut ibi ab ejus oppidi incolis miserè trucidarentur: quod quidem quavis barbarica tyrannide, crudelitate-que est immanius, merusq; prætextus est, quo perfidiæ suæ velum aliquod & fucum obducere conatur. Adeò ut manifestum notissimumq; sit,

ipsi

cbione Spinola oppugnata est, fœderatis dedit & sunt munitissima urbes, Gravia, Isendicum, imprimis Slusa atq; Ardenburgum, apud. Joh. Balinum de bell. Belgic. cap. 8. Quæ cum apud animum reputasset thalassiarcbus Gallie Cbastillonius, dixisse ajunt, diuturnas magnarum urbium obsidiones esse cœmiteria magnorum castrorum. Thuanus refert Alberti Archiducis uxorem, cum visura urbis rudera venisset, non potuisse tenere lacrimas, ad A. 1604. Unum tunc, quod semper alias, Hispanis bello diuturno exhaustis grave erat, quod cum fame atq; inopia confluctarentur: Batavis interim navigatione Indicâ occupatis, & hoc commersiis rei q; publicæ profuturum consilium adeptis, ut questus atq; thesauros Indicos, qui materia bellandi hucusq; apud Hispanos fuerant, regi præriperet, & novâ curâ impeditum, fortius distinerent. Abb. Emm. in vit. Guil. Lud. p. 210. Quod primò quidem factu arduum videbatur ac periculi plenum, postea tamen observatum est, non magis felix, quàm utile consilium fuisse. Hac dum agebantur, Albertus Archidux

ipsi neq; promissa neq; pacta jurejurando confirmata servandi ac præstandi animum esse: *nn.* nisi forte ad exiguum aliquod tempus, ut ea ratione facilius ab aliis, id quod vult, impetret, utq; factum suum aliquando tam apud Majestatem tuam, quam apud alios Principes probare ac tueri possit. Idcirco nobis hanc absolutionis formulam proponit, quam si amplectemur, fatebimur atque agnosceremus, nos iis criminibus, quorum nos insimulat, fuisse obnoxios: eaq; ipsa ratione neq; promissis neq; jurejurando præstando illo obstringetur, præcipuè quum Concilio Constantiensi ante centum annos sancitum sit, hæreticis fidem servandam non esse. Nam quod in sua absolutio-

nis

Archidux de pace cogitabat, & quò se regemq; Hispaniarum belli finiendi cupidum ostenderet, Fœderatis Ordinibus A. c. l. l. c. VII. significabat, se hoc animo esse, ut cessatio armorum ad octo menses constitueretur. Cumq; id seriò ageretur, assensere Ordines, ne abruentes in odium spreta pacis adducerentur, neq; recusarunt, quominus cessatio ista prorogaretur, usq; dum A. c. l. l. c. IX. vera inducia fierent, duodecim annis duratura. Balinus de bello Belg. cap. 19: Gasp. Ens act. bell. pacificat. quam A. 1609: divulgavit, collat. cum Mauritiad. ejus lib. 6, p. 420: quæ A. 1612. in lucem emissæ est: Emmius in vit. Gviel. Lud. p. 211. Nec prius eapactio coaluit, quàm Archidux suo & Hispanorum nomine approbaret, se cum Ordinibus unitarum provinciarum, tanquam liberis & sui juris provinciis & statibus, in quos nihil ipsi prætendant, agere, quæ confessio ejusmodi fuit, ut nunquam futura vel ab ipsis Belgis olim crederetur, atq; esse

nis formula subdolè ac fraudulenter insinuat, peccatum, quo eos onerat, potiùs ex malevolorum hominum consilio atq; impulsu esse profectum, quàm ex naturali ipsorum indole: nihil aliud quam versutum quoddam commentum est, quo imprudentibus imponere, eosq; sub jugum suum mittere conatur: ut ita absolutum imperium potestatemq; arripiat, quoscunq; ipsi visum fuerit, pro sua libidine è medio tollendi: ita ut à nemine ei exprobrari possit, quòd pactis non steterit: quum semper in ejus arbitrio futurum sit, quinam isti malevoli fuerint, qui non, judicare. Ceterum animadvertite obsecro, Clementiss rex, quo pacto just9 De9 versipellè hunc veteratorè suo i-

plus
esset sine exemplo, ac admirationi omnibus, apud Grot. hist. lib. 18: qui velut Belgii sui Tacitus in A. 1609. historia sua finem statuit, octo annis ultra Reidanum progressus. De his induciis commentati sunt Dominicus Baudius, duabus illi argumento editis orationibus, una sub Latini Pacati, altera sub Juliani Hosbeci nomine, postea relecto, Johannes Meursius, vir uti prisca antiquitatis, ita rerum Batavarum precipuè atq; insigniter gnarus. Verum enimverò multa inter prudentes disceptatio fuit, pangi inducie, an omitti debuerint? Communiter sentiunt, iis retardatam esse pacem, & bellum postea instauratum, quod non minùs perniciosum Hispanis, quàm inutile Batavis fuisset. Marcus Zverius Boxhornius negat è republica fuisse, & Hispanos (Spinolam notat) rebus in Belgio per inducias confirmatis pro Cesare in Germanià nixos, & Belgas petiisse per latus, ac præterito induciarum tempore atrocius recrudescente bellum, dis-

quisit.

plius astu involverit. Nam in hac ipsa absolu-
tione, ubi nos gravissima accusatione onerare co-
natur: innocentiam nostram apertis verbis testa-
tur: dicens, se nulla ratione sibi persuadere posse,
nos ita à pristina integritate degenerasse, quin (ni-
si pravis malevolorum consiliis incitati fuisset) ⁱⁿ
quisit. polit. cas. 4: conf. dissert. nostra de induciis A. 1669. habita.
Tum verò usu cognitum est, majus periculum adiisse Batavos,
quàm Hispanos: nam quum Belgarum Proceres otium honestè
copioseq; partum concordia tueri non possent, itum est in partes,
Et Belgium fœderatum contentionibus prope eversum, quod Hi-
spanis optatissimum, Et velut altera Ostenda fuit, Belgis contra
miserrimum tristissimumq; accidit, quod cum ante inducias nul-
lâ hostium virtute frangi possent, nunc pactis induciis tam faci-
lè discordiâ in extremum prope discrimen venissent. Commit-
tebantur enim eminentissima reipublicæ capita, Et dominatus
studio religionis causam prætendebant, nec ea ingeniorum
pugna erat, quod censuit Johannes de Bussieres *Hisc. hist. ad*
A. 1618. Nam Johannes Oldenbarneveldus, qui tunc tantum
in toga poterat, quantum in bello Mauritius, in crimen perduel-
lionis vocat9 est, hoc argumento, quod Trajectinû fœd9, quo Bel-
gii, quod in novâ rempublicâ coivit, sal9 continetur, dissolvere stu-
duisset, *Gasp. Ens Fam. Austriac. pag. 182: Et 346: Bussier. d. loc.*
Ad. Brachelius hist. nostr. temp. lib. 1: ad A. 1619, Philippo A. c13
loc XXI. vitâ, functo, regni pariter Et belli moles, finitis paulò
ante, quàm is decesserat induciis, incubuit, filio Philippo IIII.
qui Alberto rebus humanis erepto, Et XII. post annis mortua
Isabellâ Clarâ Engeniâ, rectorem Hispanici Belgii constituit
Ferdinandum fratrem, meliori initio, quàm eventu, siquidem
Belgæ fœderati corrigebant postea fortunam Et tanto successu
commer-

in ea fidelitate animiq; promptitudine atqve
observantia perstitissemus, quam nos omnesque
nostri majores Majestati tuæ semper præstiterunt.
Si enim hoc ita se habet, quod nimirum ante ulti-
mum, ut ipse vocat, delictum, omnem fidelita-
tem benevolentiamq; detulimus, ut ipsemet te-
statur:

*commercia sua amplificabant, ut Hispanorum imminuerentur
quotidie, pejori loco futura, nisi A. c. l. l. c. XLIIIX: bellum, quod
certè ab anno c. l. l. LXVIII: sevitia Albani commotum fuerat,
æquis conditionibus finitum fuisset. Quo tempore Belgio Hi-
spanico præfuit Leopoldus Wilhelmus, fœderato autem Henri-
cus Fridericus, Mauriti, qui à rebus, quas gessit, magnus di-
ctus est, frater, & nunc vel eo nomine memorandus, quod puer
cum tot fratris sui victorias audivisset, dolore intra se concepto
exclamaverit: quid sibi tandem ita reliquum futurum esset:
hoc ipso quoq; Alexandrum M. secutus, & fratris gloria contra
Ambrosium Spinolam vindex, quod sicut iste intercepta Breda,
illi doloris mortisq; causa extiterat, ita hic erepta Grolla, & præ-
cepto laudis militaris fructu, effecisset, ut Spinola, cujus alioqui
civile ingenium Hispanis displicebat, aut consenesceret obscure,
aut, graviore regis irâ odioq; periret. Eò vid. Hugonis Grotii
obsidio Grolla, tanquam decori ingenii opus à Boxbornio lauda-
tum, dignumq;, quod cura obsidione Bredæ, limatiori inter cate-
ra ejus scripto, & Danielis Heinsii Sylvæducente, quâ non minus
historie, quàm schola militaris dignitatem expresit, conjunga-
tur. De Philippo III. addo, quod postquam tot casibus defun-
ctus erat, optaverit, pro rege monachum se fuisse. Quod A-
dolpb. Brachelius, qui ab auctore Cluveranorum additamento-
rum plurimum reposcit, interpretatur de pietate, ego præcipue
refero ad calamitatis sensum, & conscientiam actorum regni:
bist.*

Statuatur: cur igitur nos multo antea omni genere
crudelitatis atq; inhumanitatis est infectatus? cur
civitates ita devastavit? oppida & vicos incendit?
incolas bonis ipsorum direptis trucidavit? Annon
opera suorum militum Catwicum, Santfortum
& Alfenum, multa; alia præclara oppida in ci-
neres

*hist. nostri temp. lib. 1. Philippum IIII. laudavit oratione funebris
Ogerius, cum quo conf. Fama Austriac. p. 545: Ferdinand. Pal-
lavicus, & Vittor. Siri, qui plurimum studii operæq; huc con-
tulerunt. Singulare hoc de eo memorat Benjam. Priolus, quod a-
more generi, regie dignitatis meminisse desisset, de reb. Gall. lib.
12: cap. 3. Quamquam ea figuram dicendi præferunt, & alio-
qui constat, ex capite antiquitatis, quæ Gallia proximè ab impe-
rio Romanorum convenit, quæq; regum, atq; moratarum gen-
tium, quibus regius honor cura est, consensu controversiæ de se-
dendi dignitate judicantur, eidem præ regno Hispaniarum ordi-
nis sessionisq; prærogativam deberi. Reliqua ejus alibi perse-
quar, & unà imperium publicè privatimq; calamitosum.*

nn. Dudum hoc Protestantibus querendi materiam
dedit, nec abest à vero Grotius, quando prodidit, in ore esse
Hispanis, hæreticos hæreticorum sanguine vincendos
esse, lib. 6. hist. Johannes Austrius hæreticos & Turcos eodem
ferme loco habuit, ac bile & stomacho plenus dixit: **IN HOC
SIGNO VICI TURCOS: IN HOC SIGNO VIN-
CAM HAERETICOS:** apud Thuanum ad A. 1578. Nec
sinunt nos dubitare Philippi II. mores, & Albani illum sequen-
tis, ac jurata omnia violantis exemplum. Nihil melior sen-
tentia est quorundam Theologorum, & quod mireris, apud Gal-
los, qui non erubuerunt affirmare, sectariis non esse servan-
dam fidem, atq; eò allegarunt decretum Concilii Constantien-

neres redegit? idq; multo tempore antea, ut qui-
ritatur, quam crimen istud, quod tantopere de-
plorat, commissum esset? Nonne civitatem Ul-
trajectensem, quæ ipsius partes præ reliquis urbi-
bus fovit, penitus diripere exspoliareq; Albanici
tentarunt? Annon Roterodami, in qua urbe
ut amici ac socii excepti fuerant, magnum civium
numerum, contra ac promiserant, trucidarunt?

An
sis. Thuan ad A. 1577. Propterea non fuit causa Laurentio à
Dript, propter quam inveberetur in Belgarum concionatores,
quasi illi pretextu hujus sententiæ provinciarum Belgicarum re-
bellionem fovissent: antid. Tb. pol. art. 5. p. 209. Egerunt aliàs
hanc causam Molanus, & Swerztius, aliq;. Sed quùm hoc
agunt, docere eos primò oportuit, indubitatum servandæ fidei pi-
gnus accepisse Belgas, deinde formulam ejus causâ ab Hispanis
traditam executioni mandatam fuisse: siquidem jam antea vi-
dimus, facta multò alia, & prædictæ sententiæ contraria fuisse:
nec opem, neq; remedium contra vim injuriamq; Albani valuisse.
Ulcunq; autem non sit una omnium opinio, qui cetera cū Romano
Pontifice sentiunt, & multi obnitantur agentibus, frangere fidem
hereticis licere, tamen acerbum iniquumq; est decretum Con-
stantiense in hac causa, sess. 29. At qui nemo est, qui nesciat,
quantum hujus cognitioni atq; judicio tribuant, qui & œcu-
menicis illud adnumerant, & auctoritatem quasi sacrosanctam
amplexantur. Imò forte supervacuum est verba interpretari
& formutas, ubi adsunt rerum testimonia, & constat, fractam
esse fidem. Et sanè opera hic pretium est, observare, quod pa-
lam ac seriò tunc dixit Caspar Schlickius, Sigismundi imp. ac tri-
um regum Cancellarius, violatum esse jus commeatus, & adeò
non collaudavit factum, ut quoq; ex causa datæ fidei contra ob-
testare-

An non apud Pacciecum deprehensus est catalogus innumerabilium tam nobilium, quam primæ notæ civium, qui jussu Albani diversis in urbibus capitali supplicio addicti erant? & in quos atrociter sæviturum fuisset, nisi summa Dei misericordia repentina mutatio rerum incidisset? At quorsum pertinebat illa decimi nummi exactio, nisi quod hoc sibi propositum habebat, ut eo pretio nostras

facul-

testaretur. Zach. Theobald. bell. Huss. part. 1. ad A: 1415. Tum verò id apparet ex Concilio hujus actis, & ex Martino Cromero repetere voluit Laurentius Peckensteinus noster, cum operam poneret in explicandis originibus Plaviensium, ut qui fuissent inter eos, qui Schlickio ita pronuciant, atq; è confesso isto sangviriò discedenti comites se adjunxissent, theatr. Sax. part. 1. cap. 18. Nec de Sigismundo retexam, quòd purgando adduxit Driptius, tantum addam de Carolo V. auctores ipsi quàm sæpissime fuisse Hispanos, ut fidem ne præstaret, quàm Lutbero tanquam heretico dedisset, sed Carolus ingenio suo, id est, verè Germanico, & judicio Ludovici Palatini cognomento Pacifici, quem in carissimis habuit, obsecutus, & haud dubiè Protestantium, cum primis Saxonis potentiam veritus, nil tale voluit, fidei retinens atq; Austriacæ laudis. Sleidan. comment. l. 3. Postea tamen, nec leviter inflexus, gloriæ pristina detraxit, & hoc quoq; testatus est, Hispanos apud se posse plurimum, & consiliis quandoque obtundere suas aures, ac trahere quasi invitum. At hodie multum ex veteri Hispanorum more est mutatum, & ipsi intelligunt, non modo lentâ prudentiâ, quæ ad antiquam gentis laudem pertinet, sed etiam prudenti moderatione & data fidei patrumq; constantiâ res suas stare. Nam etsi à multis annis per Belgas in aliena imperia gradum moliebantur, ut lo-

facultates, quas omnes filco deberi dicebat, redimeremus? Ipse itaq; (ut ejus locii) juratus Majestatis tuæ hostis sit necesse est, quippe qui adeò fideles Majestatis tuæ clientes, quales nos fuisse ipsemet testatur, adeò immani tyrannide, caedibus, incendiis, tamq; intolerabili servitutis jugo jam inde ab adventus sui initio oneravit, ita ut vi quadam extremaq; necessitate coacti fuerimus ad ar-

ma
cutum accepi Oldenbarneveldium, & testis quoq; est Grotius hist. lib. 12: tamen nunc mutato cum fortuna consilio, pro foederatis Belgis rectè atq; sedulò nituntur, atq; juvando hos, seipsos servant, premoniti à Belgis, mox ipsi Belgarum monitores, & socii atq; adjuvatores. Qui quancquam cunctarentur antea, & cuperent primos Gallorù impetus relangvescere auxilio alieno, imprimis autem reverentiam adhiberent erga pacem Aquisgranensem, A. 1668. initam, fuerunt tamen rationes gravissimæ & momenta ad communem securitatem pertinentia, quibus tandem inducti sunt ad sumenda arma, præsertim fatali ad liberandos Belgas anno c. l. l. c. LXXIII. qui fortunam Gallorum circumegit, omnibus ad quos ardua rerumpublicarum spectant, experrectis, plurimis etiam in proposito inhibenda unius nimie, atq; jam in nervum erumpentis potentie confirmatis. Ipse demùm Cesar Leopoldus intervenit, foederi Brandenburgico innexus, & priori expeditione Gallos distinuit, alterà summovit, occupat à Bonnâ, clausisq; Mœni, Rheni Moselleq; itineribus, destinati dominatus rationes conturbavit: eò magis, quòd Saxones nostri Orientalesq; Franci fidei suæ memores, primi signa Cesaris sequerentur, ut cujus justa causa esset, & legitimum defensionis imperii bellum. Hinc ad reliquos transit exemplum, & quòd non modò Batavia, sed etiam Germania fide suâ innoxia infesta-

ma capeffendum, ejusq; atrociffimam oppreffio-
nem à nobis propulfandum: quod ne ipfi quidem
ejus adminiftri inficias ire poffent: quum fæpenu-
mero jactitarent, fe has provincias earumq; inco-
las tam diu multumq; vexaturos atq; irritaturos
effe, donec tandem ad feditionem concitarentur,
& ad rebellandum cogerentur: ut ita juftam ali-
quam occafionem nancifci poffent, imperii in u-
niverfam provinciam invadendi, omniaq; inco-
larum bona pro fua libidine diripiendi, quod qui-
dem confilium nonnullis etiam ipforum literis
probare poffemus, quibus testantur, fe hanc occa-
fionem multo antea tempore expectaffe. Veris-
fima eft, Clementiff, rex, Albani hac in parte fen-
tentia: quod nimirum tui clientes nunquam à
priftino ftatu degeneraffent, nifi à malevolis com-
pul-

*infestaretur, ad ultimum unâ mente animoq; eft decretum, non
magis Cafari obfequium, quàm auxilium deberi. Si maximè
enim invidia discordias ferat, obtreftandiq; caufas ftuat, tutus
nihilominus fuâ juftitiâ atq; probitate Cafar Leopoldus eft: Nam
fœdus cum rege Gallie A. 1. Nov. 1671. ietum continebatur his
conditionibus, ne rex arma verteret in Imperii Ordines, neve
auxilia ex diftrictibus ac ditionibus imperii beneficiariis contra-
beret, ac propterea omni loco atq; tempore provideret, nequa
gravarentur ullo modo Ordines, qui imperio illigati effent. At
quomodo ea fervata fuerint, experiendo cognitum eft, & par-
tim commemoravit fingulari epiftolâ quidam Ludovicus Sel-
denus, & liquet ex actis publicis, & literis Cafareis partim A.
1673.*

pulsi fuissent. Cæterum malevolorum nomine non alii censendi sunt, quàm Albanus ipse cum Senatu sanguinario, aliisque; cruoris humani sitientissimis sociis: qui ex mera malevolentia & insatiabili avaritia jam à multo tempore clientium, tuorum sudorem & sanguinem suxerunt, atque; exhausserunt, eosque; omni crudelitatis genere vexarunt, eoque; tandem adegerunt, ut pro sua uxorum, liberorumque; suorum defensione, ac denique; pro omnium eorum, quæ ipsis in hac vita chara esse possunt, conservatione sese tueri sint coacti. Quocirca quòd hac in parte clementiam suam, quæ in aliis civitatibus usus fuit, jactitat, abunde refelli potest exemplis Tornaci, Valentianis, Insulis, Ypris, Trajecti, Daventriæ, ac deinceps Mechliniæ, Aldenardi, Tenremondæ & Nardenæ editis, ubi

1673. Egra perscriptis, partim A. 1674: ad Ratisbonensia comitia missis. Quæ recordari quidem acerbum est, inhaerent tamen in omnium oculis, & Casari saltem armis protecta Germania gloriam rependunt. Convenitque id sanctioni pacis publicæ, & legibus imperii, & decernitur pactione Leopoldina, vid. Capitulat. art. 13: ex cujus præscripto jus Imperatori competit depellendi hostiles exercitus, ac ejiciendi ex imperii provinciis, atque; eodem tenore obligatur ad opem Civibus imperii, ad quos periculum damnumve tale pertinet, ferendam. Jam nuper in eandem sententiam decreto imperii se obstrinxit Ferdinandus III. nullum Ordinem sui auxilii præsidiique; indigum destituere velle, R. I. 1641. §. 21. Jus tamen belli inferendi atque; ad offendendum com-

ubi nullum direptionum, spoliatorum, caedum, suspendiorum, constuprationum modum fecerunt, nullum truculentiae immanitatisque genus praetermiserunt. Nam quod Bruxellis ultra CXXX. cives ab Hispanis, diversis temporibus, ex impotenti tantum vesania interfecti fuerint, multo ante inchoatum hoc bellum: quod etiam Gandavi tumultu ab Hispanis excitato LX. aut LXX. cives una atque eadem hora, innumeri vero alii diversis temporibus viri pariter & mulieres e medio sublati fuerint, hic commemorare nihil attinet: quum ipsi id loco summam clementiam ducant, praeter id quod in iis, quas modo diximus, civitatibus summa crudelitate immanitateque perpetrarunt.

Quae comparati neque Imperator habet nisi de sententia Ordinum, R. I. 1495, tit. 5: neque Ordines singuli, Inst. pac. Osnabr. art. 17. §. veruntamen: si qua enim hi foedera ineunt, uti revera inire possunt, non offendendi titulum habent, sed tantum defensionem spectant, Inst. P. O. art. 8. §. gaudeant. Ex quo intelligitur apertissime vicissitudo ac diversitas antiquioris Germaniae status a statu hodierno. Quod comp. A. B. tit. 15. versic. illis confederationibus, R. I. 1495: d. t. §. Inst. pac. alleg. Si enim factum consideratur sine jure, affirmabo, jam Henrici III. aeo Principes Saxoniae defensionis suae causa foedus bellumque inivisse, quod paulo post in jus abiit, ut adversus quemcumque injuste invadentem, ac libertates privilegiaque eripere annitentem honeste ac juste defendere se possent. Propterea Henrici V. tempore palam dicere audebant Saxones, impositam esse sibi defensionis necessitatem, si contra jus secum ageretur, ac periculum nullo suo merito statui §. digni-

P

digni-

Quæ quum ita sint, non est profectò quod nobis
minetur, si modò absolutionem ab ipso oblatam
non amplectamur, nullum neq; severitatis neque
crudelitatis genus esse, qualecunq; tandem illud
excogitari possit, quod nobis ab illo expectan-
dum non sit. Ita nimirum se tam in capita no-
stra quàm in fortunas devastatione, fame, gladio
etiam sæviturum, ut nullæ reliquæ, ex iis quæ
fortassis adhuc integra sunt, sint superfuturæ. Ex-
ploratissimum enim nobis est, ipsum à multo
tempore nihil aliud optasse, tentasse, ac deniq;
quantum quidem in ipsius manu fuit, effecisse.
Neq; dubium est, quin longè ulterius ejus crude-
litas, quam tantopere jactitat, eruptura fuisset,

nisi

*dignitati suæ adferretur, apud Ursperg. ad A. III. Tametsi ex
contextu illius imperii veteris, ac judicio reipublicæ status non-
dum hoc jus validâ consuetudine partum fuerat, tantum abest,
ut lege firmatum fuisse dicas, hujus enim primordia referuntur
ad tempora sequiora, & certè stabiluntur lege Carolina, quæ di-
citur AB. d. t. 15. Alioq; commodum hic succurrit, imperato-
rem ipsummet tanquam imperii caput ac supremum defenso-
rem ad bellum defensionis causâ capeffendum, expenso jure im-
perii, sine consensu imperii Ordinum accedere non posse, quod ta-
men ut ex pace Osnabrugensi liquet, singuli Ordines, saltem in-
tra defensionis fines possunt. Huc cons. capit. Leopold. art. 16.
& 14. collat. Quamvis enim fortè imperatoria sanctiones,
quæ stylo pragmatico capitulationes nuncupantur, pro legibus
imperii non habeantur, & contra eas obtestentur Principes, ta-
men ubi nondum perpetua atq; universè valitura hujusmodi
sanctio*

nisi id quod nunc evenit, timuisset: nimirum pro-
vincias hasce ejusmodi immanitatem diutius
non toleraturas. Neq; verò regie Majestatis
tuæ dignitas, vel hæreditariæ provinciæ tuæ tantæ
curæ ei sunt, ut ab iis funditus evertendis ejus ani-
mus abhorreat, imò à reliquis earum unà cum
pulvisculo, quod dici solet, delendis: quemad-
modum frequentia incendia urbiumq; devasta-
tiones, quas is multo ante inchoatum hoc bellum
summa crudelitate exercuit, luculentissimè decla-
rant. Cæterum bona spes nos habet, Deum o-
ptimum hanc à nobis calamitatem aversum,
neq; Majestatem tuam permissuram, ut hæredita-
riæ ditiones tuæ in ejusmodi grassatoris atq; de-
vasta-

*sanctio promulgata est, intelliguntur valere, præsertim iis capi-
tibus, quæ aliis legibus comitiorum de firmâ stabilitq; pace ser-
vandâ sustinentur. Ne nunc dicam, quòd Electores tamdiu
privilegio faciendæ imperatorie sanctionis insistant, usq; dum a-
pertè abrogetur, & consensu atq; conventionè omnium, contra-
rium inducatur. Sed utcunq; hoc sit, quod nec dum in comi-
tiis definiri potuit, venire hic in disquisitionem possit, utrum
statu in turbidum inclinante, caput obligationis imperatorie de
conservanda republica, ac adeò salute omnium altius efficacius-
que sit, quàm caput de servandis privilegiis singulorum, aut eo-
rum, qui alteram reipublicæ partem constituunt: quod conside-
ratè tractandum est, & Nomothetica imperii Germanici con-
venienter, ne legum, quibus salus ejus continetur, fundamen-
tum labefactetur, rei publicæ contextus dissolvatur, neq; com-
mittatur, ut reipublicæ conversio fiat. Siquidem salus*

vastatoris manus potestatemq; veniant. Nam
quod hic criminatur quod arma adversus Maje-
statem tuam sumserimus, & tulerimus, hoc qui-
dem negamus, & Majestati tuæ, imò Deo angelis-
que ejus testamur, nos nunquam ejus animi vel
consilii fuisse. Libenter enim nos nostraque o-
mnia Majestatis tuæ imperio subjicimus: paratiq;
sumus (quemadmodum in hunc usq; diem facere
non destitimus, majoresq; nostri Majestatis tuæ
anteecessoribus re ipsa semper declararunt) ad per-
petuum ac fidele Majestati tuæ obsequium vita
fortunisque nostris adversus quoscunq; tuos ho-
stes atq; adversarios præstandum. Cæterum hoc
libenter universo terrarum orbi testatum volu-

mus,
*omnium non magis respiciat Imperatorem, quam Ordines Impe-
rii universos, ut quicum imperatore in unam Teutonicam, qua-
tenus sub eâ ratione consideratam, rempublicam, non fœdere
aut pacto inequali, sed uno vero civili nexu coaluerunt, atque
juxta hunc modum ita alteram ejus partem constituunt, ut in-
quantum universi, simul cum Imperatore jus ac supremam sta-
tuendi potestatem habeant, singuli autem obligatione parendi
utrisq;, id est, imperatori & Ordinibus universis teneantur, at-
que eò provideri debeat, ne pristina civæxiâ, cui proximè felicissi-
mum obicem posuit Leopoldus, reducat, facile sumptura vires,
si sua omnia sui arbitrii fecissent singuli, si R. I. 1654: §. 180: in-
terpretationem, quam in curia extensionem vocant, pro libitu
& laxissimè, atq; iis, qui statuti erant, terminis non observatis,
A. 1671. approbassent omnes, si quidam Antistites Germaniæ,
prout censuerunt liberiùs, jus fœderum quoq; offendendi causa*
pan-

mus, nos ad arma venisse, eaq; portasse (ut etiam
nunc temporis necessitate compulsi facere cogi-
mur) ad ducis Albani ejusq; aedicularum tyranni-
dem immanitatemq; propulsandam: ut nos, uxo-
res liberosq; nostros, bona & vitam ab ejus admi-
nistrorumq; suorum sangvinolentis manibus vin-
dicare possimus. Aut, si illum superiorem eva-
dere contingat, honestam potius mortem oppe-
tamus, posterisq; nostris integram laudem relin-
quamus, quam ut cervices nostras sub adeo im-
manis tyranni jugum mittamus, charissimamque
patriam nostram adeo ignominiosam servitutem
subire patiamur. Quam quidem nisi propulsa-
remus, non solum ubi vis locorum publicum hominum a-

spe-

*pagendorum A. 1672. usurpatum retinuisent, si demum ita agi
fieriq; omnia cepissent, ut summa quisq; petere imperii jura pos-
sent: quippe eo pacto non una respublica, sed plurimum conso-
ciatio, quam perperam multi docent, & docendi aliis haud re-
ctum exemplum prodiderunt, extitisset, & forte tandem omnis
parendi obligatio, quam una perfecta respublica exigit, desisset.
Itaq; laudanda est prudentia Leopoldi, quod unam operam suam,
& imperii auctoritatem vindicaret, & nulla cupiditate inva-
dendi, sed defendendi ad arma iret, & ostenderet, Austrum
fatalem esse liliis, apud T. Fatidicum ad Dolabell. Mercur. p. 120:
qui vero nomine est Alexander Julii Torquatus, LB. Novilla &
Falonitz, nunc consiliarius belli Casareo, nec dissentit Lor. Gracian.
el politico D. Fernando el Catbolico p. 12: conf. auctor Phosph.
Austr. part. 2. Sed satis est, oppugnasse Gallos pariter & violasse im-
perii majestatem, ac Imperatori justissimam praeuisse obsistendi causam,*

P 3

& Hi-

spectum, turpitudinis nostræ cōscii, subterfuge-
remus: verum etiam Majestati tuæ, publicæq; ha-
rum provinciarum utilitati summum damnum,
inferremus. Quam certe ob causam omnes hoc
inter se civitates (tam communiter quàm singulæ
separatim) firmiter statuerunt, ut singulæ potius
(si opus fuerit) obsidionem expectent, & extre-
ma omnia tentent: quin etiam omne genus mise-
riarum ac calamitates ferant ac patiantur, etiam
cum bonorum & vitæ amissione: imò potius
flammas suis ipsorum domiciliis immittant,
quàm ut se in hujus tyranni imperium potesta-
temq; conjiciant. oo. Satis enim superq; comper-
tum habemus, ab adeò immani tyranno, qui no-
bis

*Et Hispanorum, quietem rege adhuc minore annis, optantium
arma, quæ turbati afflictiq; ut Fuentes tunc querebatur, cepe-
rant, Et à quibus ex pacto Aquisgranensi, operâ inprimis atq;
gravissima cohortatione Batavorum, unde his cumulatam o-
dium est, discesserant, iterum commovisse, Et Hispanici Belgii
subditos hostilem in modum tractavisse, Iperam, Omeram, ac
plures tales urbes ex insidiis occupare voluisse, nil interim ob-
nitente Anglo, qui pacis Aquisgranensis securitatem prastitu-
turum se receperat.*

oo. Triste id Et perpetuum hujus epistolæ auctoribus
argumentum est, à quo incipiunt, quod prosequuntur ac tandem
in eo desinunt, ut tantò efficacius representent regi fœditatem
Albanicæ dominationis, quâ supplicia pro disciplina, crudelitas
pro severitate, flagitia pro imperii remediis habebantur. Ve-
rùm sopitis motibus intestinis, reconciliatisq; Hispanis, bello ex-
terno

bis antea ita atrociter est comminatus, & non semel fefellit, pactaq; sua jurejurando confirmata turpiter conculcavit, nullam clementiam, nullam misericordiam esse expectandam: quin potius omnes rivos ac fluvios nostro sanguine foedaturum, omnesq; arbores & patibula corporum nostrorum suspendiis oneraturum, quam ut aliquam explendæ sanguinolentæ vesaniæ suæ occasionem prætermittat. Quocirca nos nunc ad Majestatis tuæ pedes prostrati ac supplices rogamus per nomen Dei, qui Majestatis tuæ caput diademate, manum sceptro insignivit, ut velis tandem causam nostram cognoscere, auresq; tuas justis & æquabilibus querimoniis nostris accommodare.

Neq;

terno commissi sunt cum Anglis, emulatione commerciorum, atque ex causa damni dati aliquoties infestis, & de quibus olim dixit Philippus II. cum his pacem, bellum cum omnibus reliquis velle, apud Leon. ab Aitzma hist. pac. foed. Belg: p. 786: collat. p. 727: 763: seq. Chr. Adolph. Tbuldenus hist. Brabantel. continat. ad A. 1652. Auctor scripti de eo, quod Hollandiæ interest, causam belli Anglici acceptam refert Batavorum studio in Domum Auriacam, in qua alioqui dicax est & periniquus, cap. 29: quanquam aliàs quaedam olim non provisè notat rectè, sed qua enarrasse, non semper Belgam deceat, præsertim si inde reipublica malorum initium alimentumq; sit, quod nunquam non agit iste odio incautus auctor, & jam illo tempore non tolerat secretum factionis, qua vetera & cum reipublica libertate nata consilia in contrarium Auriacis rei publicæ vertit, nec ea tunc ita est restincta, ut nulla scintilla remaneret, quod proximi

mis

Neq; enim nos ab obedientia Majestati tuæ debita subducere nitimur: sed hoc unum petimus, ut conscientia nostræ Deo liberè servire possint, utque divinum verbum audire, & ad ejus normam vitam nostram instituere, animarumq; nostrarum rationem supremo omnium judici ad extremum illum diem reddere possimus. Quod ut integrum nobis sit, miseram patriam nostram, quæ ad fidelia Majestati tuæ studia præstanda summa semper animi promptitudine parata fuit & est, semel à gravissimo exterarum nationum, & Hispanorum militum jugo liberares, iisdemq; privilegiis atq; immunitatibus frui sinas, quæ Majestas tua & potentissimus Imperator Carolus V. Majestatis

tuæ
mis annis experti sumus, quibus edictum perpetuum, quod A. 1667. sancitum est, post sedatum Barneveldi turbidum, arguitur dedisse materiam novo incendio, quo optima illa & florentissima respublica deflagrare potuisset, nisi mox Wilhelmi III. auspiciis sopitum fuisset, ac compositis pristina concordia animis, externa fœdera contra externas vires affuissent. Quo nomine prodita sunt tot scripta, decretum seclusionis, atq; edictum perpetuum concernentia, deductiones, ac libelli alii ad abolendam præfecturam generalem, eoque ad odium Auriacæ domus comparati, sed fœdo tunc omine in Rempublicam, atq; iis rebus apud exteros excitatâ invidia, Gallo aperto aditu, & Anglo ulciscendi occasione data, domi autem neglecta remilitari, & nutante jam ferè ejus juris, quo fœderata respublica ex pacto Trajectino continentur, equalitate, cum dcesset caput, quod & prudenter libraret hujus lancem, & convenienter dirigeret. Itaq;
ex

tūæ p̄reñs, omñesq; majores tui solenni juri iu-
rando confirmarunt. Atq; ita non solum armā,
Majestate tua ita jubente, deponemus, verum e-
tiam vitam & fortunas nostras terra ac mari,
quando nobis id imperaveris, libenter impende-
mus. Speramusque Majestatem tuam reipsa
comperturam, nos nulla ex parte deteriores dege-
neresq; effectos esse: verumetiam majores no-
stros fidelitate benevolaq; erga Majestatem tuam
observantia superare. Quod quidem hac nostra
testi-

*ex hac causa Gajus civilis quidam valde invehitur in princi-
pes factionis, quæ dicebatur, Lovesteiniana, cujus principum du-
citur ab A. 1650: incrementum collocatur in A. 1667: fatalis exi-
tus fuit in A. 1672: in quam rem conferre liceat proximorum a-
ctorum commentarios, & contendere cum A. 1618: & 1617: qua-
tenus spectant ad causam Barneveldii, & viam muniunt ad
quædam reipublicæ momenta altiùs intelligenda.*

pp. Erat hoc tempus, quo corrigi adhuc poterant Belgæ,
& mutari etiam volebant, si non ambigua spes impetranda re-
gis clementiæ, ac restituendorum privilegiorum fuisset: nunc
quum contra morem atq; instituta majorum facere pertenderet
Philippus II. rex, ac persisteret crudelitas, & tolleret comitiorum
jura dominatus, suo tandem in eos imperio est exutus. V. decre-
tum Ordinum Holland. & Westfris. quo hæc vel precipua tumul-
tum Belgicorum causa appellatur: extat apud Boxb. de stat. foed.
Belg. Quos motus dum cogitabat G. Hornius, partitur tyranni-
dem Hispanorum, & probat, alteram pertinuisse ad vim religio-
ni adferendam, alteram ad evertenda reipublicæ jura, orb. pol.
c. in. 2. quod ut negari non potest, ita statuendum profecto est,
ex decimarum exactione, & comitiorum, quæ Hispani tanquam
adver-

teificatione Majestati tuæ coram Deo Optimo
Maximo spondemus atq; juramus, nullam à Deo
erga nos clementiam postulantes, nisi verè atqve
ex animo id quod dicimus sentiamus. Opta-
mus etiam, ut hæc animi nostri declaratio, atq; a-
deò jusjurandum, omnibus regibus, principibus,
monarchis, nationibusq; innotescat, ut omnibus
constet, nos nulla ratione seditiosos, regi-
q; nostro rebelles fuisse (neq; enim ullum ejus rei exem-
plum à majoribus nostris accepimus) sed mera
necessi-

*adversa juri regis sublata cupiebant, abrogatione, tanquam ex
veris motuum initis proficisci cœpisse reliqua, & iis judicari o-
portere, usq; eò, ut repetat inde Boxbornius originem odii inter
Hispanos Batavosq; immortalis, & comprobet, nunquam in fi-
dem regum Hispanicorum redituros: de stat. fœd. Belg. cap. 9.
Per sanè gnæviter, ac solerter valde, dum in eo evincendo mul-
tus est, quòd Batavi nunquam ejus imperii, quod excusserint,
desiderio laboraturi sint. Nam si id de odio societatis fœderum, si-
ve belli, sive commerciorum intelligatur, haud dubiè experien-
tia obloquetur. Enimverò his temporibus ita affecta est respu-
blica Hispanorum, ut vires per se infirmæ, atq; opes modicæ, &
pristinis multùm dispares desiderent auxilium contra amulos, &
quia ibi virorum naviumq; gravior in paucitate jactura est,
nunc per fœdera Batavorum gloriam sibi & rebus navalibus ro-
bur, ac versus Flandriam Brabantiamq; securitatis firmamen-
tum quarant. Atqve eo quidem rerum statu nuper felix utrumq;
Belgium erat ac florens, ac tantisper manebat, dum Galli clas-
sicum canerent, & primo Hispanos, deinde Fœderatos Belgas bello
appeterent. A quo tempore æquali metu potentie externæ vires
animosq; conjunxerunt utriq;, & ad atterendas magis distra-
ben-*

necessitate, quæ nos ad extremum premebat, co-
actos, arma sumpsisse, iisque hostibus nomine re-
gio abutentibus, restitisse. Oramus itaque Chri-
stianos Principes & Monarchas, ut Christiana
commiseratione nostrarum ærumnarum sese duci
patiantur. Quumque facile suspicari possimus
hanc nostram petitionem, animique declaratio-
nem, perinde ac reliquas omnes antehac missas,
suppressum iri, ita ut ad Regis nostri manus perveni-
re non possit: eos obnixè rogamus, ut ipsi hoc i-
dem

*hendasque Gallorum vires, unde collectus impetus toti Europæ
imminebat, & postea effundebatur in Batavos, fœdus pepige-
runt. Huc videlicet Lineamenta belli Gallo-Batavi Gaji Civitis, Hen-
ricus Brewerius in descript. expedit. regis Christianissimi adver-
sus unitum Belgium, cujus recensio si attingeret veras belli cau-
sas & interiores rationes, imprimis ex usu foret, quæquam &
ea desumi atque judicari possunt ex literis publicis atque instrumen-
tis pragmaticis subjunctis. Extat quoque eò scriptum, veluti actorum
belli apud F. Belgas diarium, vernaculâ lingvâ editum, & ali-
quoties continuatum sub nomine inquietati Leonis Belgici: ad-
datur oratio Samuelis Maresii de obsidione Groningæ, quâ de-
monstrat, Gallos plus auri, quàm sanguinis in subigendum F. Bel-
gium impendisse, & notat lethargum civilem fato datum, & re-
prehendit quorundam popularium corruptam fidem. In extre-
mo operis tantùm monemus, epistola hujus auctores declinandæ
apud Hispanos invidiæ causa non usurpasse titulum Statuum
Belgii, quòd necessitati cederent utcumque, & tempori, quòd
tunc turbidum calamitosumque erat, verba accommodarent, &
affectus, qui tamen sæpe indignationem expresserunt, rationi
subjicerent prudenter, & quia violata provinciarum jura con-*

dem Majestati regiae significare, eiq; transmittere
velint, ut causae nostrae aequitas semel tandem in
medium prodire pleneq; cognosci possit: utq; re-
gia Majestas se à tanta innocentis sanguinis profu-
sione, quanta per Albanicam hanc tyrannidem,
accidit, apud omnipotentem Deum purgare pos-
sit. Quod quidem omnes nos ac singuli obnixi
ad Deum Optimum Maximum pro eorum salute
prosperitateq; precibus, perpetuaq; nostra erga
eos observantia demereri studebimus.

*quererentur, satis indicarent significanter, ad quos injuria ac
publica ista mala pertinerent, id est, praecipue ad Belgii, quod
tunc nondum secesserat, Provinciales Status. Sed quan-
quam ea adhuc modum exponere regi ac justae epistolae exhibe-
re vellent, tamen fuerunt, qui acerbius scriptam dicerent, quam
ut regi exhibendam censerent. Illud verò apertum perspicuum-
que est, ex hac epistola omnes fere scriptores Batavos, ipsum
in primis Metteranum, Grotiumque accepisse pleraque, et auxisse
historiae suae fidem. Scriptor Hugonotus, quem saepe laudavi
antea, et dixi, Thuanum plurima ejus, verbis leviter mutatis,
repetisse in Gallicae historiae contextu, nominat annum M. D.
LXXIII: quo epistola haec excusa sit: quod rectè dictum est ac tem-
pori convenienter: neque causa est, ut arbitreris mendum
esse, et colligas ex Metterano A. 1574: confectam fuisse: cum quo conf.
Mich. Casp. Lundorp. contin. Sleidan. lib. 14: ad A. eundem.
Persistebat verò tunc adhuc in Belgio Albanus, et vel solae fa-
mae hujus epistolae asperius de eo atque contra eum scri-
pta admoneri poterat, nunc esse tempus Belgio exce-
dendi, uti nec multò post eodem anno 1573, excessit.*

*Erratum extantius lit. nm. ubi
pro Ludovicus Seldenus, legatur Sincerus Germanus ad Ludovicum Selde-
num, cujus epistola inserta est Diario Europaeo.*

A. K. 377

P
E

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8

KODAK Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2000

Kodak

LICENSED PRODUCT

3/Color Black

Blue

Cyan

Green

Yellow

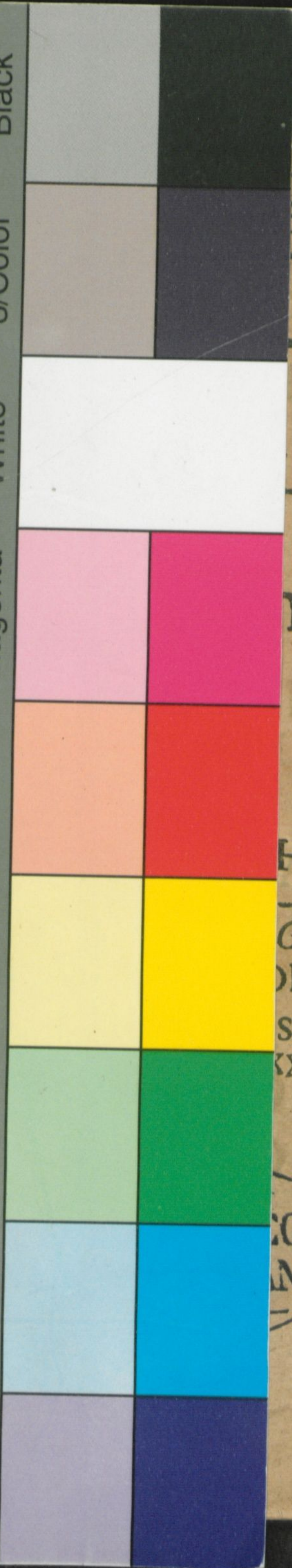
Red

Magenta

White

3/Color

Black

gine
Belgicorum

D L

X 1903757

Hispania

in Latinum

HURTZFLEISCH.

GÆ,
H. BERGERI,
SCHRÖTER.
XXIV.

CA
NA

